

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes
i per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

Generalitat
de Catalunya

Pacto de Estado
contra la violencia de género

Coordinació de treball:

**Departament de Cultura de la Generalitat
de Catalunya
Fundació Surt**

Autoria:

Mireia Cots Melero (coord.)
Meritxell Palacios Cañada
Belén Sanchís Juesas

**Consultoria de gènere i feminismes de la
Fundació Surt**

Amb la col·laboració i participació de:

**Entitats culturals i Associacions de cultura
popular de Catalunya**

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes i
per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

Edició juliol 2024

ÍNDEX

1 PRESENTACIÓ	6
1.1 Exposició de motius	7
1.2 Objectius	16
1.3 Estructura del document	17
2 ÀMBIT D'APLICACIÓ DEL PROTOCOL-GUIA: fins on arriba i a qui empara	18
3 LES VIOLÈNCIES MASCLISTES: concepte, formes i àmbits	20
3.1 Què entenem per violències masclistes?	21
3.2 Formes i àmbits de les violències masclistes	24
3.2.1 Formes de les violències masclistes	24
3.2.2 Àmbits de les violències masclistes	26
4 COM S'APLICA EL PROTOCOL-GUIA: garantia de drets i principis d'actuació	30
4.1 Drets fonamentals	31
4.2 Drets que donen contingut als drets fonamentals	33
4.3 Drets específics d'infants i adolescents	35
4.4 Principis d'actuació des del Model de centralitat en els drets i necessitats de les dones, persones LGBTI+, i d'infants i adolescents	36
4.4.1 Intervenció des d'un enfocament feminista i interseccional	36
4.4.2 Intervenció multidimensional i en xarxa	37
4.4.3 Intervenció des dels eixos de la prevenció i reparació integral	38

5 QUI APLICA EL PROTOCOL-GUIA:

dimensions de la intervenció i agents que intervenen 39

6 EIX 1 D'ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES:

estratègies i mesures preventives 45

6.1 Cultura organitzativa i acció comunitària 49

6.2 Comunicació, difusió i promoció 52

6.3 Formació especialitzada, coeducació i sensibilització 55

6.4 Registre, anàlisi i recerca 58

6.5 Adequació d'espais d'oci i festa 60

7 EIX 2 D'ABORDATGE DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES:

circuit i pautes d'actuació per a la reparació integral 62

7.1 Diagrames 64

7.2 Instruccions d'actuació bàsiques i transversals 76

7.2.1 Instruccions d'actuació per a infància i adolescència 83

7.3 Fase 1. Activació del circuit: Comunicació i primera acollida 87

7.3.1 Detecció i identificació de casos 87

7.3.2 Comunicació: Què fem quan apareix un cas? 88

7.3.3 Com valorem? 93

7.3.4 Com acollim? 96

7.4 Fase 2. Desenvolupament: Acompanyament

(i procediment intern si s'escau) 99

Cas 1: Afectada: INTERNA - Assenyalada: INTERNA 99

Cas 2: Afectada: INTERNA - Assenyalada: EXTERNA 103

Cas 3: Afectada: EXTERNA - Assenyalada: INTERNA 104

Cas 4: Afectada: EXTERNA - Assenyalada: EXTERNA 105

7.5 Fase 3. Fi del procés: Acords interns, seguiment i tancament 106

8 SEGUIMENT I AVALUACIÓ

de la implementació del protocol-guia 111

9 Annexos 114

9.1 Glossari 115

9.2 Marc legal i normatiu de referència 117

9.2.1 Normativa internacional i europea 117

9.2.2 Normativa estatal 119

9.2.3 Normativa autonòmica 122

9.2.4 Normativa interna de les entitats 125

9.3 Metodologia d'elaboració del Protocol-guia	126	9.6.6 Guió entrevista amb persona assenyalada	158
9.3.1 Fases, tècniques i eines	127	9.6.7 Guió entrevista amb testimonis	160
9.4 Diagnòstic de la situació en matèria de violències masclistes de les entitats i associacions culturals amb activitats de caire festiu	130	9.6.8 Model d'acord intern	161
9.4.1 Anàlisi de resultats	130	9.6.9 Model de registre dels casos	163
9.6 Models de documentació	151	9.6.10 Model de compromís de confidencialitat	164
9.6.1 Model d'adhesió voluntària	152	9.7 Recull de serveis i recursos	165
9.6.2 Model de designació de l'Equip de Referència	153	9.8 Índex de figures, gràfics i taules	167
9.6.3 Model de comunicació escrita	154		
9.6.4 Model de consentiment informat	156		
9.6.5 Guió entrevista amb persona afectada	157		

PRESENTACIÓ

1.1 Exposició de motius

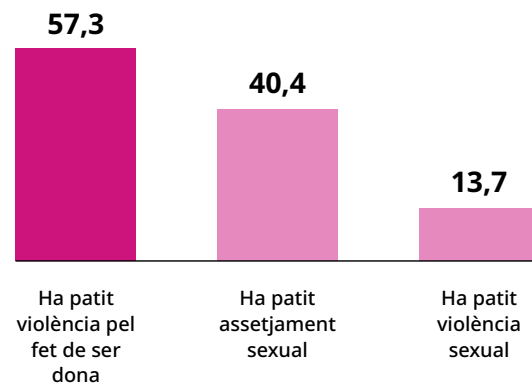
Les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere constitueixen una **vulneració dels drets humans** que interpel·la tots els poders públics. Atès que aquestes violències no són alienes a l'àmbit cultural, el Departament de Cultura es proposa fer-ne un abordatge integral, tant per prevenir-ne l'aparició com per reparar-ne els danys de la seva incidència.

El Departament de Cultura ha portat a terme, en els darrers anys, **diferents activitats i campanyes per promoure la igualtat i l'equitat de gènere i rebutjar qualsevol mena de violències masclistes**, fent-se càrrec de la responsabilitat que tenen

els poders i administracions públiques d'obrar en la direcció d'aquests propòsits. Alhora, les necessitats de millora tant en el vessant de la prevenció i la detecció com en el vessant de l'atenció, l'acompanyament, la recuperació, la investigació i l'eventual sanció, així com els canvis normatius dels darrers anys a escala internacional, estatal i catalana, posen de manifest la importància de continuar actuant en aquesta direcció.

Les **darreres dades sobre violències masclistes** a Espanya i Catalunya evidencien la realitat actual. D'una banda, si ens fixem en els resultats de la **Macroenquesta de Violència contra la Dona de 2019**¹ del Govern d'Espanya, indiquen que **el 57,3% de les dones residents a Espanya de 16 o més anys, han sofert violència al llarg de la seva vida pel fet de**

ser dona. El 40,4% han sofert assetjament sexual i el 13,7% han sofert violència sexual.

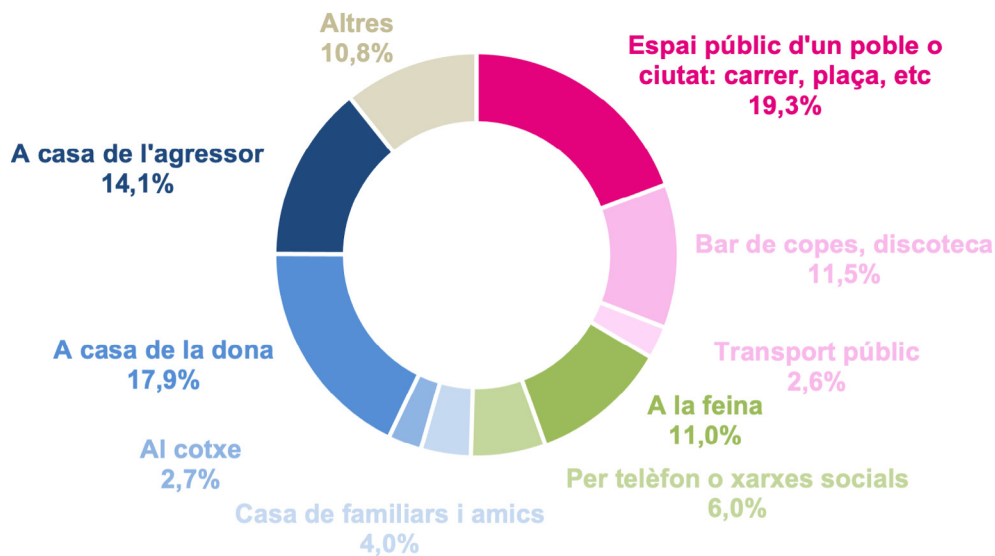

Gràfic 1. Prevalença de les violències masclistes i sexuals a l'Estat Espanyol l'any 2019. Elaboració pròpia a partir de la Macroenquesta de Violència contra la Mujer 2019, **Gobierno de España.**

1 Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género (2019). **Macroenquesta de Violència contra la Mujer 2019.** Ministerio de Igualdad.

El **6,5%** han sofert **violència sexual** fora de l'àmbit de la parella i, d'aquestes, el **49,0% diu que l'agressor va ser un amic o conegut home**, el **21,6% un familiar home** i el **39,1% un home desconegut**. En qualsevol cas, els agressors són en el **99,6% dels casos homes**.

D'altra banda, si ens fixem en els resultats de l'**Enquesta de Violències Sexuals a Catalunya de 2019**², de la Generalitat de Catalunya, mostren que del conjunt de violències patides per les dones durant l'any 2019, **el 33,4% es produeixen a l'espai públic**, mentre que a l'espai privat es produeixen gairebé el **38,7%** del total de violències sexuals.

Gràfic 2. Lloc de comissió de les violències sexuals a Catalunya l'any 2019.
Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Violències Sexuals a Catalunya 2019, Generalitat de Catalunya.

2 Departament d'Interior (2019). **Enquesta de Violències Sexuals a Catalunya 2019**.

En tercer lloc, els resultats de l'**Enquesta de Violència Masclista a Catalunya de 2021**³, de la Generalitat de Catalunya, mostren que el **79,3% de les dones** residents a Catalunya han patit alguna forma de violència masclista al llarg de la seva vida i el **65,2% de les dones** han patit alguna forma de **violència sexual**. Els **comentaris o gestos sexuals** són els fets que les dones reben amb més freqüència. En segon lloc, les dones pateixen de forma més habitual **tocaments sense violència o intimidació**. En el **63,4%** dels casos, l'**agressor** és una **persona coneguda**. El **13,6%** de les dones **han patit una violació** en algun moment de la seva vida i un **12,8%** han patit un **intent de violació**. Les **dones joves** (de 16 a 29 anys) són les que **han experimentat en major grau aquestes violències**.

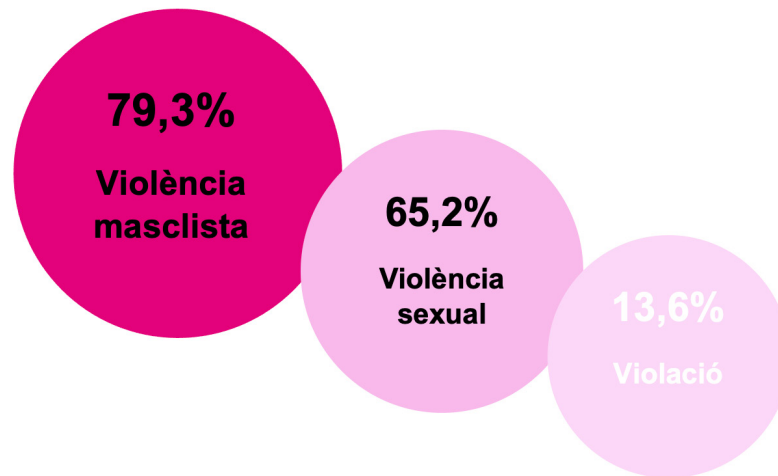
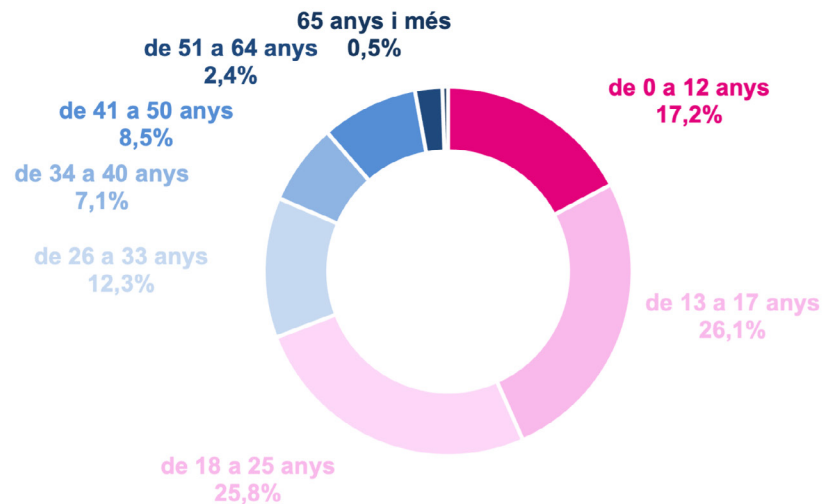

Figura 1. Victimització global de les violències masclistes al llarg de la vida a Catalunya l'any 2021. Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta de Violència Masclista a Catalunya 2021, Generalitat de Catalunya.

3 Departament d'Interior (2021). [Enquesta de Violència Masclista a Catalunya 2021](#).

I per últim, en el **Dossier Estadístic “Violències Masclistes 2022” de l'Observatori de la Igualtat de Gènere⁴** es deixa constància que des del gener fins al novembre de l'any 2022 s'han produït **10 femicidis a Catalunya**, 6 en l'àmbit de la parella o exparella i 4 en l'àmbit familiar.

En relació amb els **delictes contra la llibertat i la indemnitat sexuals** en un sentit ampli, fins al tercer trimestre de 2022 s'han comptabilitzat 1.404 delictes. **El 43,3% de les dones són menors d'edat**, seguides de les **dones de 18 a 25 anys (25,8%)**.

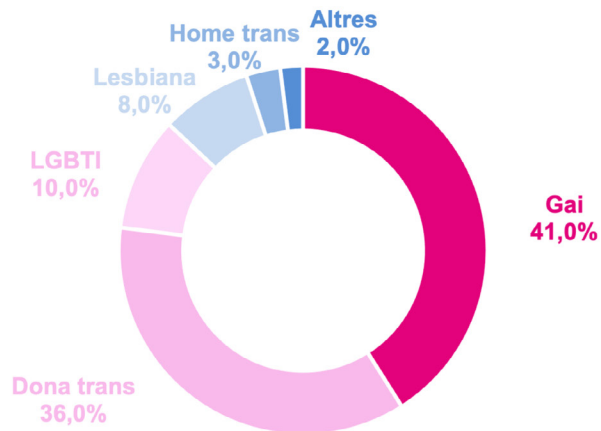

Gràfic 3. Delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual a Catalunya, per grups d'edat de les víctimes, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir del Dossier estadístic sobre Violències Masclistes 2022 de l'Observatori de la Igualtat de Gènere, Generalitat de Catalunya.

4 Observatori de la Igualtat de Gènere (2022). *Dossier estadístic sobre Violències Masclistes 2022 de l'Observatori de la Igualtat de Gènere*. Institut Català de les Dones.

Pel que fa a les atencions relacionades amb les diverses formes de violència masclista, **les dones i les filles i fills atesos pels Serveis d'Intervenció Especialitzada (SIE) han sigut gairebé el doble** que l'any passat en el mateix període de temps. El nombre de dones ateses ha estat de 8.367, de les quals 395 eren adolescents, i el nombre de filles i fills atesos ha estat de 1.513.

En relació amb les **violències LGBTIfòbiques**, l'informe "**L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022**", de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia⁵ posa de relleu que durant l'any 2022 es van registrar un total de **237 incidències**. Tot i que representa una disminució respecte l'any anterior, la tendència a l'augment, en comparació amb la globalitat d'anys, continua. Els mesos en què es va

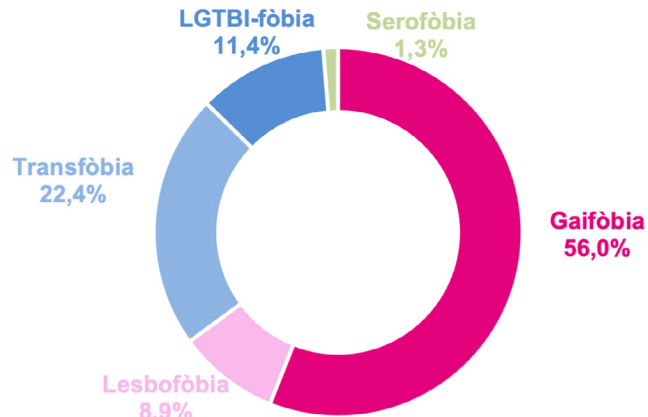

Gràfic 4. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per col·lectiu a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia.

5 Observatori contra l'LGTBI-fòbia (2022). *L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022*.

registrar un major nombre d'incidències van ser al març i al juny, que val a destacar són els mesos on es troben les diades commemoratives del col·lectiu LGBTI+. Per **identitat i orientació sexual, els homes gais són aquells que més incidències han registrat l'any 2022** (66,5%), seguit de dones trans (10,6%), lesbianes (10,1%), no binàries (6,7%), homes trans (2,8%), bisexuals (1,7%) i altres (1,7%). Cal destacar que, històricament, el col·lectiu d'homes gais és del que es registren més incidències.

El tipus de **LGTBIfòbia** o l'origen de la **discriminació** més registrat és, principalment, la **gaifòbia** (56,1%). Seguidament, la **transfòbia** (22,4%), la **LGBTIfòbia** (11,4%) i la **lesbofòbia** (8,9%) i, per últim, la **serofòbia**⁶ (1,3%). Així doncs, les discriminacions

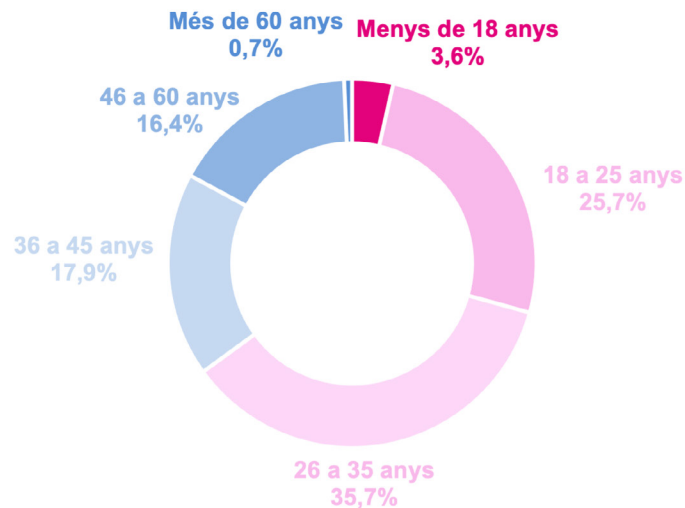

Gràfic 5. Distribució d'incidències per tipus de LGBTIfòbia a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia.

6 Prejudici, por, rebuig i discriminació cap a persones portadores del VIH, també conegudes com seropositives (Observatori contra l'LGTBI-fòbia, 2022).

gaifòbiques segueixen sent les més registrades a Catalunya, unes dades que poden estar assenyalant que encara hi ha molts casos invisibilitzats o tipificats com altres tipus de discriminacions entre el col·lectiu LGBTI+.

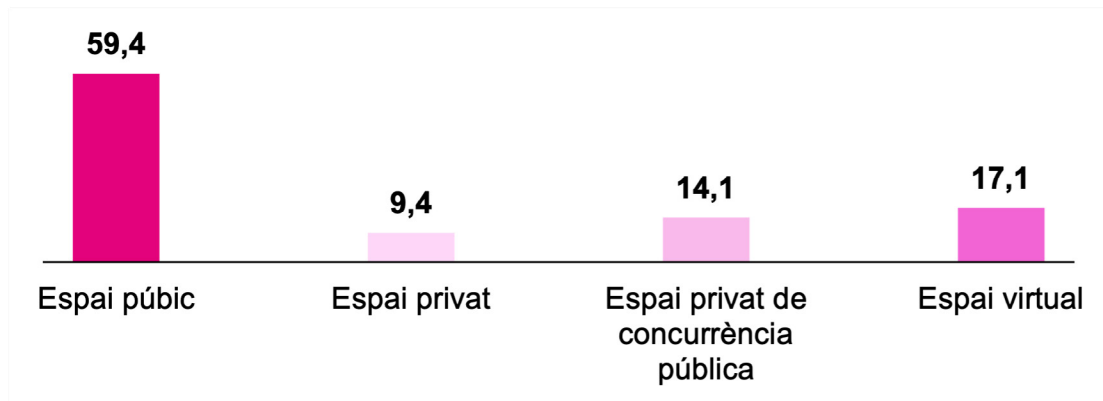
Així mateix, les dades indiquen que **la mitjana d'edat** de les persones que pateixen una discriminació o agressió i ho comuniquen a l'Observatori és de 32,6 anys. Concretament, i com es pot observar al gràfic, es recullen més incidències de la franja dels 26 als 35 anys (35,7%), així com dels 18 als 25 anys (25,7%). En comparació amb anys anteriors, hi ha hagut un decreixement progressiu de les persones menors de 18 anys que han comunicat incidències a l'Observatori, una constatació que podria indicar una acceptació

Gràfic 6. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per edat a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia.

i normalització de les identitats LGBTI+ entre les persones més joves.

Alhora, s'observa que la **majoria de les situacions de discriminació registrades** per l'Observatori es produeixen a l'**espai públic** (59,4%), seguides de l'espai virtual (17,1%), l'espai privat de concurrència pública, com ara establiments comercials o espais d'oci (14,1%) i, finalment, l'espai privat (9,4%).

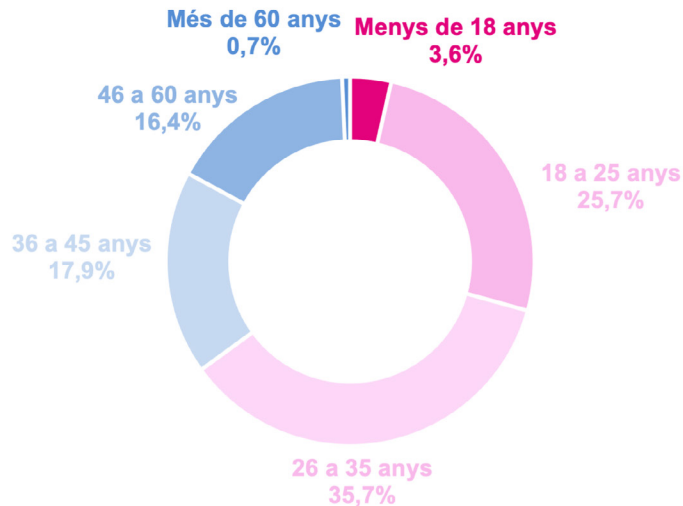

Gràfic 7. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per context a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia.

Per acabar, **les agressions patides són majoritàriament físiques (24,9%), verbals (23,2%) i per odi i exaltació (20,3%)**, tal com es pot observar al gràfic inferior. Mentre que les incidències per gaifòbia i lesbofòbia registren principalment agressions físiques i verbals, les incidències per transfòbia registren majoritàriament mostres d'odi i exaltació.

Amb tot, s'extreuen les següents conclusions:

1. Les violències masclistes i LGTBIfòbiques i, de forma molt destacada, les violències sexuals, encara són una realitat persistent.
2. Les violències masclistes es reben per part d'homes, normalment coneguts per la persona sobre la que s'exerceix violència.

Gràfic 8. Distribució d'incidències per LGTBIfòbia per tipus de discriminació a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTBI-fòbia.

3. Els homes gais són aquells dels quals es registres més discriminacions enfront a lesbianes, bisexuals, no-binàries, etc .
4. En l'espai d'oci i en l'espai públic es donen moltes d'aquestes violències.
5. Les persones joves són aquells que segons les dades disponibles registren més violències masclistes i LGTBIfòbiques.
6. Les agressions per LGTBIfòbia més comunes són les físiques i verbals, amb mostres d'odi i exaltació en els casos de transfòbia. Pel que fa a les violències masclistes en general, són freqüents els comentaris o gestos sexuals, així com els tocaments sense violència o intimidació.

Les dades, doncs, també justifiquen i ressalten la importància que el Departament de Cultura,

de forma conjunta amb la Fundació Surt, hagi elaborat un instrument com és el Protocol-guia d'actuació davant les violències masclistes en activitats de cultura popular de caire festiu.

1.2 Objectius

El present Protocol-guia vol ser un **instrument** que permeti acordar, ordenar i descriure l'organització de la resposta que es dona davant de situacions identificades com a violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que succeeixen en espais d'oci i festius. S'emmarca en la normativa vigent i ofereix **orientacions de caràcter preventiu i reparador** que cal contextualitzar en la realitat de cada entitat.

El Protocol-guia **aborda les violències masclistes des de la premissa que es tracta d'una vulneració dels drets humans** que s'exerceix contra dones i infants i adolescents com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, té com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

D'igual manera, el Protocol-guia aborda la igualtat de tracte i no discriminació de les persones LGBTI+, per visibilitzar i procurar el tractament respectuós de la diversitat d'orientació sexual, identitat sexual, expressió de gènere i característiques sexuals i de la diversitat familiar de les persones LGBTI+.

És per això que els **objectius específics del Protocol-guia** són:

- a) Informar, formar i sensibilitzar en matèria de violències masclistes totes les persones relacionades amb entitats de cultura popular, com són càrrecs, personal voluntari, treballador i altres membres, així com les persones associades.
- b) Disposar del procediment d'intervenció i acompanyament per tal d'atendre i resoldre aquestes situacions amb la màxima celeritat.
- c) Vetllar per un entorn de lleure i laboral on les persones respectin la integritat, dignitat, característiques i particularitats de qualsevol altra, tot tenint les mateixes oportunitats.
- d) Establir les mesures preventives necessàries per evitar que es produeixin situacions de violència masclista.
- e) Garantir els drets de tracte just i la confidencialitat de les persones afectades.
- f) Facilitar a les associacions i entitats els materials i recursos per aplicar les accions de prevenció i reparació integral.

1.3 Estructura del document

El Protocol-guia es divideix en **9 apartats diferenciats**: 1) El primer, és una presentació de l'eina on consta l'exposició de motius que motiven la seva elaboració, els objectius a assolir i l'estructura del document; 2) El segon, concreta quin és l'àmbit d'aplicació de l'eina, és a dir, fins on arriba i a qui empara; 3) El tercer, ofereix una aproximació teòrica i conceptual a les violències masclistes, per a possibilitar la

identificació i actuació pertinents davant la incidència de casos; 4) El quart, descriu els drets i garanties que ofereix el Protocol-guia a les persones en situació de violència masclista; 5) El cinquè, anomena les dimensions de la intervenció i el conjunt d'agents que intervenen en el Protocol-guia, per tant, qui pot aplicar-lo; 6) El sisè, presenta la proposta d'estratègies i mesures preventives; 7) El setè, explica el circuit i pautes d'actuació per a la reparació integral; 8) El vuitè, articula el sistema de seguiment i avaluació del Protocol-guia; 9) El novè, recull els annexos, que aglutinen la informació i material útil i complementari al Protocol-guia, concretament inclouen: el glossari; el marc legal i normatiu de referència; la metodologia d'elaboració del Protocol-guia; la Diagnosi de la situació en matèria de violències masclistes de les entitats i associacions culturals amb activitats de caire festiu; els models de documentació; el directori de serveis i recursos; i, l'índex de figures.

2

**ÀMBIT D'APLICACIÓ DEL
PROTOCOL-GUIA:**

fins on arriba i a qui empara

El Protocol-guia d'actuació davant les violències masclistes en activitats de cultura popular de caire festiu, és aplicable a **donees, infants, adolescents i persones LGBTI+ que formen part de les entitats i associacions que realitzen activitats de cultura popular de caire festiu**, siguin persones treballadores, voluntàries o estiguin associades, així com a totes les persones que participen o assisteixen en les activitats organitzades per l'entitat.

Per tant, serà d'aplicació a totes les activitats i actes organitzats per les entitats culturals i associacions de cultura popular de caire festiu que es facin en espais delimitats/tancats de relació de treball o d'assaigs de les

associacions on només assisteixen les persones associades; en espais delimitats/ tancats de representació on assisteixi públic; i, en espais oberts, on es duguin a terme activitat i actes estàtics o en moviment.

Igualment, l'abast del Protocol-guia inclou les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere comeses no únicament en activitats i actes organitzats per les entitats i associacions, sinó també en activitats i actes en què participin, així com aquelles que tinguin lloc fora de l'horari establert o comeses fora dels seus espais delimitats de relació, de treball o d'assaigs, tant

presencialment com a través de les tecnologies de la informació i la comunicació i de les xarxes socials, sempre que la relació entre la o les persones afectades i la persona o les persones assenyalades derivi de la seva activitat a l'entitat.

Les entitats, a partir d'aquest Protocol-Guia, o bé elaboraran el seu propi protocol, seguint les indicacions del Protocol-guia, o bé s'hi adheriran. Aquelles entitats que demanin adherir-se al Protocol-guia, ho podran fer mitjançant el document d'Adhesió voluntària, adjunt a l'apartat 9.6.1 Model d'adhesió voluntària.

3

LES VIOLÈNCIES MASCLISTES:
concepte, formes i àmbits

A continuació es presenta una aproximació al concepte de violències masclistes, mostrant-se alhora les formes i els àmbits en què es poden produir, de manera aterrada al context de les activitats de cultura popular de caire festiu i d'acord amb el marc legal i normatiu d'aplicació vigent [consultar 9.2 Marc legal i normatiu de referència]. Entendre les causes socioculturals d'aquesta violència i les seves tipologies és clau per fer un abordatge més eficaç i acurat en la lluita contra les violències masclistes.

3.1 Què entenem per violències masclistes?

Les **violències masclistes són definides a l'Article 3 de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, de la següent manera:

“violació dels drets humans a través de la violència que s'exerceix contra les dones⁷ com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les

coaccions, té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat”.

D'aquesta definició es desprèn, per tant, que les violències masclistes són un dels principals indicadors de la desigual distribució de poder entre homes i dones en l'àmbit social. La violència serveix per consolidar l'opressió i subordinació estructural de les dones, de manera que no és una fi en si mateixa, sinó un instrument de dominació que permet mantenir el poder dels homes sobre les dones i, en última instància, el mateix sistema sexe/gènere. En altres paraules, **són instrumentals al sistema patriarcal**⁸.

7 D'acord amb la *Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*, “Les referències a les dones incloses en aquesta llei s'entén que inclouen les nenes i les adolescents, i, per tant, també les dones, nenes i adolescents transgènere” (article 2).

8 Pociello Cayuela, Neus (dir.) (2021). *Les violències masclistes vers les dones grans: una aproximació feminista i interseccional*. Institut Català de les Dones i Fundació Aroa.

Per això, no són exclusives d'una cultura, regió o país, ni de grups particulars de dones a la societat, són un **fenomen transversal**, perquè poden afectar a totes les dones, i **estructural**, arrelades a un sistema de relacions de poder desiguals entre homes i dones. En aquest sentit, cal partir d'una **mirada global del fenomen** per entendre'n les causes d'arrel i les conseqüències, que travessen totes les esferes de la vida de les dones.

Tenint en compte que aquestes violències es produeixen tant en l'àmbit públic com privat de la vida de les dones, i en molts casos les activitats de cultura popular de caire festiu es produeixen l'àmbit públic, és necessari

comprendre **el paper de les dones a l'espai públic**. La socialització i la percepció de la seguretat diferenciades segons el gènere comporten un ús també diferenciat dels espais segons el gènere. Aquest fet està estretament lligat amb què les dones, però no només elles, han estat històricament excloses de la llibertat de gaudir de la vida pública amb legitimitat, fet que les ha deixat en una situació de més vulnerabilitat en aquest espai. La feminitat, tradicionalment confinada a l'espai privat, s'ha castigat mitjançant les violències masclistes principalment quan s'ha considerat que les dones feien un ús transgressor de la seva llibertat. En aquest sentit, **la presència de les dones en l'espai públic d'oci s'ha interpretat com una**

transgressió del seu rol de gènere, de tal manera que encara ara s'exposen a ser agredides amb diverses formes de violències masclistes⁹.

Malgrat que cada vegada augmenta més la participació de les dones en els espais públics i, concretament, en la cultura popular catalana, encara estan presents **les desigualtats de gènere en relació amb la participació, la representació i l'accés de les dones** en aquest àmbit. En aquest sentit, les dones disposen de menor temps lliure per dedicar-lo a activitats d'oci i de cultura popular, atès que encara continuen assumint, majoritàriament, les tasques de cures. A més, les dones continuen estant infrarepresentades

9 Prado Soto, Nieves i Pineda Lorenzo, Montse (2018). Guia per a l'elaboració de protocols davant les violències sexuals en espais públics d'oci. Diputació de Barcelona i Creación Positiva.

en les posicions de poder i de presa de decisions de les associacions i entitats de cultura popular¹⁰.

Tot i que les violències masclistes afecten a totes les dones, cadascuna d'elles viu aquesta violència de manera diferent i individualitzada segons el seu context i posició – personal, social, econòmica, cultural –. No existeix un perfil de víctima de violències masclistes, de manera que qualsevol persona pot patir-ne. Ara bé, a part del gènere, altres eixos de desigualtat com la classe social, l'ètnia, l'origen, la discapacitat, l'edat, la situació socioeconòmica, etc. tenen un paper cabdal en la perpetuació d'aquesta violència. Per això, les formes d'abordatge han d'adoptar

una mirada interseccional per tal de **comprendre i reconèixer la diversitat i complexitat de les situacions i donar una resposta adequada i satisfactòria a cada una.**

Alhora, no totes les persones reaccionen de la mateixa manera davant d'una situació de violència. Per tant, **l'impacte o les conseqüències de les violències masclistes depenen de múltiples factors**, com ara la durada o el context en què es produeixen, així com de factors personals i socials. L'impacte d'aquestes conductes va més enllà de la persona que les pateix i pot tenir conseqüències en l'entorn i el conjunt de la societat¹¹:

- ▶ Per a la persona afectada, pot implicar conseqüències per la seva salut i benestar, a curt i llarg termini, en funció la gravetat i tipus de violència.
- ▶ Per a l'entitat, pot repercutir negativament l'ambient entre les persones associades i voluntàries, creant un clima de desmotivació, insatisfacció, hostilitat, desconfiança...
- ▶ Per a la societat, contribueix a perpetuar les desigualtats de gènere.

Resumint, el **concepte de violències masclistes** presenta els següents **elements clau**:

10 Roca Samon, Núria (2019). **Monogràfic: Les dones a l'associacionisme cultural català. La incorporació i la participació de les dones en la cultura popular**, *Canemàs Revista de Pensament Associatiu*, Núm. 18.

11 Escola d'administració pública de Catalunya (2010). *Guia per a l'erradicació de l'assetjament sexual, per raó de sexe i/o orientació sexual a la Generalitat de Catalunya*. Departament de Governació i Administracions Públiques. Secretaria de Funció Pública i Modernització de l'Administració, Generalitat de Catalunya.

- ▶ És una manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat de gènere.
- ▶ Pot ser qualsevol comportament produït per mitjans físics, econòmics o psicològics.
- ▶ És un comportament no desitjat o no volgut per la persona que el rep, tot i que és possible que la persona afectada no detecti la situació.
- ▶ Pot produir-se tant a l'espai públic com privat, és a dir, a l'espai de treball, d'assaig o de representació de l'activitat de cultura popular.
- ▶ Té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic.
- ▶ En determinats casos, és un comportament de naturalesa sexual o amb connotacions sexuals.

3.2 Formes i àmbits de les violències masclistes

Els tipus i àmbits de violències masclistes que s'expliciten a continuació, són només els que es considera que poden tenir lloc als entorns associatius i laborals de cultura popular de caire festiu, i que, per tant, estan directament relacionats amb l'objecte del Protocol. A tall d'exemple, i sense ànim exclouent ni limitador, es presenten algunes conductes que poden ser constitutives de violències masclistes. Cal tenir en compte que es poden produir situacions o conductes no identificades als subapartats següents, que igualment s'han de poder detectar i abordar.

3.2.1 Formes de les violències masclistes

Les violències masclistes es poden manifestar de diverses formes, a causa del seu caràcter transversal i múltiple, i cal tenir-ho present per poder-les identificar correctament. Es poden exercir, de manera puntual o de manera reiterada d'alguna de les formes següents, d'acord amb la *Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*:

FORMES DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

VIOLÈNCIA FÍSICA

Comprèn qualsevol acte de força contra el cos d'una dona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.

- ▶ Donar-li empentes, cops de puny o cops de peu.
- ▶ Arraconar-la o immobilitzar-la contra la paret, el terra o objectes.
- ▶ Estirar-la o arrossegar-la pels cabells.
- ▶ Tallar-la, ferir-la o punxar-la.

VIOLÈNCIA PSICOLÒGICA

Comprèn tota conducta o omissió que produeix en una dona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaçes, humiliació, vexacions, menyspreu, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.

- ▶ Insultar-la o dirigir-se a ella amb adjectius degradants.
- ▶ Humiliar-la o avergonyir-la.
- ▶ Amençar-la (de fer-la fora de l'entitat, de fer-li mal...).

FORMES DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

VIOLÈNCIA SEXUAL

Comprèn qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual i la dignitat personal de la dona creant unes condicions o aprofitant-se d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense tenir el consentiment ni la voluntat de la dona, amb independència del vincle que hi hagi entre la dona i l'agressor o agressors.

- ▶ Tocar-la o fregar-se sense el seu consentiment.
- ▶ Dirigir-li mirades o gestos obscens.
- ▶ Agressió sexual o violació.
- ▶ Demandar-li favors sexuals.

VIOLÈNCIA ECONÒMICA

Consisteix en la privació intencionada i no justificada de recursos per al benestar físic o psicològic d'una dona i, si escau, de llurs fills o filles, en l'impagament reiterat i injustificat de pensions alimentàries estipulades en cas de separació o divorci, en el fet d'obstaculitzar la disposició dels recursos propis o compartits en l'àmbit familiar o de parella i en l'apropiació il·legítima de béns de la dona.

- ▶ Obligar-la a donar-li els diners que ella guanya.
- ▶ No complir amb les pensions alimentàries en cas de divorci o separació.
- ▶ Utilitzar els diners destinats al pagament de la quota de l'associació pel seu benefici propi.

FORMES DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES	
VIOLÈNCIA DIGITAL	
Consisteix en els actes de violència masclista i misogínia en línia comesos, instigats, amplificats o agreujats, en part o totalment, amb l'ús de tecnologies de la informació i de la comunicació, plataformes de xarxes socials, webs o fòrums, correu electrònic i sistemes de missatgeria instantània i altres mitjans semblants que afectin la dignitat i els drets de les dones.	<ul style="list-style-type: none">▶ Enviar-li correus electrònics, missatges o qualsevol altra comunicació a través de les xarxes socials, de contingut sexual i amb caràcter ofensiu.▶ Enviar o difondre material íntim i sexual sense el consentiment de la persona que hi apareix.
VIOLÈNCIA DE SEGON ORDRE	
Consisteix en la violència física o psicològica, les represàlies, les humiliacions i la persecució exercides contra les persones que donen suport a les víctimes de violència masclista. Inclou els actes que impedeixen la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació de les dones en situació de violència masclista.	<ul style="list-style-type: none">▶ Agredir físicament o amenaçar les persones que donen suport a les víctimes de violències masclistes.▶ Fer-les fora de l'entitat o del seu lloc de treball.▶ Humiliar, criticar o estendre rumors per disminuir la seva credibilitat i la reputació personal.
VIOLÈNCIA VICÀRIA	
Consisteix en qualsevol tipus de violència exercida contra els fills i filles amb la finalitat de provocar dany psicològic a la mare.	<ul style="list-style-type: none">▶ Conductes per posar les criatures en contra de la mare.▶ Provocar dany físic i directe a les criatures.▶ Amenaces de fer mal a les criatures.

Taula 1. Formes de violències masclistes. Elaboració pròpia.

3.2.2 Àmbits de les violències masclistes

De la mateixa manera que les violències masclistes es poden manifestar en múltiples formes, també poden donar-se en contextos i àmbits diferents. Atès que el Protocol-guia és aplicable a les persones treballadores, voluntàries o associades a les entitats i associacions que realitzen activitats de cultura popular de caire festiu, així com a les persones que participen i assisteixen en aquestes, les tipologies i àmbits de violències masclistes divergiran segons la relació de la persona amb l'entitat.

Poden ser subjectes (com a persona afectada o assenyalada) d'aquests àmbits de violència les persones associades, treballadores i voluntàries a l'entitat, però també les persones externes a l'entitat, que assisteixen o participen en les activitats que aquesta organitza. Malgrat que pugui semblar que algunes d'aquestes conductes s'han de manifestar en altres espais, com és el cas de les violències en la parella o familiar, per la naturalesa de les activitats de cultura popular, les quals poden compartir-se amb la parella o la família, la detecció d'aquesta tipologia de situacions es podria donar en els llocs de treball, assaig o representació.

ÀMBITS DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT LABORAL

Consisteix en les violències físiques, sexuals, econòmiques, digitals o psicològiques que es poden produir en l'àmbit públic o privat durant la jornada de treball, o fora de l'espai de treball i de l'horari establert si té relació amb la feina.

Assetjament per raó de sexe: Consisteix en qualsevol comportament no desitjat, verbal o físic, relacionat amb el sexe o gènere de les dones, realitzat amb el propòsit o efecte d'atemptar contra la dignitat, la indemnitat o les condicions de treball de les dones pel fet de ser-ho, creant un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest que dificulti llur promoció, ocupació de funcions, accés a càrrecs directius, remuneració i reconeixement professional, en equitat amb els homes.

- ▶ Adreçar-se a la persona amb formes ofensives.
- ▶ Ridiculitzar, menystenir les capacitats, habilitats i el potencial intel·lectual de les dones.
- ▶ Utilitzar humor sexista.
- ▶ Menystenir la feina feta per les dones.

Assetjament sexual: Consisteix en qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la llibertat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

- ▶ Fer comentaris o gestos sexuals obscens.
- ▶ Difondre rumors sobre la vida sexual d'una persona.
- ▶ Establir un contacte físic deliberat i no sol·licitat.

Discriminació per embaràs o maternitat:

Consisteix en tot tracte desfavorable a les dones relacionat amb l'embaràs o la maternitat, existent o potencial, que comporti una discriminació directa i una vulneració dels drets fonamentals a la salut, a la integritat física i moral i al treball.

- ▶ Fer comentaris negatius i bromes sobre l'embaràs o maternitat.
- ▶ Negar-se l'accés a posicions de poder en els òrgans de l'entitat per l'embaràs o maternitat.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT DE LA PARELLA

Consisteix en les violències físiques, psicològiques, digitals, sexuals o econòmiques exercides contra una dona i perpetrades per l'home que nés o n'ha estat el cònjuge o per la persona que hi té o hi ha tingut relacions similars d'afectivitat.

- ▶ Humiliar-la en públic, criticant-la, rebaixant-la o actuant com si no hi fos.
- ▶ Controlar les seves relacions a les xarxes socials.
- ▶ Prohibir-li el contacte amb veïnatge, amiguets, familiars o membres de l'entitat.
- ▶ Agredir-la físicament o sexualment.

VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT FAMILIAR

Consisteix en les violències físiques, digitals, sexuals, psicològiques o econòmiques exercides contra les dones i els menors d'edat en el si de la família i perpetrades per membres de la mateixa família o per membres del nucli de convivència, en el marc de les relacions afectives i dels lligams de l'entorn familiar.

- ▶ Insultar, humiliar o avergonyir en públic a una persona menor d'edat en el si de la família.
- ▶ Agredir físicament (mitjançant empentes, pessics, cops...) a una persona menor d'edat en el si de la família.
- ▶ Abús o sotmetiment sexual de les persones menors d'edat en el si de la família.

ÀMBITS DE LES VIOLÈNCIES MASCLISTES	
VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT SOCIAL O COMUNITARI	
<p>Agressions sexuals: Ús de la violència física i sexual contra les dones determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tocament no consentit dels genitals. ▶ Violació amb ús de la submissió química. ▶ Intent d'agressió sexual o violació.
<p>Assetjament sexual: Consisteix en qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la llibertat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fer comentaris o gestos sexuals obscens. ▶ Difondre rumors sobre la vida sexual d'una persona. ▶ Establir un contacte físic deliberat i no sol·licitat.
<p>Femicidis: Els assassinats i homicidis de dones per raó de gènere, les induccions al suïcidi i els suïcidis a conseqüència de la pressió i violència exercida cap a la dona.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Homicidi o assassinat de la parella o exparella. ▶ Assassinat precedit de violació.
<p>Agressions per raó de gènere.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Utilitzar reiteradament formes ofensives d'adreçar-se o referir-se a la persona en funció de la seva identitat o expressió de gènere.
<p>Vexacions, tractes degradants, amenaces i coaccions en l'espai públic.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Comentaris i insults obscens al carrer/ espai públic de representació de l'activitat de cultura popular.

<p>Restriccions o privacions de llibertat a les dones, o d'accés a l'espai públic o als espais privats, o a activitats laborals, formatives, esportives, religioses o lúdiques, i també restriccions a l'expressió en llibertat pel que fa a llur orientació sexual o expressió i identitat de gènere, o a llur expressió estètica, política o religiosa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prohibir l'accés de les persones a una determinada activitat de cultura popular de caire festiu.
<p>Represàlies pels discursos i expressions individuals i col·lectius de les dones que reclamen el respecte de llurs drets, i també expressions i discursos públics que fomentin, promoguin o incitin directament o indirectament l'hostilitat, la discriminació o la violència envers les dones.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Patir agressions i assetjament per ser una entitatobertament feminista.
VIOLÈNCIA EN L'ÀMBIT DIGITAL	
<p>Violència masclista que es produeix a les xarxes de comunicació digitals, enteses com a nova àgora d'interacció, participació i governança per mitjà de les tecnologies de la informació i la comunicació.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Enviar-li correus electrònics, missatges o qualsevol altra comunicació a través de les xarxes socials, de contingut sexual i amb caràcter ofensiu. ▶ Enviar o difondre material íntim i sexual sense el consentiment de la persona que hi apareix.

Taula 2. Àmbits de violències masclistes. Elaboració pròpia.

Finalment, la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*, defineix a l'article 4 l'**assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere** de la següent manera: "qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest".

A tall d'exemple, i sense ànim exclouent ni limitador, es presenten algunes conductes que poden ser constitutives d'assetjament per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere:

- ▶ Ridiculitzar, menystenir les capacitats, les competències, les habilitats i el potencial intel·lectual de les persones LGBTI+.
- ▶ Utilitzar reiteradament humor sexista i LGBTIfòbic.
- ▶ Ridiculitzar les persones que assumeixen tasques que tradicionalment ha assumit un altre gènere.
- ▶ Emprar reiteradament formes ofensives d'adreçar-se o referir-se a la persona en funció del seu sexe, identitat o expressió de gènere.
- ▶ Ignorar aportacions, comentaris o accions de les persones LGBTI+.
- ▶ Fer mofa i burlar-se amb voluntat d'infravalorar les persones LGBTI+.
- ▶ Interrompre de manera reiterada a una persona LGBTI+.
- ▶ Menystenir la feina feta per una persona LGBTI+.
- ▶ Assignar o demanar a una persona tasques basant-se en prejudicis sexistes, racistes i xenòfobs.
- ▶ Negar-se a anomenar o reconèixer una persona trans* amb el gènere i el nom sentit.
- ▶ Expulsar o qüestionar la participació de les persones trans*.
- ▶ Tractar desigualment a una persona basant-se en el seu sexe, identitat o expressió de gènere.
- ▶ Agredir físicament a una persona LGBTI+.

COM S'APLICA EL PROTOCOL-GUIA:
garantia de drets i principis d'actuació

Partint de la premissa que les **violències masclistes** consisteixen en una **vulneració dels drets humans**, el Protocol-guia i la seva implementació han de poder servir per a **conèixer i assegurar aquests drets**. És a dir, la intervenció prevista des d'aquesta eina, s'organitza i s'orienta tenint com a punt de partida la responsabilitat de garantir els drets de les persones en situació de violències masclistes.

A continuació, a partir del que es recull al *Protocol Marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes* del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya¹², es presenten els **drets fonamentals i altres drets que els hi donen contingut, de dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents**

que viuen o estan en risc de viure violències masclistes.

Cal tenir en compte, però, que la llista no és exhaustiva ni excloent, i que no es desenvolupen les explicacions de cadascun, sinó que s'emfatitzen algunes de les característiques a què cal donar major importància quan es tracta de situacions de violències masclistes. Amb aquesta **garantia de drets**, s'assumeix un enfocament de drets que aconsegueix els estàndards internacionals per a un abordatge integral òptim.

4.1 Drets fonamentals

Els drets fonamentals, que gaudeixen de reconeixement constitucional i estatutari,

emmarquen els drets reconeguts legislativament i convencionalment i les necessitats de les dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents, que no sempre seran coincidents.

Aquests drets són els següents:

- ▶ **Dret a la igualtat i a la no discriminació.** És transversal a tota la intervenció, organitza l'erradicació de les discriminacions interseccionals.
- ▶ **Dret a la vida i a la dignitat humana.** Permet concretar el dret a la vida lliure de violències masclistes.
- ▶ **Dret a la intimitat** personal i familiar i a la pròpia imatge.

12 Departament d'Igualtat i feminismes (2022). *Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes 2022*.

► **Dret a la llibertat** en totes les esferes reconegudes, de comunicació, moviment, residència, pensament, opinió, expressió, religió, reunió, treball, entre altres.

► **Dret a la seguretat.** Entesa en clau positiva, o sigui, incloent-hi el dret a la prevenció i la protecció.

► **Dret a la tutela judicial efectiva.**

► **Dret d'accés a la informació.** Requereix que la informació sigui accessible, que asseguri la comprensió integral per part de la persona que la rep, que es respecti l'idioma que parlen les dones, infants i adolescents, i que s'utilitzi un llenguatge senzill, específicament, quan es tracta de qüestions de complexitat tècnica.

► **Dret al secret de les comunicacions.** D'especial rellevància en situacions de violències masclistes digitals, està en connexió amb el dret a la intimitat.

► **Dret a l'educació.** És clau en relació amb la prevenció i la recuperació integral davant situacions de violències masclistes, per això ha de garantir-se l'accés a la coeducació, amb enfocament feminista i interseccional, l'educació afectivosexual, l'accés als drets sexuals i reproductius, com a eines preventives, a través del currículum de totes les etapes educatives.

► **Dret al treball** de lliure elecció i sense discriminacions. Aquest dret també té protagonisme en relació amb la prevenció i als processos de reparació integral, en particular de recuperació davant les violències masclistes.

► **Dret a la protecció social, econòmica i jurídica de la família.** En particular, la protecció de fills i filles en situació de violències masclistes.

► **Dret a la protecció dels drets de la infància** en la consideració que infants i adolescents poden patir violències masclistes en qualsevol dels àmbits definits per la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar les violències masclistes.

► **Dret a la protecció dels drets de les persones LGBTI+** en la consideració que les persones LGBTI+ poden patir violències LGBTIfòbiques, reconegudes com a violències masclistes per la Llei 5/2008 i especialment considerades a la Llei 11/2014.

► **Dret a l'accés a la Seguretat Social**

sense discriminations interseccionals, tenen particular rellevància en els processos de recuperació.

- ▶ **Dret a la salut:** ha de ser lliure de biaixos i estereotips de gènere i interseccional, especialment a la salut sexual i reproductiva, garantint l'autonomia de les dones i l'autonomia progressiva d'infants i adolescents.
- ▶ **Dret a un habitatge digne:** els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per a fer efectiu aquest dret.

4.2 Drets que donen contingut als drets fonamentals

Aquests drets concreten, donen cos i amplien els drets fonamentals, i tenen reconeixement en diferents lleis. Són els següents:

- ▶ **Dret a la protecció.** Requereix l'activació amb diligència deguda de totes les mesures necessàries per garantir la vida, integritat física i psíquica, llibertat, seguretat, intimitat, dignitat, desenvolupament integral i per evitar la revictimització de dones, infants i adolescents.
- ▶ Dret a la reparació integral. Compren l'accés a totes les mesures jurídiques, econòmiques, socials, laborals, sanitàries, terapèutiques, educatives i

similars, necessàries per garantir el restabliment de tots els àmbits danyats per les situacions de violències masclistes viscudes. La reparació ha de tenir un efecte correctiu, a més de restituti, dels drets vulnerats.

- ▶ **Dret a rebre atenció integral,** immediata, especialitzada i lliure de revictimització: exigeix que les intervencions es donin en espais adaptats, per equips professionals especialitzats i amb enfocament feminista i interseccional.
- ▶ **Dret d'accés a la justícia.** Ha de ser garantit de manera gratuïta en la forma establerta per la legislació vigent, lliure d'estereotips i prejudicis de gènere i interseccional, respectant els temps de les dones i la seva autonomia en la presa de decisions.

- ▶ **Dret a ser acompanyada.** Ha de garantir-se en totes les intervencions a les dones, infants i adolescents que ho necessitin.
- ▶ **Dret a entendre la informació i a ser entesa.** És un dret que condiona l'accés a la resta de drets. Requereix, a més d'un llenguatge clar, senzill i accessible, d'una adaptació a les necessitats de les dones, infants i adolescents, incloent-hi la discapacitat física, sensorial o intel·lectual, l'edat, l'idioma que parla i garantir el dret a l'assistència lingüística gratuïta i el dret a la traducció i la interpretació.
- ▶ **Dret a l'assistència lletrada,** des del moment inicial de la denúncia.
- ▶ **Dret a accedir als serveis i recursos** de la Xarxa d'abordatge en situacions de violències masclistes.

- ▶ **Dret a rebre informació sobre els processos judicials i administratius** que tinguin relació amb les situacions de violències masclistes viscudes.
- ▶ **Dret a la confidencialitat.** Ha de garantir-se en tota l'atenció i acompanyament a dones, infants i adolescents.
- ▶ **Dret a obtenir una còpia de la denúncia.** És part del dret d'accés a la informació que tenen les dones, infants i adolescents i, al mateix temps, és una mesura de cura per a evitar la revictimització que es produeix per l'exposició a la reiteració dels fets davant de cada agent o institució pública.
- ▶ **Drets sexuals i reproductius.** És part del dret d'accés a la salut i també del

dret a la llibertat, a la intimitat, a la dignitat humana i a la igualtat.

- ▶ **Dret a la presa de decisions autònomes.** Aquest dret depèn, entre d'altres, del dret d'accés a la informació oportuna, veraç, científicament i jurídicament fonamentada, i del dret a la llibertat i a la dignitat. Organitza el paradigma que proposa aquest Protocol-guia: intervenir posant sempre els drets i les necessitats de les dones, infants i adolescents al centre.
- ▶ **Dret a la prevenció de les diferents formes de violències masclistes.** Demana abordar les causes estructurals de les violències masclistes, mitjançant polítiques públiques amb capacitat de transformació real de les dites

estructures i amb intervencions situades. En aquest sentit, per exemple, treballar la noció i gestió del consentiment afirmatiu o positiu és clau per prevenir les violències sexuals i les violències contra els drets sexuals i reproductius.

4.3 Drets específics d'infants i adolescents

Els drets concrets que emparen a infants i adolescents que viuen violències masclistes, són:

► **Dret a l'atenció i l'assistència psicològica d'infants i adolescents en situació de VM.** És la conrecció de drets fonamentals, com el dret a la igualtat i a la no-discriminació, a la dignitat humana, a la intimitat, a la

seguretat, a la salut, a la protecció dels drets de la infància reconeguts internacionalment, i a la reparació integral davant situacions de violències masclistes. No pot obstaculitzar-se, impedir-se, o retardar-se per la negativa de l'agressor.

- Com que l'atenció psicològica i educativa a infants i adolescents és clau per aconseguir la seva reparació integral davant les violències masclistes, ha de fer-se efectiva amb la major immediatesa possible. L'agilitat de la resposta és part, en aquest cas, de la garantia de drets amb diligència deguda.
- Per a l'atenció i l'assistència psicològiques dels fills i filles menors d'edat no cal el consentiment del progenitor contra el qual hi ha

sentència ferma o si hi ha indicis fonamentats de violència familiar o masclista (art. 233-11.3 del llibre segon del Codi Civil Català).

- Tampoc cal consentiment del progenitor agressor, encara que no existeixi denúncia, si la mare dels infants o adolescents rep assistència dels serveis de la Xarxa d'abordatge en situacions de violència masclistes.
- En el cas d'adolescents de 16 anys o més, el seu consentiment és l'únic requisit exigible, no es requereix consentiment de progenitors (art. 236-8.2 del llibre segon del Codi civil de Catalunya).
- Posar els drets i les necessitats d'infants i adolescents al centre també vol dir garantir el respecte a

la seva autonomia progressiva i, entendre, per exemple en relació amb les violències sexuals, que han de ser abordades com a formes de violències masclistes, tant les que pateixen nenes, nens i adolescents en l'àmbit familiar com en l'àmbit comunitari.

- **Opció de demanar l'exclusió de la guarda i custòdia del progenitor** amb sentència ferma condemnatòria i també quan es donen indicis fonamentats de violències masclistes. Han de supervisar-se les relacions personals en situacions de risc (article 233-13.2 del llibre segon del Codi civil de Catalunya).

4.4 Principis d'actuació des del Model de centralitat en els drets i necessitats de les dones, persones LGBTI+, i d'infants i adolescents

Amb tot, el Protocol-guia proporciona un **model d'abordatge de les violències masclistes basat en la centralitat dels drets i necessitats de les dones, persones LGBTI+, i d'infants i adolescents**. Aquesta premissa, implica no tan sols garantir la intervenció a partir d'aquests drets i necessitats, sinó també, **intervenir des d'un enfocament feminista i interseccional; de forma multidimensional i en xarxa; i des dels eixos de la prevenció i la reparació integral**, entesos com els principis d'actuació del Model.

4.4.1 Intervenció des d'un enfocament feminista i interseccional

El Protocol-guia posa de manifest la importància que l'abordatge de les violències masclistes es pugui fer des d'un **enfocament feminista i interseccional** per tal de tenir en compte tots els factors que determinen la successió dels fets i poder-ne reparar l'impacte.

Aquest enfocament és el **marc teòric-polític-professional** des del qual s'han de comprendre les violències masclistes, les seves causes estructurals i l'impacte que poden produir, qüestions de primer ordre per poder organitzar una intervenció integral i eficient, des dels eixos de la prevenció i la reparació.

Tal com indica el *Protocol marc*, **la perspectiva de gènere feminista** neix de les lluites i reflexions promogudes pels moviments

feministes arreu del món, sobre la desigual distribució del poder i els privilegis per raó de gènere. Desigualtats que oprimeixen sistemàticament les dones i persones LGBTI+, i conformen la base de les diferents formes de discriminació i violències masclistes. Des dels feminismes s'ha fet un llarg camí per desnormalitzar aquestes violències masclistes, per visibilitzar-les i per exigir polítiques públiques efectives per a la seva erradicació, com una condició bàsica perquè les dones puguin gaudir dels drets reconeguts.

D'altra banda, la **perspectiva interseccional**, posa de manifest que el gènere, l'orientació sexual, la classe social, la raça, l'edat, la discapacitat, entre altres, són condicions que

es donen simultàniament i interseccionant entre si, és a dir, configurant una nova condició específica, que influeix de forma diferenciada a la vida de les persones, segons el seu context personal, social, econòmic i cultural¹³.

A més, suposen eixos de desigualtat i discriminació, els quals són un reflex de les estructures de poder existents a la societat. En aquest sentit, la interseccionalitat també possibilita comprendre com aquestes desigualtats i discriminacions afecten de forma diferent a cada persona i grup social¹⁴.

Per a tenir en compte aquesta interacció entre eixos en l'abordatge de les violències masclistes és clau saber que les experiències de violència

no es poden entendre des d'un sol marc explicatiu. Cal conèixer com s'interrelacionen i es materialitzen els eixos en cada cas concret per poder comprendre què ha provocat tal situació i trobar les formes de fer-hi front¹⁵.

4.4.2 Intervenció multidimensional i en xarxa

El Protocol-guia estableix **un tipus d'intervenció davant les violències masclistes de caràcter multidimensional**, de manera que es preveu l'actuació en tres dimensions diferenciades, però correlacionades: la dimensió política i tècnica, la dimensió individual i social-comunitària i la dimensió sectorial i

13 Crenshaw, Kimberlee (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory, and antiracist politics. *The University of Chicago Legal Forum* 1989 (1): 139-167.

14 Rodó-Zárate, Maria (2021). *Interseccionalitat. Desigualtats, llocs i emocions*.

15 Collins, Patricia Hill (2000). *Black feminist thought: knowledge, consciousness and the politics of empowerment*, 2a edició. Londres: Routledge.

intersectorial. Com es concretarà a l'apartat 5. *QUI APLICA EL PROTOCOL-GUIA: dimensions de la intervenció i agents que intervenen*, quelcom és indispensable per a poder establir un abordatge holístic de la problemàtica.

Així mateix, el treball des de les diferents dimensions i agents que hi participen, i d'acord també amb el que s'indica en el *Protocol marc*, ha de poder desenvolupar-se en xarxa i coordinadament. Concretament, el **treball en xarxa** s'entén com la col·laboració entre tres o més professionals per deduir un saber, generat col·lectivament, sobre la persona que es troba en situació de violències masclistes. Aquesta elaboració col·lectiva de coneixements s'estableix partint de l'atenció, les necessitats i la identificació dels drets vulnerats de les persones en situació de VM i inclou els sabers de les persones afectades, entenent que són les que millor coneixen les seves necessitats i les que, de forma

autònoma, però informades i acompanyades, decideixen com fer front a la situació.

És rellevant destacar que el treball en xarxa inclou **la coordinació i la derivació**, així com, també, **la interdisciplinarietat**, entesa com a eina essencial del treball d'acompanyament en xarxa intersectorial, ja que permet aprofundir en l'especificitat i complexitat de cada cas.

4.4.3 Intervenció des dels eixos de la prevenció i reparació integral

El Protocol-guia és una eina per poder portar a terme un **abordatge integral** de les violències masclistes. De manera que concep la **prevenció** com un eix essencial, perquè **té una finalitat de canvi social i estructural i també una finalitat de protecció i canvi individual. Simultàniament, prioritza la reparació integral**, l'eix que inclou la detecció

precoç i l'atenció prioritària i de qualitat a la persona en situació de víctima de violències masclistes, per a la seva recuperació òptima, empoderament i, també, per a la no repetició de la situació, podent-se entendre, per tant, tota la intervenció des d'una mirada circular.

Per això, abordatge integral vol dir assegurar la **tutela preventiva** enfront de les conductes i assetjaments masclistes, establint estratègies i mesures de prevenció, al mateix temps que proporcionar una **via de resolució dels casos**, amb un procediment estandarditzat, que inclou un circuit i pautes d'actuació, per donar curs als processos de reparació integral. Ambdós eixos es troben desenvolupats a l' Apartat 6: Eix 1 d'Abordatge de les violències masclistes: estratègies i mesures preventives i l' Apartat 7. Eix 2: d'Abordatge de les violències masclistes: circuit i pautes d'actuació per a la reparació integral del present document.

5

QUI APLICA EL PROTOCOL-GUIA:
*dimensions de la intervenció i agents
que interveuen*

Tal com s'exposa en el *Protocol marc*, l'abordatge de les violències masclistes ha de desenvolupar-se equilibradament en les següents **dimensions que possibiliten una intervenció multidimensional i en xarxa davant la problemàtica:**

1. Dimensió política i tècnica: A nivell tècnic, cal una intervenció integral que respecti la privacitat i els drets de les dones, adolescents i infants, amb una perspectiva feminista i interseccional, i amb una dedicació de temps adequada i sense revictimització. Pel que fa a la dimensió política, és imprescindible disposar dels recursos i mitjans necessaris per a garantir aquesta adequació.

 - Concretament, en el present Protocol-guia, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya pot

considerar-se el primer agent clau que intervé en aquesta dimensió, oferint el propi Protocol-guia, el qual permet dotar entitats culturals i associacions de cultura popular de caire festiu d'una eina efectiva per a l'abordatge de les violències masclistes, establint-se un marc comú per a la prevenció i la reparació integral de la problemàtica i afavorint el treball en xarxa i coordinat del conjunt d'agents que intervenen.

2. Dimensió individual i social-comunitària: Esdevé imprescindible promoure la intervenció amb el context social i comunitari, implicant a tot l'entorn i la societat en la prevenció i la recuperació integral davant les violències masclistes. Això vol dir, per exemple, que per prevenir i reparar integralment els casos de violències masclistes, és important planificar la intervenció amb la persona

afectada, i les persones properes a ella, però també, amb la comunitat afectada. Les diferents comunitats que conviuen a la societat (culturals, educatives, esportives, religioses, artístiques, veïnals, polítiques, activistes, etc.) són agents transformadors de les seves pròpies realitats, per això s'ha d'impulsar la seva participació activa i el desenvolupament de recursos de base comunitària.

- Així, les persones que integren les entitats culturals i associacions de cultura popular de caire festiu i/o que participen en les seves activitats, són agents que formen part de la dimensió individual i social-comunitària. Per tant, poden aplicar el Protocol-guia per a prevenir i reparar integralment els casos de violències masclistes pels quals es vegin afectades. S'apella, doncs, als drets i responsabilitats

individuals i col·lectives davant les violències masclistes, i tant si es viuen en primera persona com si es presencien cap a altres persones, per poder abordar-les des d'una mirada holística (prevenció i reparació integral), amb l'objectiu últim d'aconseguir espais lliures de violències masclistes.

- D'entre el conjunt de persones que conformen les entitats i associacions, se'n destaca el rol d'aquelles que ocuparan la posició d'Equip de Referència per a l'abordatge de les violències masclistes. A la fitxa que segueix, es recullen les característiques i funcions principals d'aquest òrgan:

EQUIP DE REFERÈNCIA

Descripció general:

L'Equip de Referència és el grup de persones que s'ocuparà de **liderar la implementació** del protocol i els temes que s'hi vinculen. Així com serà qui vetllarà perquè aquest **s'apliqui amb la garantia de drets** establerta en el Protocol-guia. Per això, l'Equip de Referència també esdevindrà un **suport en aquesta matèria** per a la resta de persones de cada entitat de cultura popular. Convé tenir en compte que aquest equip no únicament estarà present quan hi hagi un cas, sinó que treballarà en tot moment per la prevenció de les violències masclistes a l'entitat.

Funcions principals:

Concretament, l'Equip de Referència:

- ▶ Implementarà les estratègies de prevenció de les violències masclistes i de promoció de drets de manera permanent a l'entitat.
- ▶ Es farà càrrec **d'acollir i valorar** els casos quan hi hagi una comunicació o denúncia interna.
- ▶ **Acompanyarà** a les persones afectades i implicades en els casos. L'acompanyament no implicarà fer un acompanyament especialitzat a nivell jurídic i psicològic, però sí un coneixement dels serveis de la XAVM del seu territori (tipologia de serveis, horaris, adreces, etc.) per a poder derivar, si s'escau, als serveis especialitzats segons les necessitats de la persona afectada (vegeu 9.7 Recull de serveis i

recursos i **Directori de recursos de la XAVM**).

- ▶ Portarà a terme el **procediment intern de resolució** dels casos quan s'escaigui.
- ▶ Proposarà **mesures de resolució dels casos** per a l'abordatge de les violències masclistes i podrà proposar **mesures preventives** encara que no hi hagi hagut cap cas.
- ▶ Portarà a terme **el seguiment i l'avaluació** tant dels casos com del conjunt del protocol.
- ▶ Sempre que sigui possible, podrà **informar i resoldre dubtes** en relació amb el protocol i els seus continguts.
- ▶ Es **coordinarà amb altres serveis** que operin al territori o a l'activitat de cultura

popular en concret i, sobretot, amb els Punts Liles, quan aquests hi siguin.

Membres integrants:

Es recomana que l'Equip de Referència estigui conformat per:

- ▶ Un mínim de 2 i un màxim de 5 persones.
- ▶ Mínim una figura fixa de l'entitat, preferiblement, qui ostenti la presidència o la secretaria.
- ▶ Persones amb certs coneixements i experiència sobre gènere i violències masclistes.
- ▶ Persones que ja formin part de les Comissions d'Igualtat / Equitat / LGBTI+.
- ▶ Persones que representin la diversitat de collectius de l'entitat.

- ▶ Persones amb habilitats socials, empàtiques, confiades i properes a les persones que formen part de l'entitat, especialment a les dones, infants, adolescents i persones LGBTI+ (com a mínim una de les persones que forma part de l'Equip hauria de tenir aquestes característiques).

L'Equip de Referència **podrà anar variant** en funció de cada cas, però es recomana que sempre hi hagi **una persona que sigui fixa** per a tots els casos. També serà favorable que les persones tinguin la **possibilitat i voluntat real d'ocupar aquest lloc** i puguin ser **escollides** per consens.

L'Equip de Referència es podrà trobar amb situacions que requereixin de suport extern, de manera que és recomanable que l'entitat en qüestió pugui valorar la possibilitat de comptar amb suports externs especialitzats

oferts per les entitats i serveis d'abordatge de les violències masclistes.

Incompatibilitats per ser membre

integrant:

- ▶ Persones involucrades en els casos com a afectades o assenyalades.
- ▶ Persones testimonis dels casos.
- ▶ Persones que tinguin relació de parentiu, amistat o enemistat manifesta amb alguna de les parts, afectada o assenyalada.
- ▶ Persones amb condició de superioritat o subordinació jeràrquica laboral immediata respecte a la persona afectada o assenyalada.

Recomanacions d'autocura:

La cura i el benestar de les persones que formen part de l'Equip de Referència és fonamental per garantir el correcte abordatge dels casos de violències masclistes. Pel fet d'estar en contacte directe amb una problemàtica social tan complexa, l'Equip està exposat a un nivell alt de desgast i, per això, han d'existir mecanismes que facin sostenible la seva tasca. Per exemple:

- ▶ Rotant els membres de l'Equip de Referència cada un temps determinat.
- ▶ Generant de forma sistemàtica espais col·lectius d'autocura, de reflexió, de compartir i de resoldre qüestions relacionades amb el benestar psicològic, emocional i social.
- ▶ Promovent el treball en equip i en xarxa, ja que el treball compartit millora la

qualitat de l'acompanyament i l'acollida de les persones implicades, alhora que permet prendre decisions compartides, resoldre els dubtes i canalitzar l'estrès.

- ▶ Alternant les responsabilitats i tasques de les persones integrants, per evitar que la càrrega de lideratge recaigui en una sola persona.
- ▶ Comptant amb persones formades i expertes en gènere i violències masclistes a les entitats, que puguin formar part de l'Equip de Referència o fer-hi suport.
- ▶ Detectant i adreçant els possibles casos de violència de segon ordre patits.
- ▶ Oferint formació als membres de l'Equip de Referència, que inclogui mecanismes, habilitats i actituds per

l'abordatge de les violències masclistes, així com eines de suport i cura de l'Equip.

- ▶ Facilitant acompanyament i atenció psicològica a aquelles persones de l'Equip de Referència que ho necessitin.

Documentació de suport:

Per desenvolupar les seves funcions l'Equip de Referència haurà de consultar el Protocol-guia i específicament les indicacions que s'inclouen en l'Apartat 7. Eix 2 d'Abordatge de les violències masclistes: circuit i pautes d'actuació per a la reparació integral.

Contacte:

antiassetjamentmasclista@xxx.cat

3. Dimensió sectorial i intersectorial: La intervenció s'ha de poder portar a terme amb el conjunt d'agents que formen part dels diferents sectors professionals d'intervenció de la Xarxa d'Abordatge de les Violències Masclistes (XAVM), que poden ser, com a mínim, els següents: Específic d'atenció a dones, Específics d'atenció a persones LGBTI+, Específic d'atenció a la infància, Social, Sanitari, Seguretat, Execució penal, Judicial, Educatiu, Ocupacional, Cultural, Polític i administracions públiques. Això vol dir, per exemple, que caldrà tenir presents els protocols i circuits d'actuació locals, comarcals i territorials en què participen els diferents sectors professionals, però també els protocols i circuits que endrecen la intervenció dins de cada sector professional.

4. En aquest sentit, el Protocol-guia considera que l'abordatge de les violències masclistes s'ha de fer mitjançant el treball en xarxa i la coordinació, també, amb els serveis i recursos que es troben en cada territori i que formen part de la XAVM [vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)], tant pel que fa a la prevenció com a la reparació dels casos, una vegada aquests es deriven.

Figura 2. Característiques i funcions de l'Equip de Referència. Elaboració pròpia.

6

**EIX 1 D'ABORDATGE DE
LES VIOLÈNCIES MASCLISTES:**
estratègies i mesures preventives

Com ja s'ha apuntat anteriorment, per a l'abordatge de les violències masclistes es contemplen dos eixos d'intervenció fonamentals, que alhora es divideixen en dos subeixos: **la prevenció (estructural i individual) i la reparació integral (per a la recuperació i per a la no-repetició)**. Aquest és el model actual, proposat en el *Protocol marc*, i és diferent del model anterior que n'establia quatre (prevenció, detecció, atenció i recuperació). Els dos eixos **s'han d'interpretar d'una manera circular, en permanent retroalimentació i entrecreuant**. En aquest sentit, la proposta supera la idea del model anterior que els serveis estan vinculats només a un eix d'intervenció i emfatitza la necessitat que tots els sectors, serveis i recursos puguin treballar en l'eix prevenció i en el de reparació integral simultàniament.

Figura 3. Esquema finalitats de les intervencions. Font: Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes (Departament d'Igualtat i Feminismes).

A continuació, s'explica més en detall l'eix de la prevenció, i es desplega una proposta d'estratègies i mesures per a aquesta finalitat, que caldrà adaptar en funció de cada entitat cultural i associació de cultura popular, així com de les situacions que es donin.

La **prevenció** és el conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de les violències masclistes per mitjà de la reducció dels factors de risc, i impedir-ne així la normalització, i les encaminades a sensibilitzar la ciutadania en el sentit que cap forma ni manifestació de violència no és justificable ni tolerable¹⁶. Pot estar orientada, d'una banda, a aconseguir la transformació social per a eliminar, des de l'arrel, les causes estructurals de les violències masclistes, com ara la socialització i l'educació,

16 Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

el llenguatge, la divisió sexual del treball, etc. (**prevenció estructural**) i, d'altra banda, a actuar davant d'un cas concret que s'hagi produït en l'activitat de cultura popular de caire festiu, amb la finalitat d'evitar futures expressions d'aquesta violència, així com el seu impacte i recurrència (**prevenció individual**)¹⁷.

Així, doncs, la **prevenció individual** es desenvolupa davant de cada situació concreta de violències viscudes, tant si es tracta d'una vivència individual com si afecta un grup de persones (collectiva). Per tant, fa referència a totes les mesures que les persones en situació de violències masclistes activen, amb l'acompanyament dels serveis, comunitats i institucions, per evitar, aturar i erradicar les violències alhora que reduir-ne l'impacte.

D'aquesta manera, el subeix de la prevenció individual **s'entrecreu amb el de la reparació per a la recuperació**, ja que la finalitat de prevenir danys està present des del moment en què les violències masclistes es detecten, i és fonamental per tot el procés de recuperació. Comprèn també les intervencions amb les persones assenyalades, les quals s'han de planificar en funció de la seva edat, i dissenyar estratègies d'abordatge adaptades a cada cas concret, atenent les diverses interseccions de desigualtats i discriminacions.

Pel que fa a la **prevenció estructural**, té l'objectiu de produir canvis institucionals, socials i culturals i comprèn les polítiques públiques de prevenció integral de les violències masclistes. Aquest subeix

s'entrecreu amb el de la reparació per a la no-repetició, ja que es nodreix de les necessitats i dels patrons i àmbits d'incidència prioritaris identificats en la realitat dels casos. Igualment, les activitats de prevenció estructurals són reparadores per a les dones, infants i adolescents i persones LGTBI+ que viuen o han viscut violències masclistes.

Per exemple, la incidència de les violències sexuals amb múltiples agressors necessita polítiques preventives estructurals que puguin remoure la forma d'entendre el poder i la sexualitat pels models de masculinitats dominants, deconstruint la cultura de la violació. El desenvolupament d'aquestes polítiques públiques contribueix a construir garanties de no-repetició i, al mateix temps, té impacte en els processos de recuperació de

17 Departament d'Igualtat i Feminismes (2022). *Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes*.

les persones que han viscut situacions de violència sexual d'aquest tipus.

És important remarcar que les actuacions preventives, especialment les de caràcter estructural, s'han d'implementar de manera permanent i continuada, és a dir, no s'implementen únicament quan es detecta un cas de violències masclistes, sinó sempre. A més prevenció estructural, més facilitat de detecció i intervenció i menor incidència de les violències masclistes.

Igualment, cal tenir present que, d'acord amb el Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes, tota actuació de prevenció de les violències masclistes ha d'orientar-se a assolir, com a mínim, un dels següents objectius que permeten avançar en la transformació social

feminista: la deconstrucció dels mandats de gènere, el compromís comunitari, la transformació d'espais, la detecció i l'accés als serveis i la contenció de l'impacte¹⁸. Així mateix, aquestes activitats de prevenció han de complir amb uns determinats estàndards, per garantir la diligència deguda, sent aquests la coherència amb el marc normatiu; la integralitat, coordinació, planificació i avaluació; la contextualització i adaptació a les necessitats i problemàtiques de cada territori i col·lectiu; la conducció experta, és a dir, comptar amb persones expertes i en trajectòria en l'àmbit de les violències masclistes; i, finalment, l'accessibilitat i inclusivitat.

Així, doncs, es recomana que totes les eines de prevenció que s'adoptin segueixin els

objectius i estàndards establerts al Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes.

A continuació es presenten algunes de les possibles estratègies i mesures preventives, les quals poden implementar-se en el moment que sorgeix un cas de violències masclistes o en altres moments, i poden dividir-se en cinc àmbits diferenciats: cultura organitzativa i acció comunitària; comunicació, difusió i promoció; coeducació, formació especialitzada i sensibilització; registre, anàlisi i recerca; i, adequació d'espais d'oci i festa.

18 Departament d'Igualtat i Feminismes (2023). **Llibre blanc de la prevenció de les violències masclistes**. Direcció General per a l'Erradicació de les Violències Masclistes.

6.1 Cultura organitzativa i acció comunitària

La cultura organitzativa es refereix a la manera de ser i de fer de l'entitat, és a dir, totes les normes, creences, valors, pràctiques, etc., compartides per totes les persones que en formen part. Travessa tota l'entitat, des de les persones que la integren i l'ambient que s'hi dona, fins a l'estil de lideratge i gestió.

Per això, la igualtat i equitat de gènere, l'erradicació de les violències masclistes o l'ètica de les cures haurien de poder integrar-se com a principis bàsics de l'entitat en la reivindicació de necessitats i canvis i en la producció d'accions que ajuden a la transformació cultural. Així com, també, caldria que l'entitat mostrés un compromís i una voluntat amb aquests principis, que alhora requereix la complicitat de totes les

persones treballadores, associades i voluntàries.

Algunes estratègies que mostren aquesta implicació per part de les entitats i associacions, per exemple, són: que es faci explícit el compromís de tolerància 0 amb les violències masclistes; que es generin espais d'escolta activa que facilitin la detecció de casos; o, que s'actui i de forma adequada quan es produeixi un cas de violències masclistes. D'aquesta manera, es genera un clima de confiança i seguretat i s'avança cap a un model de cultura basada en la cura i el bon tracte, ja que la comunicació i resolució de les situacions es percep possible i amb garanties, s'assenyala el que no es tolera i es promou un espai acollidor i respectuós per a tothom.

Si bé és cert que hi ha organitzacions on preval un major risc d'incidència de violències masclistes (per exemple, molt masculinitzades

o de tarannà masclista, o en les que els homes ocupen la majoria dels càrrecs de poder), no hi ha cap que estigui exempt que se'n produeixin, doncs, com s'ha dit anteriorment, les violències masclistes són estructurals i juguen un paper important en mantenir el sistema heteropatriarcal. En aquest sentit, que no s'hagi detectat cap cas concret o l'existència d'elements que es poden considerar com a protectors (el fet que tothom es conegui, que sigui una entitat petita, que l'ambient sigui familiar, etc.), no necessàriament impliquen el no sorgiment d'aquestes situacions.

Així, doncs, com a recomanacions, es proposa que les entitats i associacions adoptin les següents estratègies i mesures preventives:

RECOMANACIONS

per a la prevenció des de la cultura organitzativa i l'acció comunitària

- ▶ Incorporar el compromís amb la igualtat i equitat de gènere i amb l'erradicació de les violències masclistes i altres conductes discriminatòries als estatuts de l'entitat, així com a la resta de normativa, o en els documents, la web, les comunicacions, els actes, etc.
- ▶ Disposar d'un protocol propi d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere o adherir-se a un.
- ▶ Crear una Comissió d'Igualtat/Equitat o de persones de referència.
- ▶ Impulsar reunions de treball o d'activitat que incorporin moments per a compartir com se sent la gent o què pensa sobre determinats temes o situacions, promovent la comunicació assertiva, la cultura de la pau i l'ètica de la cura.
- ▶ Revisar els criteris de selecció de voluntariat, d'associacionisme i, si escau, de personal perquè les persones de les entitats i associacions puguin adherir-se als valors d'igualtat i equitat de gènere.
- ▶ Promocionar la paritat entre dones i homes en els càrrecs de responsabilitat i de direcció de les entitats.
- ▶ Revisar la divisió del treball tradicional de l'entitat, tenint en compte si aquesta respon a estereotips (per exemple, representar sempre a la dona en un rol de cuidadora o assignar als homes les tasques que representen més esforç físic).
- ▶ Vetllar perquè a les activitats culturals de cultura popular de caire festiu hi hagi una representació equitativa de dones i homes, tant pel que fa a l'organització com pel que fa a l'assistència.
- ▶ Promoure les masculinitats antimasclistes i igualitàries (per exemple, potenciant activitats culturals que abordin les masculinitats o bé fomentant la participació masculina en la creació i implementació de polítiques de gènere de les entitats).

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

RECOMANACIONS

per a la prevenció des de la cultura organitzativa i l'acció comunitària

- ▶ Promoure els lideratges feministes (per exemple, posar èmfasi en com es distribueixen, reconeixen i visibilitzen els treballs i tasques, com es gestiona el poder i les emocions o com l'entitat es corresponsabilitza amb les cures de les persones associades, treballadores i participants).
- ▶ Realitzar activitats culturals amb perspectiva de gènere en dates assenyalades (com ara el 8 de març, el 28 de juny, el 25 de novembre...), procurant també oferir-les durant la resta de l'any.
- ▶ Revisar el binarisme als formularis i a la documentació de l'entitat, les activitats segregades per sexes, i vetllar perquè els lavabos i vestidors siguin espais segurs per a tothom.
- ▶ Recollir explícitament el compromís d'acollir a dones que estan en procés de recuperació de violències masclistes. La participació en entitats culturals pot ser una de les estratègies de recuperació de les dones en situació de violència (tornar a participar, crear vincles nous, formar part d'un projecte, etc.) i, per això, és essencial que les entitats estiguin obertes a acollir-les.

Taula 3. Recomanacions per la prevenció des de la cultura organitzativa i l'acció comunitària. Elaboració pròpia.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

6.2 Comunicació, difusió i promoció

Comunicar, difondre i promocionar el Protocol-guia i els seus continguts esdevé essencial per fer realitat un model de centralitat en els drets i necessitats de les dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents, ja que és un dels primers passos perquè l'eina sigui accessible i coneguda per tothom, i per facilitar que les persones coneguin els seus drets i els mecanismes per a fer-los efectius. En aquest sentit, la comunicació, difusió i promoció del Protocol-guia i continguts associats s'ha de poder portar a terme en tots els nivells d'intervenció, sense discriminació de cap classe, i de manera clara, completa i efectiva.

D'altra banda, cal tenir present que la cultura reproduceix els valors i les creences de la societat i, a la vegada, la cultura té un impacte en aquesta. Per això, és un instrument essencial en la transformació de la societat i, també, ha d'evolucionar alhora que ho fa aquesta última¹⁹. Per tant, les activitats de cultura popular de caire festiu poden entendre's com un instrument més per avançar en la igualtat i equitat de gènere i per erradicar les violències masclistes, ja que tenen la capacitat d'incidir en els imaginaris i pràctiques col·lectives.

Amb aquesta finalitat és que sorgeix la necessitat de promoure i visibilitzar la diversitat d'expressions culturals, cosa que es vincula amb el fet que totes les persones i

especialment les tradicionalment excloses de la producció i participació cultural, tinguin l'oportunitat de participar activament en els processos de creació de les activitats i també en les mateixes activitats. Així, la participació de les dones i persones LGBTI+, però també de les persones racialitzades, migrades, amb discapacitat, en situació d'exclusió social o de totes les edats, en l'esfera cultural i altres esferes vitals, és fonamental com a motor per avançar cap a una societat que vetlli per la plena ciutadania de totes les persones que la integren.

Amb tot, com a recomanacions, es proposa que les entitats i associacions adoptin les següents estratègies i mesures preventives:

19 Verge Mestre, Tània (2018). On són les dones a les entitats de cultura popular? El gènere de la participació en l'associacionisme sociocultural català. *Canemàs: Revista de pensament associatiu*, 6, 31-45.

RECOMANACIONS

per a la prevenció des de la comunicació, la difusió i la promoció

- ▶ Realitzar campanyes o accions per a la comunicació i difusió del Protocol-guia o el Protocol de l'entitat, els materials associats que en faciliten l'aplicació i l'Equip de Referència. Fent ús de les webs i xarxes socials, o mitjançant el format físic (cartellera, díptics, etc.), i que s'adreixin als diferents grups de persones implicades.
- ▶ Crear una bústia virtual per rebre tot tipus de consultes vinculades amb les violències masclistes, no necessàriament comunicacions o denúncies de casos. Aquesta bústia serà gestionada pel mateix Equip de Referència. Cal procurar donar una resposta individualitzada a les consultes el més

aviat possible (per exemple, en les 72 hores posteriors).

- ▶ Crear punts liles (o punts liles-irisats), com a espais visibles per a la prevenció i la primera atenció en situacions de violències masclistes, ubicats a l'espai públic en les activitats de cultura popular massives (sigui durant el dia o la nit). Aquests permeten crear un espai segur, acompanyar i acollir les persones que han patit violències masclistes, sensibilitzar la població, observar i analitzar, derivar als serveis de la Xarxa d'abordatge de violències masclistes, etc. Els agents del punt lila i l'Equip de Referència del

Protocol-guia o Protocol de l'entitat en qüestió, haurien d'estar coordinats.

- ▶ Impulsar espais (reunions, activitats, etc.) on es donin a conèixer i es promoguin els drets de les dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents, davant les violències masclistes, i els mecanismes per a poder fer-los efectius (Protocol-guia, xarxa de serveis i recursos, etc.).
- ▶ Difondre els serveis especialitzats de la Xarxa d'abordatge de les violències masclistes (*vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos* i **Directori de recursos de la XAVM**).

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

RECOMANACIONS

per a la prevenció des de la comunicació, la difusió i la promoció

- ▶ Incorporar la perspectiva feminista i interseccional en la programació de cultura popular de caire festiu de les entitats i associacions, tenint en compte el llenguatge, els tipus d'activitats, les persones participants... Per exemple:
 - Fent ús del llenguatge no sexista i inclusiu.
 - Revisant els continguts de les activitats i produccions culturals per evitar biaixos discriminatoris amb certs col·lectius, així com per fer propostes que ajudin a la reflexió i superació de les desigualtats de gènere.
- Inclouent producció cultural creada per dones i persones LGBTI+ i/o que doni visibilitat a la diversitat de dones i a la diversitat de gènere i sexual, generant referents que trenquin estereotips.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Taula 4. Recomanacions per a la prevenció des de la comunicació, la difusió i la promoció. Elaboració pròpia.

6.3 Formació especialitzada, coeducació i sensibilització

La formació, la coeducació i la sensibilització en clau de gènere, feminista i interseccional, fa referència al conjunt d'accions educatives i pedagògiques encaminades a generar canvis i modificacions en els marcs de coneixement, pensament i actuació de les persones, que permetin avançar cap a una societat on prevalgui la igualtat i equitat de gènere i l'erradicació de les violències masclistes.

La coeducació, concretament, és un model educatiu de gran importància per a la prevenció i l'erradicació de les violències masclistes. És l'acció educadora que potencia la igualtat real d'oportunitats i valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de dones i homes,

en igualtat de drets, sense estereotips sexistes, homofòbics, bifòbics, transfòbics o androcèntrics ni actituds discriminatòries per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere. Les entitats de cultura popular poden incidir en la socialització de gènere i en l'imaginari col·lectiu i, per això, adoptar un model coeducatiu en el desenvolupament de les seves activitats és clau per a visibilitzar la diversitat de gènere i sexual, així com els valors igualitaris.

L'Article 19 de la *Llei 5/2008* explicita que el Govern ha de garantir que es dugui a terme formació contínua i especialitzada de capacitat d'agents que intervenen per a la prevenció, detecció, atenció i recuperació de les violències masclistes. I estableix que en els cursos de formació s'hi ha d'incloure: "la perspectiva de gènere, les causes estructurals i socials de les violències masclistes, les seves

característiques, causes, efectes i conseqüències, i la intersecció d'altres identitats amb les violències masclistes".

Així doncs, el Departament de Cultura facilitarà **formació especialitzada** per tot el territori català, dirigida a les persones que formen part de les entitats culturals i associacions de cultura popular. La formació serà específica sobre violències masclistes, de manera que es treballaran tots els temes estipulats a la Llei, alhora que se centrarà a facilitar els coneixements necessaris per a l'aplicació efectiva del Protocol-guia, assegurant que tothom en conegui l'existència i continguts de manera íntegra, perquè es pugui fer un abordatge òptim de les violències masclistes en les activitats de cultura popular de caire festiu.

En aquest sentit, és important que totes les persones que formen part de les entitats

culturals i organitzacions de cultura popular, tant si tenen un rol més actiu com si menys o si són treballadores, associades o voluntàries, rebin una formació especialitzada per a la prevenció i reparació integral de les violències masclistes.

S'aconsella, també, que siguin les mateixes entitats i organitzacions les que prenguin un paper actiu en cercar altres formacions complementàries per a la coeducació i sensibilització en matèria de gènere. I, en cas que es consideri viable, que es puguin oferir formacions des de la mateixa organització, per exemple, replicant-se periòdicament i de manera adaptada les formacions realitzades prèviament amb el Departament de Cultura, perquè arribi a totes les persones que s'incorporin noves a l'organització.

Per tant, a tall de recomanació, es proposa que les entitats adoptin les següents estratègies i mesures preventives:

RECOMANACIONS

per a la prevenció des dela formació especialitzada, la coeducació i la sensibilització

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes i
per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

- ▶ Realitzar, o oferir, formació especialitzada en matèria de violències masclistes i, concretament, sobre el seu abordatge a partir de l'aplicació del Protocol-guia (inicialment s'impartiran des del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya). Aquestes formacions han de facilitar eines per a la comprensió tant de les violències masclistes com del Protocol-guia i la seva implementació, així com per a poder facilitar el procés d'adhesió a aquest, o bé el procés d'elaboració del propi protocol de l'entitat prenent de referència el Protocol-guia.
- ▶ Realitzar, o oferir, formació transversal de gènere incloent, per exemple, temàtiques bàsiques d'estudis de gènere, l'educació afectivosexual feminista i interseccional, o l'educació vinculada a models de masculinitat antimasclistes i igualitaris.
- ▶ Desplegar accions de sensibilització, com ara xerrades i tallers, sobre diferents tipus de violències masclistes per les persones associades i participants a les activitats culturals, aprofitant els espais festius, d'oci i socialització.
- ▶ Crear espais informatius i de recollida de propostes gestionats per diferents grups de les entitats per a pensar i impulsar de manera col·lectiva entorns lliures de violències masclistes i feministes.

Taula 5. Recomanacions per a la prevenció des de la formació especialitzada, la coeducació i la sensibilització. Elaboració pròpia.

6.4 Registre, anàlisi i recerca

Recollir i registrar les dades relatives a les situacions de violències masclistes sorgides a l'entitat, així com analitzar-les, possibilita un tractament més curós i rigorós dels casos, en la mesura que permet entendre les seves característiques i adequar l'actuació per abordar-los. Aquesta informació generada, però, no és valuosa únicament en el moment en què s'està resolent un cas. També ho és per a comparar i estudiar de quina manera s'han donat al llarg del temps totes les situacions de violències masclistes i detectar quins són els factors de risc que indiquen una major incidència de la problemàtica en cada entitat, podent-los prestar més atenció i aplicar mesures per a superar-los.

La recerca, en tant que implica conèixer o aprofundir el coneixement sobre les diferents formes i àmbits de les violències masclistes, les causes estructurals i els mecanismes efectius per erradicar-les, també és una eina clau en matèria de prevenció.

És recomanable, doncs, que les entitats i associacions considerin les següents estratègies i mesures preventives:

RECOMANACIONS

per a la prevenció des del registre, l'anàlisi i la recerca

- ▶ Adoptar mecanismes per al registre sistemàtic i l'anàlisi de dades quan es doni una situació de violències masclistes en el marc de l'entitat, que faciliti l'abordatge i resolució dels casos, fer un seguiment i avaluació d'aquests i de la seva gestió, i, també, poder portar un control permanent sobre la incidència de les violències masclistes a l'organització [consultar l'9.6.9 Model de registre dels casos].
- ▶ Mantenir-se al corrent de les eines, formacions, articles publicats, etc., que el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya (o altres organismes) genera i ofereix en matèria de violències masclistes i el seu abordatge, perquè l'entitat estigui actualitzada i pugui continuar avançant en l'assoliment de la igualtat i equitat de gènere en el si de l'organització.
- ▶ Fomentar diagnòstics participats sobre les violències masclistes en les activitats de cultura popular organitzades per l'entitat, així com petites marxes exploratòries que permetin analitzar i repensar els espais de manera col·lectiva i feminista.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Taula 6. Recomanacions per a la prevenció des del registre, l'anàlisi i la recerca. Elaboració pròpia.

6.5 Adequació d'espais d'oci i festa

Les persones experimenten i viuen els espais físics d'oci i festa de maneres diferents, doncs, les característiques dels espais no són neutrals i sovint no permeten que el seu accés o ús es pugui fer en igualtat de condicions per tothom.

En aquest sentit, cal situar-se en la línia dels postulats de l'urbanisme amb perspectiva feminista i interseccional, el qual es presenta amb l'objectiu de posar la vida de les persones al centre. Tenint en compte, d'una banda, el conjunt de necessitats de tots els col·lectius de persones, especialment, les d'aquelles que han quedat tradicionalment excloses de l'espai

públic, o d'oci i festa, i que han patit discriminacions per la seva condició, com poden ser les dones (especialment amb discapacitat, racialitzades, migrades, grans, etc.) o persones amb sexualitats i gèneres no normatius. I, d'altra banda, enaltint els beneficis de fer possible la convivència en comunitat²⁰.

Així, assegurar que els espais físics en què es porten a terme les activitats culturals de caire festiu puguin ser habitats i gaudits per qualsevol persona, són una clara estratègia per a la prevenció de les violències masclistes.

La recomanació d'estratègies i mesures preventives per a les entitats i associacions és la següent:

Taula 7. Recomanacions per a la prevenció des de

l'adequació d'espais d'oci i festa. Elaboració pròpia.

20 Kern, Leslie (2021). Ciudad feminista. La lucha por el espacio en un mundo diseñado por hombres. Barcelona. Bellaterra Edicions.

RECOMANACIONS

per a la prevenció des de l'adequació d'espais d'oci i festa

- ▶ Preparar els espais i equipaments on es porten a terme les activitats de cultura popular de caire festiu, siguin de les entitats culturals i associacions o externes, perquè puguin ser espais accessibles, segurs i respectuosos amb els drets de totes les dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents. Per exemple:
 - Vetllant perquè l'accés als espais d'oci i festa sigui inclusiu.
 - Possibilitant la instal·lació de Punts Liles.
- Tenint un paper actiu en reportar incidències o sol·licitar millores als respectius Ajuntaments en relació amb l'espai urbà i equipaments d'oci i festa del municipi.
- ▶ Prestant atenció, i aplicant millores sempre que sigui possible, a les característiques arquitectòniques (rampes, ascensors, disposició segura i no excloent dels WC, etc.) i l'enllumenat (evitar zones fosques o molt amagades).
- ▶ Marxes exploratòries...

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes i
per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

Taula 7. Recomanacions per a la prevenció des del registre, l'anàlisi i la recerca. Elaboració pròpia.

7

**EIX 2 D'ABORDATGE DE LES
VIOLÈNCIES MASCLISTES:**
*circuit i pautes d'actuació
per a la reparació integral*

La **reparació integral**²¹ inclou la detecció, l'atenció i la recuperació i està formada pel conjunt de mesures sanitàries, jurídiques, econòmiques, socials, educatives, laborals, entre altres, adoptades pels organismes i agents responsables de la intervenció en violències masclistes, amb la finalitat de garantir els drets reconeguts de les persones afectades, rescabulant els danys, restablint la situació, i evitant la repetició i la revictimització²² de la persona afectada.

La reparació integral, des del Model de centralitat en els drets i necessitats de les dones, persones LGBTI+, i infants i adolescents, implica **identificar tots els**

àmbits afectats i drets vulnerats o en risc de ser vulnerats per les violències masclistes. Cal tenir en compte, però, que a vegades no es tractarà únicament de tornar a l'estat previ a la violència, ja que és possible que la situació prèvia sigui una intersecció de vulneracions socials, sinó de garantir integralment els drets de les persones en situació de violència masclista i promoure les transformacions personals, socials, comunitàries, institucionals necessàries perquè tals formes de violències masclistes puguin superar-se i no tornin a succeir.

L'eix de la reparació integral, com s'ha anticipat a l'apartat anterior, s'estructura en

dos subeixos: la reparació per a la recuperació i la reparació per a la no-repetició. D'una banda, **la reparació per a la recuperació** orienta la intervenció amb la persona afectada des de la detecció inicial i durant tot l'acompanyament, per garantir l'accés efectiu als seus drets reconeguts. Convé tenir en compte que la investigació i sanció dels fets, en la jurisdicció penal, laboral o civil, no necessàriament ha de ser part del procés de recuperació. Així mateix, el subeix de reparació per a la recuperació s'entrecrua amb el de la prevenció individual.

D'altra banda, **la reparació per a la no-repetició** està constituïda pel conjunt

21 Departament d'Igualtat i Feminismes (2022). **Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes.**

22 La revictimització o victimització secundària és el maltractament addicional exercit contra les dones que es troben en situacions de violències masclistes i llurs fills i filles, com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits quantitativs i qualitativs de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, i també per les actuacions desencertades o negligents provinents d'altres agents implicats. Per exemple, dubtar i qüestionar des del principi el relat d'una persona que ha patit violències masclistes o LGBTIfòbica.

d'actuacions per garantir el dret a una vida lliure de violències masclistes, eliminant tots els factors i pràctiques que impedeixen l'erradicació de les violències masclistes. Aquest subeix de reparació per a la no-repetició s'entrecreu amb el de la prevenció estructural.

7.1 Diagrames

(veure pàgines següents)

FASE 1

ACTIVACIÓ CIRCUIT

comunicació i primera acollida

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

1

Afectada: **INTERNA**
Assenyalada: **INTERNA**
i/o

Comunicació a **Equip de Referència**

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Acollim* a la persona afectada i **valorem*** la situació

!* Com acollim? Actuem segons la voluntat de la persona afectada i de les nostres possibilitats, oferim un espai segur i tranquil i intentem conèixer la situació i els recursos de la persona afectada.
(Si és persona menor de 16 anys contactem amb el seu representat legal; si és major d'edat amb mesures de suport a la capacitat jurídica, contactem amb qui l'assisteix) (Vegeu **Com acollim?**)

Situació lleu

Situació (molt) greu

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Aturem a la persona assenyalada sempre i quan no suposi un risc (Vegeu **Indicacions per intentar aturar a la persona assenyalada**)

!* Com valorem? En cas d'agressió física o assetjament amb un alt risc d'agressió física, que no ens veiem en condicions de gestionar o que posi en risc la nostra integritat física, considerarem que es tracta d'una situació greu. (Vegeu **Com valorem?**)

S'atura

No s'atura

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

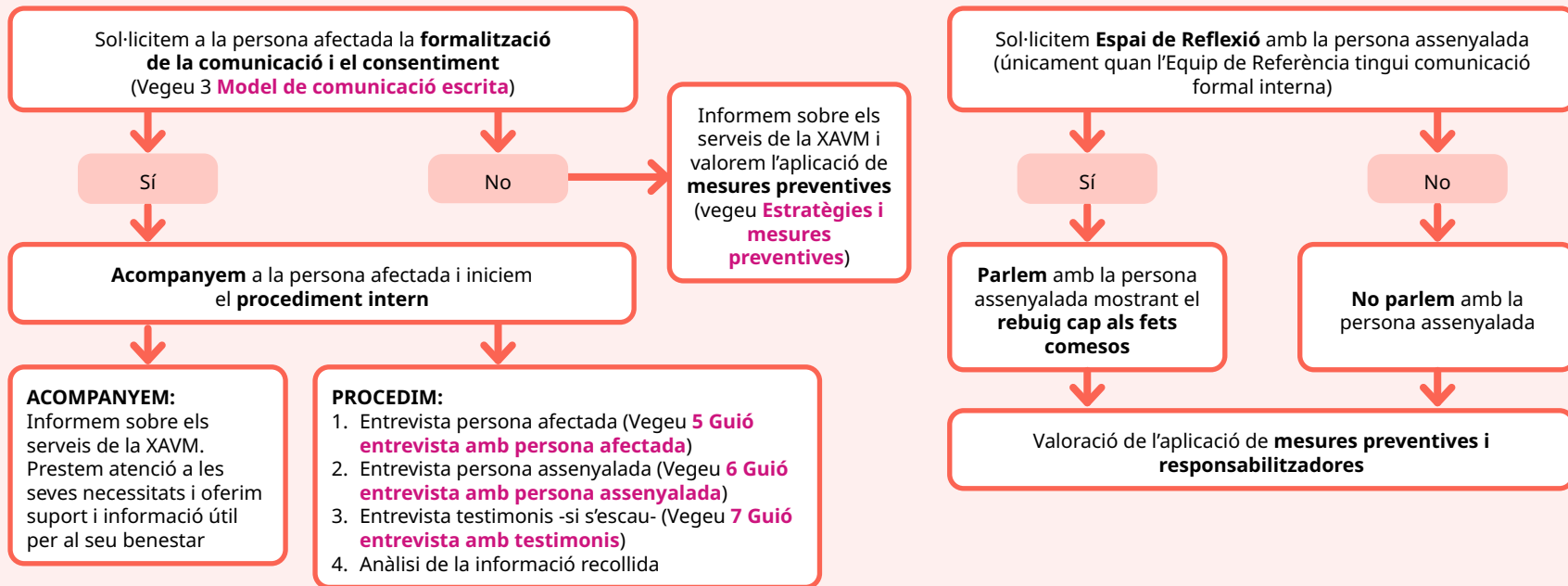
FASE 2

DESENVOLUPAMENT

acompanyament i procediment intern

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

FASE 3

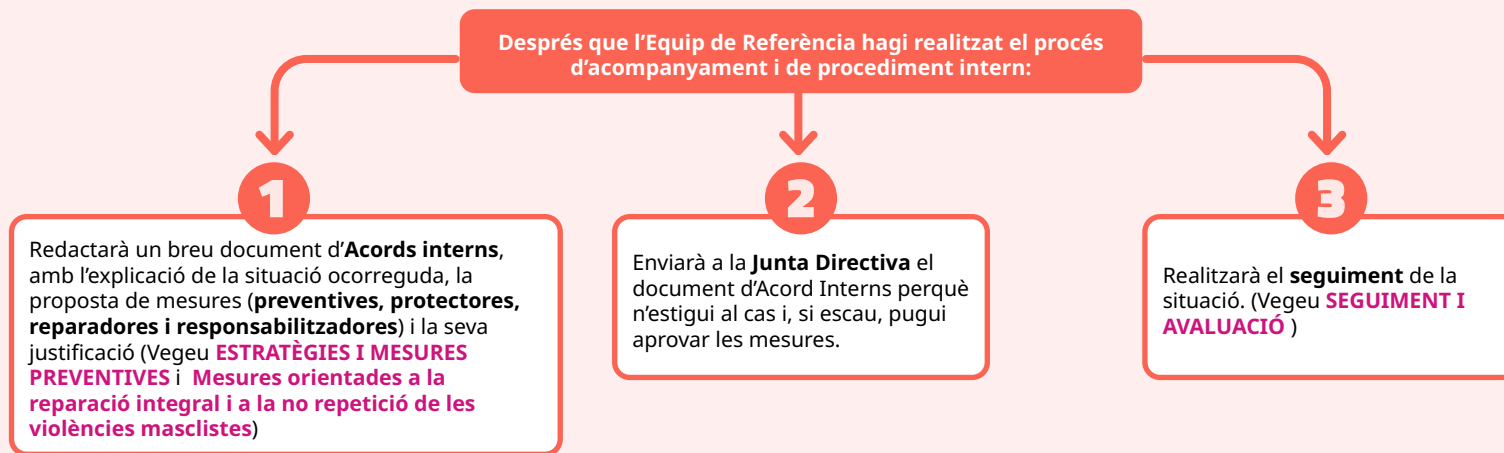

FI DEL PROCÉS

acords interns, seguiment i tancament

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

FASE 1

ACTIVACIÓ CIRCUIT

comunicació i primera acollida

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

2

Afectada: **INTERNA**
Assenyalada: **EXTERNA**

i/o

Comunicació a **Equip de Referència**

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Acollim* a la persona afectada i **valorem*** la situació

!* Com acollim? Actuem segons la voluntat de la persona afectada i de les nostres possibilitats, oferim un espai segur i tranquil i intentem conèixer la situació i els recursos de la persona afectada.
(Si és persona menor de 16 anys contactem amb el seu representat legal; si és major d'edat amb mesures de suport a la capacitat jurídica, contactem amb qui l'assisteix) (Vegeu **Com acollim?**)

Situació lleu

Situació (molt) greu

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Aturem a la persona assenyalada sempre i quan no suposi un risc (Vegeu **Indicacions per intentar aturar a la persona assenyalada**)

!* Com valorem? En cas d'agressió física o assetjament amb un alt risc d'agressió física, que no ens veiem en condicions de gestionar o que posi en risc la nostra integritat física, considerarem que es tracta d'una situació greu. (Vegeu **Com valorem?**)

S'atura

No s'atura

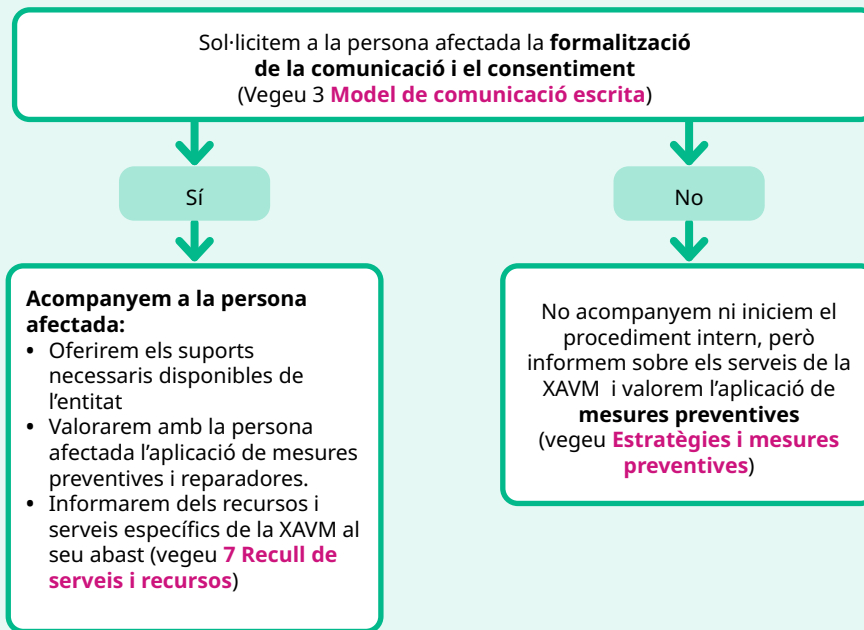
Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

FASE 2

DESENVOLUPAMENT acompanyament

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

FASE 3

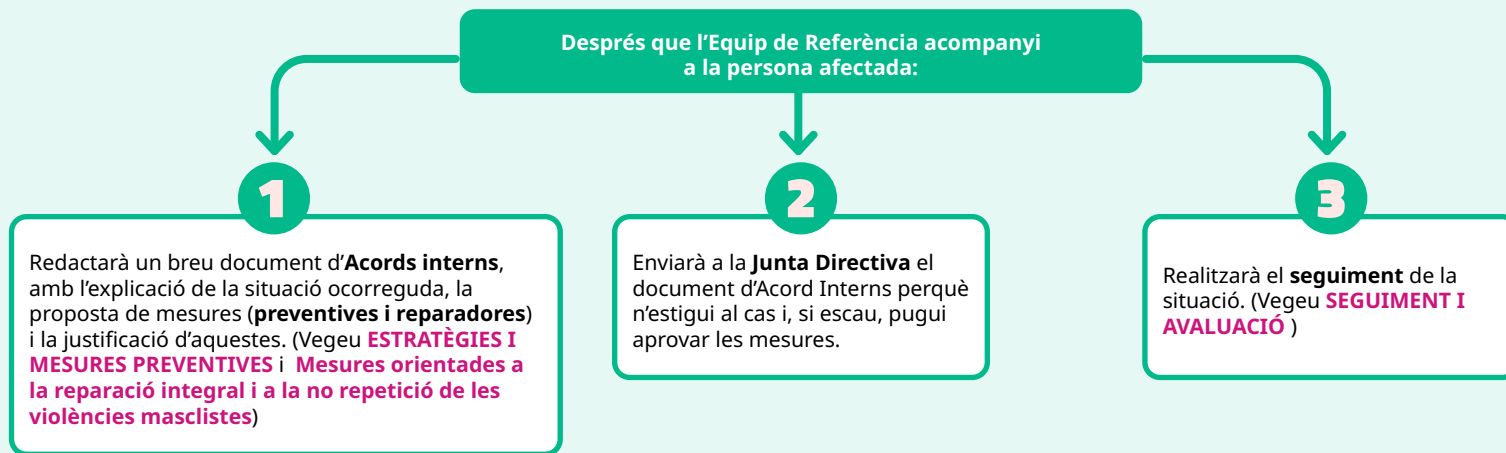

FI DEL PROCÉS

acords interns, seguiment i tancament

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

FASE 1

ACTIVACIÓ CIRCUIT

comunicació i primera acollida

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

3

Afectada: **EXTERNA**
Assenyalada: **INTERNA**

i/o

Comunicació a **Equip de Referència**

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Acollim* a la persona afectada i **valorem*** la situació

!* Com acollim? Actuem segons la voluntat de la persona afectada i de les nostres possibilitats, oferim un espai segur i tranquil i intentem conèixer la situació i els recursos de la persona afectada.
(Si és persona menor de 16 anys contactem amb el seu representat legal; si és major d'edat amb mesures de suport a la capacitat jurídica, contactem amb qui l'assisteix) (Vegeu **Com acollim?**)

Situació lleu

Situació (molt) greu

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

Aturem a la persona assenyalada sempre i quan no suposi un risc (Vegeu **Indicacions per intentar aturar a la persona assenyalada**)

!* Com valorem? En cas d'agressió física o assetjament amb un alt risc d'agressió física, que no ens veiem en condicions de gestionar o que posi en risc la nostra integritat física, considerarem que es tracta d'una situació greu. (Vegeu **Com valorem?**)

S'atura

No s'atura

Comunicació a **Cossos de seguretat/ Equips sanitaris**

FASE 2

DESENVOLUPAMENT

acompanyament i procediment intern

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Acompanyem a la persona afectada:

- Informem dels recursos i serveis específics de la XAVM al seu abast (vegeu **7 Recull de serveis i recursos**).
- Prestem atenció a les seves necessitats i oferim suport i informació útil per al seu benestar

Sol·licitem **Espai de Reflexió** amb la persona assenyalada (únicament quan l'Equip de Referència tingui constància dels fets)

Sí

Parlem amb la persona assenyalada mostrant el **rebuig cap als fets comesos**

No

No parlem amb la persona assenyalada

Valoració de l'aplicació de **mesures preventives i responsabilitzadores**

FASE 3

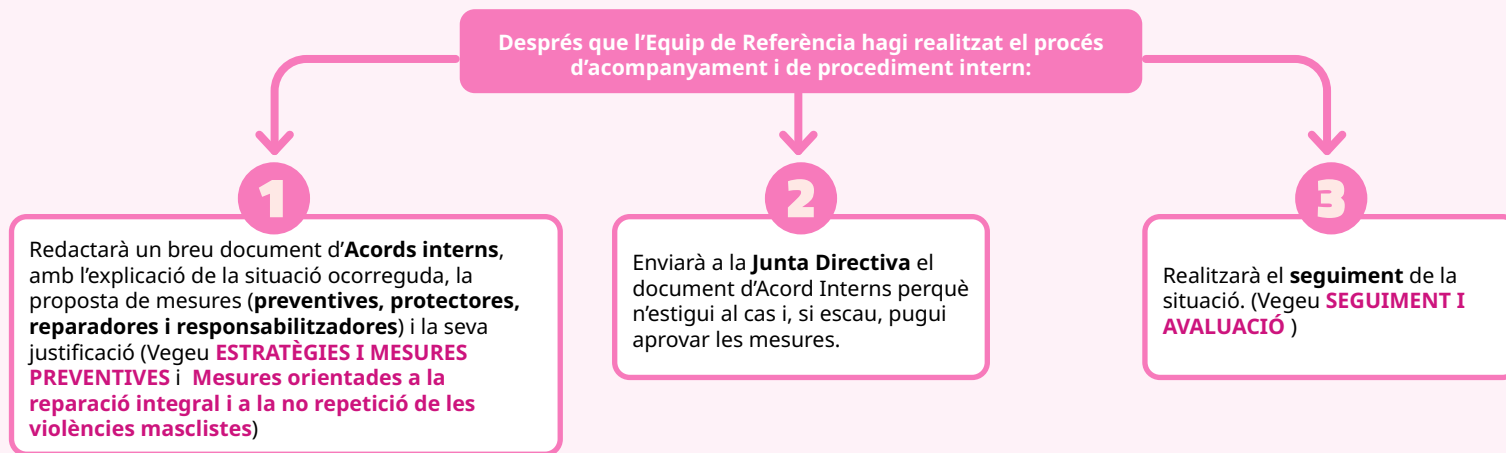

FI DEL PROCÉS

acords interns, seguiment i tancament

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

FASE 1

ACTIVACIÓ CIRCUIT

comunicació i primera acollida

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Acompanyem a la persona afectada:

- Informem dels recursos i serveis específics de la XAVM al seu abast (vegeu **7 Recull de serveis i recursos**).
- Prestem atenció a les seves necessitats i oferim suport i informació útil per al seu benestar

Sol·licitem **Espai de Reflexió** amb la persona assenyalada (únicament quan l'Equip de Referència tingui constància dels fets)

Sí

No

Parlem amb la persona assenyalada mostrant el **rebuig cap als fets comesos**

No parlem amb la persona assenyalada

Valoració de l'aplicació de **mesures preventives i responsabilitzadores**

FI DEL PROCÉS

7.2 Instruccions d'actuació bàsiques i transversals

Abans de desplegar-se cadascuna de les fases del circuit i les pautes d'actuació específiques per a cada fase d'aquest, s'exposen un seguit d'instruccions d'actuació bàsiques que caldrà poder aplicar de manera transversal a totes les fases.

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

RESPECTE I PROTECCIÓ

Totes les persones implicades en el cas han de ser **ben tractades**, de manera que se les **respecti i protegeixi**. Aquesta premissa comporta no **discriminar a ningú** (per cap raó: gènere, orientació sexual, raça, classe social, edat, discapacitat, etc.) durant el procés d'acompanyament / procediment intern. Així com, també, establir els mecanismes per **evitar que es produeixin represàlies** en contra de les persones implicades (afectada, assenyalada, testimoni, agent que intervé, etc.) per la comunicació dels fets, i l'activació del procés d'acompanyament / procediment intern.

A més, durant totes les fases del procés d'acompanyament / procediment intern la persona afectada i assenyalada podran estar acompanyades i assessorades per **persones de la seva confiança**.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ bàsiques i transversals

IMPARCIALITAT I RIGOROSITAT

El procés d'acompanyament / procediment intern s'ha de poder portar a terme des d'una posició **d'imparcialitat i neutralitat**, perquè aquest sigui **rigorós i just**, i actuar de **bona fe** en la recerca de la veritat i l'esclariment dels fets. Per això, es procedirà d'acord amb els criteris de **proporcionalitat i congruència**.

A més, de forma específica, d'una banda, **no es posarà en dubte** com la persona afectada ha viscut els fets, **ni se la culpabilitzarà**. En aquest sentit, es vigilarà per **no incidir en la criminalització** de la sexualitat explícita de les dones o de qualsevol comportament que escapi de la feminitat normativa, doncs, en cas contrari, seria una mala praxi que s'ha

pogut donar en diferents contextos, quan s'ha considerat que les dones i persones LGBTI+ feien un ús transgressor de la seva llibertat.

D'altra banda, amb l'objectiu que una comunicació no penalitzi per se la persona assenyalada, es garantirà un **tracte diligent i respectuós** cap aquesta.

Cal distingir, per una part, les conductes constitutives de delicte tipificades al Codi Penal (violació, agressió, assetjament) que es regeixen pel principi de presumpció d'innocència, i, per altra part, les conductes que impliquin una discriminació per raó d'orientació i identitat sexual, expressió de gènere o caràcter sexuals on s'aplicarà la regla de la inversió

de la càrrega de la prova si la persona afectada aporta indicis fonamentats dels fets ocorreguts. És a dir, en aquest cas correspon a la persona assenyalada l'aportació de proves objectives i raonables dels fets ocorreguts que demostrin la seva innocència.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ bàsiques i transversals

CONFIDENCIALITAT I PRIVACITAT

Caldrà preservar en tot moment la **intimitat i dignitat** de les persones afectades i assenyalades, de manera que tota la **informació generada i aportada** serà tractada amb cura, no fent-ne divulgació i guardant-se en una carpeta virtual on únicament hi tindrà accés l'Equip de Referència, que mantindrà una actitud de **discreció severa** respecte a les dades i haurà signat el document de **Compromís de Confidencialitat** [veure Annex 9.5.9]

En últim lloc, cap persona inventarà o posarà en coneixement **informacions falses o poc fiables** ni farà circular **rumors**.

INFORMACIÓ, PARTICIPACIÓ I COL-LABORACIÓ

Totes les persones implicades en el cas tenen **dret a participar en el procediment i a rebre informació** sobre aquest: els drets i deures, la fase que s'està desenvolupant, el seu resultat, dubtes que sorgeixin, etc. Tot segons la posició de cada persona (afectada, assenyalada, testimonis).

De la mateixa manera, totes les persones implicades i, especialment, les que siguin entrevistades durant el transcurs de l'aplicació d'aquest procediment, tenen el **deure de participar i prestar la seva coHaboració**.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

DILIGÈNCIA I CELERITAT

En cas de comunicació a l'Equip de Referència, **no hi pot haver inacció**, cal reaccionar seguint els circuits i les pautes d'actuació establerts en aquest Protocol-guia.

D'aquesta manera, el procés d'acompanyament / procediment intern s'ha de dur a terme amb la **diligència i celeritat** degudes, sense demores injustificades, perquè el procediment es pugui completar en el mínim temps possible i respectant-ne les garanties.

Alhora, per a possibilitar una actuació àgil, així com eficient i eficaç, l'Equip de Referència procurarà treballar **en xarxa**. Possibilitant-se les **derivacions** amb els serveis i recursos d'atenció i recuperació integral de les dones i persones LGBTI+ en situació de violències masclistes, o amb altres.

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ *bàsiques i transversals*

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes i
per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

ATENCIÓ PRIORITÀRIA A LA PERSONA AFECTADA

Davant una situació de violències masclistes, es prioritzarà l'acompanyament a la persona afectada, la seva protecció, benestar i rescabament, a la denúncia penal, la persecució i punició de la persona assenyalada. Una prioritat que ha de vincular-se amb el reconeixement de la condició de víctima/ supervivent de violències masclistes, sempre des del màxim respecte i la dignificació.

Es partirà del fet que les vivències al voltant d'una situació de violències masclistes tenen un impacte diferent sobre cada persona afectada, de manera que

en tots els casos es portarà a terme una atenció individualitzada i s'adaptaran les intervencions a les necessitats particulars de la persona.

Hi haurà permanentment una actitud de bon tracte i cura cap a la persona afectada, perquè pugui assolir la seva recuperació i impedir el risc de revictimitzar-la. Per això, se l'escoltarà activament, es tindrà empatia amb ella, i es dotarà de credibilitat els seus relats, alhora que s'evitarà que hagi de donar explicacions sobre la situació viscuda de forma reiterada. Igualment, es consultaran amb ella les propostes i

mesures d'intervenció durant el procés, i se li respectaran les decisions i l'agència (no són "víctimes passives"), no hi haurà coacció fins i tot quan les decisions semblin incomprensibles. Finalment, es farà tot el possible perquè rebí el suport, la informació i l'assessorament correctes, així com perquè tingui accés als serveis i recursos de reparació del dany (de salut, jurídics, socials, comunitaris, etc.).

7.2 INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

REBUIG ALS FETS COMESOS PER LA PERSONA ASSENYALADA

Davant una situació de violències masclistes, es mostrarà un **rebuig clar envers els fets comesos** per la persona assenyalada. Així, **l'Equip de Referència evitarà les mostres de complicitat** amb aquesta, encara que siguin per rebaixar la tensió. Per tant, tot i que s'adoptarà una actitud de respecte cap a la persona assenyalada i de comprensió de la situació, **mai es justificarà o es restarà importància** a les violències masclistes.

Davant els fets s'actuarà en tot moment **adoptant les mesures necessàries respecte a la persona assenyalada.**

7.2.1 Instruccions d'actuació per a infància i adolescència

A l'hora d'acollir i acompanyar a infants i adolescents, el procés hauria d'estar regit, també i especialment, per les següents accions bàsiques, que es proposen des del paradigma del bon tracte i la resiliència²³.

23 Per a més informació, vegeu la [Guia d'acompanyament i bon tracte a l'alumnat que verbalitza situacions de violències sexuals](#) del Departament d'Educació i el Departament d'Igualtat i Feminismes (2022).

INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

ESCOLTAR

En totes les decisions que afectin l'infant i adolescent, hi haurà permanentment una **escolta activa**, evitant no completar les frases, ni omplir silencis, ni interrompre el seu discurs, ni tampoc suavitzar o agreujar les paraules que empra.

Per a dur a terme una bona escolta activa, **s'evitarà partir d'una perspectiva adultocentrista** i es procurarà no contextualitzar, minimitzar o negar allò que explica l'infant o adolescent. És important deixar que parli, no fer judicis sobre allò que narra, transmetre confiança i oferir-li suport.

ACTUAR

Amb la finalitat de crear un espai de confiança i de seguretat amb l'infant i adolescent, es **respectarà el seu relat, no s'indagarà ni s'aprofundirà en els detalls, s'escoltarà i es donarà suport**. Alhora, s'evitarà que les experiències de l'Equip de Referència interfereixin en el relat i, si s'han de fer preguntes, aquestes seran obertes.

Cal tenir en compte quina és l'edat i maduresa de l'infant o adolescent i **respectar el seu ritme i procés de decisió**. Si és menor de 16 anys, se li explicarà, de forma comprensible i adaptant el llenguatge segons la seva edat i característiques, que s'informaran als seus progenitors per assegurar la seva protecció i perquè no es torni a repetir.

CREURE

Es **creurà el relat en totes les seves circumstàncies** i s'evitarà tota mena de perjudicis i estereotips. Així mateix, es procurarà **validar les emocions** que expressa l'infant i adolescent, sobretot tenint en compte que es tracta d'una situació que produeix malestar.

INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

ATENdre

L'Equip de Referència **mantindrà la calma i el control de les seves emocions** quan escolti el relat de l'infant o adolescent. La relaxació i la concentració és clau per evitar gestos o expressions inconscients de sorpresa que interfereixen amb l'explicació.

PROTEGIR

En el moment de l'acollida de l'infant o adolescent **se li recordarà que pot comptar amb nosaltres i que s'actuarà per defensar els seus drets i necessitats**. Alhora, es prestarà especial atenció a la protecció dels infants i adolescents més vulnerables, com ara aquells que tenen alguna discapacitat.

Quan la persona assenyalada sigui progenitor, no s'informarà a aquesta, en defensa de l'interès superior de l'infant o adolescent, i es derivarà el cas als serveis especialitzats (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)).

També és important protegir al màxim les dades de l'infant o adolescent, preservant la seva intimitat i integritat, i per això es procurarà que només conegui la informació del cas l'Equip de Referència.

INSTRUCCIONS D'ACTUACIÓ

bàsiques i transversals

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

EMPODERAR

En l'abordatge d'una situació de violències masclistes que afecti a la infància o adolescència, es donarà autonomia i s'evitarà adoptar una perspectiva adultocentrista, és a dir, l'infant o adolescent ha de ser al centre del procés i ha de prendre part en aquest. També es reconeixerà el seu coratge i l'esforç i es validaran els seus sentiments i, a la vegada, s'agrairà la confiança.

Per això, davant la verbalització d'una situació de violències masclistes d'un infant o adolescent, es recomana:

- ▶ Assegurar-li que no té cap culpa.
- ▶ Escoltar atentament i, si s'escau, prendre notes per garantir una comprensió precisa. Si es fan anotacions, es comentarà a l'infant o adolescent, per donar-li seguretat i confiança, i s'informarà que la finalitat és no perdre's cap detall del que explica.
- ▶ Transmetre expectatives realistes sobre la situació, afirmant que és un acte de violència que ningú mereix, sense justificació possible, i que hi ha ajuda disponible.
- ▶ Respondre a les seves preguntes amb tota la informació disponible o, si no es té, comprometre's a buscar-ne.
- ▶ Preguntar com se sent i què necessita.
- ▶ Reforçar sense jutjar el seu coratge per compartir la seva experiència.
- ▶ Expressar gratitud per la seva confiança i explicar la necessitat de comunicar els fets per la seva protecció i per defensar els seus drets.

7.3 Fase 1. Activació del circuit: Comunicació i primera acollida

Aquesta fase s'inicia amb la comunicació d'una percepció, una sospita o una situació de violència masclista, sigui per la mateixa persona afectada, per l'Equip de Referència o per una tercera persona. L'objectiu d'aquesta fase és informar i acollir a la persona afectada i, si escau, començar els preparatius per l'acompanyament i procediment intern.

Entenem com a **persona afectada** a qualsevol dona, infant, adolescent i persona LGBTI+ receptora de les conductes de violències masclistes que tinguin lloc en les activitats organitzades per l'entitat de cultura popular,

independentment del vincle que tingui amb aquesta entitat. S'esdevé persona afectada en el moment en què s'efectua una comunicació de la situació viscuda.

D'altra banda, entenem com a **persona assenyalada** a aquella persona que presumptament ha comès les conductes de violències masclistes que tinguin lloc en les activitats organitzades per l'entitat de cultura popular, amb independència del vincle amb l'entitat.

7.3.1 Detecció i identificació de casos

La **detecció** és la posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin **identificar i fer visible la**

problemàtica de les violències masclistes, tant si apareix de forma esporàdica com de forma estable, i que permetin també **conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir**, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat²⁴.

La detecció no es tracta d'una fase inicial i tancada de la intervenció, sinó que és una **pràctica conjunta i contínua**, necessària per garantir els drets, i que requereix una mirada integral de les formes i àmbits de les violències masclistes. Per tant, s'ha de mantenir activa durant tot el procés de reparació, per així avaluar els riscos, donar resposta a noves necessitats que sorgeixin, organitzar l'acompanyament i les prioritats...

Un dels principals obstacles per la identificació

24 Departament d'Igualtat i Feminismes (2022). **Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes.**

i la detecció de les violències masclistes és la **normalització d'aquestes conductes**, tant per la societat com per la mateixa dona, infant, adolescent i persona LGBTI+ que la pateix. Per això, sovint és difícil d'identificar i detectar, ja que és freqüent que les persones agredides o que perceben l'agressió decideixin no denunciar-ho o no posar-ho en coneixement de l'entitat (per diversos motius com ara la por a les represàlies, la vergonya, la culpabilització i, fins i tot, la no-identificació d'aquella situació com a violències masclistes).

La posada en marxa de protocols a les entitats, així com la implementació de formacions, acostuma a tenir l'efecte, tal i com ha passat en d'altres àmbits, de facilitar la detecció de les diferents formes de violències masclistes, tant per part de les persones afectades com d'altres persones. Per tant, tot i que la detecció és difícil, donada la gran naturalització de les violències a la nostra

societat, el fet de promoure els protocols i les formacions probablement porti a que diferents casos surtin a la llum. Això no ha de significar necessàriament que hi ha més violència que en el passat, sinó que en l'actualitat és possible posar nom a agressions i vulneracions de drets que abans passaven per alt.

7.3.2 Comunicació: Què fem quan apareix un cas?

Tota persona que consideri estar vivint, sigui testimoni o tingui coneixement d'una situació de violència masclista i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, en una activitat o espai participant de l'entitat, podrà comunicar-ho o bé a l'Equip de Referència del Protocol de l'entitat o bé als cossos de seguretat i als equips sanitaris. Ambdues comunicacions són compatibles i

poden aportar diferents respostes a la situació de violències masclistes. Adreçar-se a una via o altra, o a ambdues, és una decisió que concerneix únicament la persona afectada.

Comunicació a l'Equip de Referència

Qualsevol persona podrà adreçar-se verbalment a l'Equip de Referència per comunicar una situació de violència masclista, ja sigui directament afectada per la situació de violència o en tingui coneixement.

COMUNICACIÓ

a l'Equip de Referència

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Qui pot fer la comunicació?

- ▶ La persona afectada (dona, infant, adolescent i persona LGBTI+).
- ▶ Qualsevol persona que presencii o tingui coneixement.

A qui es presenta la comunicació?

- ▶ A qualsevol de les persones que integren l'Equip de Referència.
- ▶ A una persona de confiança, que ho traslladarà a l'Equip de Referència.
- ▶ Si hi ha relació laboral, també podrà comunicar-ho a un/a company/a, o un/a persona que ocupi un càrrec de responsabilitat a l'entitat o a la representació legal de les persones treballadores, que ho traslladarà a l'Equip de Referència.

Com es formula la comunicació?

- ▶ Verbal (informal, *in situ*).
- ▶ Escrita (formal).

Taula 8. Comunicació a l'Equip de Referència. Elaboració pròpia.

En el moment que l'Equip de Referència tingui coneixement d'una situació de violència masclista i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, activarà el protocol de forma immediata.

Quan alguna de les persones involucrades sigui menor de 16 anys o persones amb mesures de suport per a l'exercici de la capacitat jurídica ²⁵(bé sigui persona assenyalada, afectada o testimoni), **l'Equip de Referència es posarà en contacte amb la persona representant legal** i el procés es realitzarà de forma participada amb aquesta i les persones involucrades. Tanmateix, en cas que la representació legal sigui la part assenyalada, no es contactarà amb aquest per respectar l'interès superior del menor. Així

mateix, si l'adolescent té 16 anys o més, no caldrà informar al seu representant legal, sinó que el procés es podrà dur a terme únicament amb el consentiment de l'adolescent²⁶.

Quan l'Equip de Referència tingui coneixement d'una situació de violència que afecti exclusivament a persones externes a l'entitat (és a dir, quan tant la persona afectada com l'assenyalada no formen part de l'estructura interna d'aquesta), les quals assisteixen o participen en les activitats que organitza, **haurà de derivar i comunicar el cas als cossos de seguretat i/o equips sanitaris**. Malgrat que l'Equip de Referència pot fer una primera acollida de la persona afectada i pot intentar aturar a la persona assenyalada, haurà de comunicar-ho

a les autoritats competents, segons la gravetat de la situació i els desitjos de la persona afectada. No obstant això, l'Equip de Referència informará a la persona afectada dels serveis de la Xarxa d'abordatge de les violències masclistes. També és recomanable que l'Equip de Referència programi alguna activitat de prevenció si considera que algunes persones de l'entitat han quedat afectades per haver presenciat l'agressió, si les persones implicades són molt properes, si s'han donat discrepàncies entre persones de l'entitat pel que fa a la gestió del cas, etc.

L'Equip de Referència, en el moment en què tingui coneixement d'una situació de violència masclista que s'està produint en una activitat de l'entitat (*in situ*), haurà de **valorar la**

25 Per resolució judicial o acte notarial es determina els actes concrets en els quals l'assistent pot assumir la representació de la persona assistida en els casos de persones amb discapacitat.

26 Per a més informació al respecte, consulteu l'apartat 4.3 Drets específics d'infants i adolescents.

situació per determinar si es tracta d'un cas lleu o greu [consultar 7.2.3 Com valorem?]. En funció d'aquesta valoració, podrà dur a terme **l'acollida de la persona afectada** [consultar 7.2.4 Com acollim?] i **procedirà a actuar respecte a la persona assenyalada**.

- ▶ En cas que la situació de violència masclista es valori com a greu, l'Equip de Referència avisarà als cossos de seguretat quan la persona afectada estigui d'acord o doni el seu consentiment per fer-ho. Si la persona afectada no es troba en condicions per consentir, l'Equip de Referència podrà fer el que consideri més oportú en aquella situació.

- ▶ En tot cas es considerarà una situació greu quan sigui una agressió física o un assetjament amb un alt risc d'agressió física, que l'Equip de Referència no es vegi en condicions de gestionar o que posi en risc la seva integritat física.
- ▶ En cas que la situació de violència masclista es valori com a lleu, s'intentarà aturar a la persona assenyalada sempre que no suposi un risc per a l'Equip de Referència.

INDICACIONS PER INTENTAR ATURAR A LA PERSONA ASSENYALADA (SITUACIÓ LLEU)

1. Procurarem parar la persona que està cometent els fets.

Li demanarem que aturi el seu comportament – assertivament i mantenint la calma – i l'avisarem que si persisteix en aquesta actitud, se l'expulsarà de l'activitat. Si veiem que s'escau i és possible, procurarem parlar i reflexionar amb la persona que ha comès els fets sobre el seu comportament, i, també, amb les seves amistats, en cas que aquestes estiguin allà i manifestin haver presenciat els fets.

- ▶ Si atura la conducta i marxa, estarem alerta per si torna.
- ▶ Si atura la conducta i no marxa, observarem que no es torni a repetir cap comportament inadequat.
- ▶ Si no atura la conducta, se li haurà de requerir que abandoni el lloc de forma voluntària, o bé avisarem als cossos de seguretat.

2. Si no atura la conducta i no marxa, avisarem a la Policia Local o a la Seguretat Privada (si n'hi ha).

- ▶ Abans de l'expulsió, es consensuarà amb la persona afectada aquesta acció i caldrà tenir en compte la relació que puguin tenir ambdues persones.

Taula 9. Indicacions per intentar aturar a la persona assenyalada. Elaboració pròpia.

En casos greus on l'Equip de Referència consideri que la integritat física i moral de la persona afectada i d'altres membres de l'entitat està en risc, o bé sigui molt probable que la persona assenyalada torni a repetir els fets, es pot valorar l'aplicació de **mesures protectores**, que tenen un caràcter temporal [consultar 7.5 Fase 3. Fi del procés: Acords interns, seguiment i tancament].

Comunicació als cossos de seguretat i equips sanitaris

Qualsevol persona que hagi patit una situació de violència masclista en una activitat cultural de caire festiu podrà comunicar o denunciar els fets als cossos de seguretat i els equips sanitaris, sense que aquest fet exclogui l'activació dels mecanismes interns descrits en aquest Protocol-guia. Tot i que aquesta comunicació no la gestiona l'Equip de Referència, en alguns casos podrà

acompanyar a la persona afectada a fer-la.

És aconsellable, però, que la comunicació als cossos de seguretat i equips sanitaris es faci sempre que es tracti de casos greus, i especialment si són persones menors de 16 anys o **persones amb mesures de suport per a l'exercici de la capacitat jurídica**.

Per a comunicar o denunciar una situació de violència masclista, caldrà dirigir-se als serveis de seguretat (policia local, Mossos d'Esquadra, agents de seguretat, etc.) que hi hagi a l'espai o territori on es porta a terme l'activitat.

Tot i això, si la salut de la persona afectada es troba en un estat que requereix atenció sanitària, també serà possible dirigir-se als serveis sanitaris (ambulàncies, CAPs, Hospital, etc.). Quan l'activitat cultural es realitzi amb el suport d'un Ajuntament, les persones afectades podran dirigir-se igualment a

professionals de l'ens que es trobin a l'espai perquè li puguin oferir suport.

Pel que fa concretament a la denúncia penal, aquesta es pot interposar davant les següents autoritats:

DENÚNCIA PENAL

- ▶ **Cossos de seguretat:** Mossos d'Esquadra, Policia Local, Guàrdia Urbana.
- ▶ **Ministeri Fiscal.**

Taula 10. Interposició de la denúncia penal. Elaboració pròpia.

En cas que existeixi relació laboral amb l'entitat cultural, és possible interposar una denúncia per la via administrativa, davant de la inspecció de treball de la Generalitat de Catalunya.

En qualsevol cas, encara que es comuniqui a cossos de seguretat i/o equips sanitaris,

caldrà activar els mecanismes de la fase 2 i fase 3 que procedeixin en cada cas tal com s'explicarà en les següents apartats.

7.3.3 Com valorem?

Com s'especificarà més endavant, cada cas requerirà un procediment intern per a concretar els fets esdevinguts, la tipologia i gravetat d'aquests, i les mesures a implementar.

Tanmateix, des del moment de la detecció, es farà una primera valoració de quin tipus de fets es tracta i del grau de gravetat d'aquests, que permetrà determinar com serà l'acollida i es tindrà en compte durant tot el procés.

La següent taula classifica les diferents formes de violències masclistes segons la seva gravetat, de lleu a molt greu. La taula, però,

s'ha d'entendre com una guia orientativa, ja que, per a determinar de quins fets es tracta, també caldrà tenir en compte les circumstàncies en què aquests succeeixen, i concretament l'existència o no de determinats aspectes (factors de risc o agreujants), que poden ser indicadors que la situació és més complexa i greu.

FASE 1. ACTIVACIÓ DEL CIRCUIT

*Comunicació i primera acollida.
Com ho valorem?*

PROTOCOL-GUIA

*d'abordatge de les violències masclistes i
per raó d'orientació sexual, identitat de
gènere i expressió de gènere en les activitats
de cultura popular de caire festiu*

Formes de violències masclistes	Gravetat		
	Lleu	Greu	Molt greu
Violència física	Donar empentes, envair l'espai personal, tocaments no desitjats (no sexuals), etc.	Immobilitzar i arraconar, perseguir, etc.	Cops de puny i de peu, escanyar, etc.
Violència psicològica	Insultar, menysprear, burles masclistes i LGBTIfòbiques, escridassar, excloure o criticar a membres de l'entitat per haver comunicat casos de violències masclistes, etc.	Amençar, fer xantatge, tractar a les persones amb un nom i gènere que no és el sentit, impedir que algú participi a l'entitat d'acord a la seva identitat de gènere, mala praxi de l'Equip de Referència, etc.	Amençar de mort, amenaçar amb el suïcidi, etc.
Violència sexual	Comentaris sexuals no desitjats, mirades lascives, programar activitats amb contingut sexista, etc.	Tocaments sexuals no desitjats, assetjament per raó de sexe, etc.	Violació, agressió sexual, exhibicionisme, etc.
Violència digital	Cosificació, ús de llenguatge sexista, comentaris sexuals no desitjats a través de missatges de text o xarxes socials, etc.	Fotografiar i gravar sense consentiment, stalking, etc.	Difusió de fotografies i gravacions sense consentiment, amenaces digitals, etc.
Violència de segon ordre	Criticar, estendre rumors, etc. sobre les persones que donen suport a víctimes de violències masclistes.	Humiliar, insultar, menysprear, etc. a persones que donen suport a víctimes de violències masclistes.	Agredir, amenaçar, fer fora de l'entitat, etc. a persones que donen suport a víctimes de violències masclistes.
Violència vicària	Manipulació i xantatge a les criatures per fer mal a la mare.	Insultar, humiliar i amenaçar la mare en presència de les criatures.	Agredir físicament o sexualment, amenaçar o assassinar a les criatures.

Taula 11. Gravetat de les formes de violències masclistes. Elaboració pròpia.

En tot cas es considerarà una situació greu quan es tracti d'unns fets que impliquin un alt risc d'agressió física, que l'Equip de Referència no es vegi en condicions de gestionar o que posi en risc la seva integritat física.

Alhora, com ja s'ha apuntat, per valorar els fets, s'hauran de tenir presents les circumstàncies concurrents. D'una banda, si hi ha factors de risc. Cal recordar que no hi ha un perfil específic de dones, infants, adolescents i persones LGBTI+ que pateixen violències masclistes, sinó que qualsevol persona pot trobar-se en aquesta situació. Tot i això, com ja s'ha apuntat anteriorment, a l'hora d'abordar les violències masclistes cal partir d'una perspectiva interseccional, tenint en compte que estan estretament vinculades amb les dinàmiques i les relacions de poder. Així, hi ha **determinades dones, infants, adolescents i persones LGBTI+ que ocupen posicions de major vulnerabilitat que impliquen un major risc de patir**

aquestes conductes i una menor possibilitat de fer-hi front, especialment quan s'entrecreuen o interseccionen diversos eixos d'opressió (gènere, edat, identitat o expressió de gènere, orientació sexual, discapacitat, origen o migració, racialització, classe social, d'entre altres). Algunes situacions que poden augmentar el risc de patir aquestes conductes són:

- ▶ Dones, infants, adolescents i persones LGBTI+ que acaben d'arribar a l'entitat.
- ▶ Dones, infants, adolescents i persones LGBTI+ treballadores a l'entitat amb un contracte eventual o temporal, o en subcontractació.
- ▶ Dones que accedeixen a un òrgan de direcció de l'entitat masculinitzat, o que ocupen un sector o un càrrec que tradicionalment s'ha considerat destinat als homes.

- ▶ Persones que compten amb poca xarxa personal.
- ▶ Persones racialitzades i/o amb discapacitat.

D'altra banda, si hi ha factors agreujants:

- ▶ Superposició de diverses tipologies de violències masclistes.
- ▶ El fet que hi hagi més d'una persona afectada.
- ▶ El fet que les violències masclistes es produeixin de forma grupal.
- ▶ Augment deliberat del dany físic i/o psíquic causat a la persona afectada.
- ▶ Grau de culpabilitat i la intencionalitat de la persona assenyalada.

- ▶ Danys físics, morals i materials causats a persones o béns i la situació de risc creada.
- ▶ Cometre els fets per motius masclistes, racistes, LGBTIfòbics i xenòfobs, o bé per raó de la identitat de gènere, expressió de gènere, orientació sexual, raça, ètnia, ideologia o religió, origen, discapacitat, sexe o edat de la persona afectada.
- ▶ El fet que la persona assenyalada es trobi en una situació de superioritat jeràrquica o moral dins l'entitat que li permeti utilitzar el xantatge com a forma d'aconseguir la seva finalitat, en poder restringir o condicionar la participació de la persona afectada a les activitats de l'entitat.
- ▶ Realització de la conducta mitjançant preu, recompensa o promesa.
- ▶ El fet que la persona afectada s'hagi incorporat recentment a l'entitat o, en cas que hi treballi, disposi d'un contracte temporal o eventual.
- ▶ Reiteració en la conducta masclista (s'han comès violències masclistes o conductes similars en altres ocasions o amb altres persones; s'ha persistit en la conducta quan ja hi ha hagut un avís previ, etc.).
- ▶ Amenaça de represàlies o pressions cap a la persona afectada, testimonis o altres persones de l'entorn associatiu.
- ▶ Intent de manipulació a l'Equip de Referència.

En l'anàlisi de cada cas concret, l'Equip de Referència haurà de determinar si es donen d'altres circumstàncies, no recollides en aquests llistats, que no han d'entendre's com a

limitants ni exhaustius.

La valoració del cas permetrà establir mesures (preventives, protectores, reparadores i responsabilitzadores) coherents amb la gravetat de la situació.

7.3.4 Com acollim?

Quan l'Equip de Referència tingui coneixement d'una situació de violència masclista, actuarà segons la voluntat de la persona afectada i de les seves possibilitats, oferint un espai segur i tranquil i intentant conèixer la situació i els recursos de la persona afectada. Ara bé, sempre que alguna de les persones involucrades sigui menor d'edat s'haurà de contactar amb el seu representant legal i en el cas de persones amb mesures de suport per a l'exercici de la capacitat jurídica s'haurà de contactar amb la

persona que l'assisteix. Pel que fa l'atenció i l'assistència psicològica, en el cas d'adolescents de 16 anys o més, el seu consentiment és l'únic requisit exigible, no es requereix consentiment de progenitors.

Per l'acollida de la persona afectada, caldrà tenir en compte si la situació és lleu o greu, conforme amb els paràmetres explicats a l'apartat 7.2.3 Com valorem?

Situacions lleus:

- ▶ Atén la persona afectada. Presenta't, parla amb ella i, si ho creus necessari i ho vol, acompanya-la a un espai habilitat per poder fer l'atenció (espai tranquil, acollidor i segur: Punt Lila o d'altres acordats). Si no és necessari anar fins a aquest espai, no s'hi anirà, per evitar la revictimització de la persona afectada.

▶ Si consideres que la persona afectada no està en condicions de ser informada i de prendre decisions perquè es troba en un estat de vulnerabilitat química greu, posa't en contacte amb els cossos de seguretat o els equips sanitaris. Si el trasllat a l'hospital no és necessari, deixa que es quedi a l'espai reservat (espai tranquil: Punt Lila o d'altres acordats) fins que es recuperi.

▶ Si consideres que la persona afectada es troba en condicions de ser informada i de prendre decisions i no està en un estat de vulnerabilitat química:

- Pregunta-li si vol que una persona de confiança l'acompanyi.
- Ofereix-li parlar del que ha passat, reflexioneu conjuntament. Procura recollir informació sobre els successos i

la persona assenyalada.

- (Si forma part de l'estructura interna de l'entitat) Pregunta-li, en cas que no ho hagi fet, si vol formalitzar la comunicació de manera escrita.
- Pregunta-li si ho vol comunicar als cossos de seguretat o si necessita assistència mèdica.
- Informa-la dels serveis i recursos especialitzats en l'abordatge de les violències masclistes (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)), on pot accedir en cas que ho necessiti i vulgui. Proporciona-li, també, tot el material informatiu del Protocol-guia.
- Deixa que es quedi a l'espai reservat fins que se senti recuperat/da.

- Assegura't que pot seguir a l'activitat cultural, o que pot marxar, en condicions de seguretat.

Situacions greus:

- ▶ Atén la persona afectada com més aviat millor. Presenta't, parla amb ella i, si és possible i ho vol, acompanya-la a l'espai habilitat per poder fer l'atenció (espai tranquil, acollidor i segur: Punt Lila o d'altres acordats). Si l'espai no és l'idoni, és millor no postposar l'acollida, i procurar oferir una atenció immediata i àgil.
- ▶ Si consideres que la persona afectada no es troba en condicions de ser informada i de prendre decisions (a causa del que ha passat i/o a què està en un estat de vulnerabilitat química greu), posa't en contacte amb els cossos de seguretat o els equips sanitaris. Si es dona el trasllat a

l'hospital, es valorarà l'acompanyament per part d'una de les persones integrants de l'Equip de Referència.

- ▶ Si consideres que la persona afectada es troba en condicions de ser informada i de prendre decisions:
 - Pregunta-li si vol que una persona de confiança l'acompanyi durant el suport.
 - Fes-li una primera atenció d'urgència. Genera un ambient acollidor i de confiança. Ofereix-li parlar amb tranquil·litat del que ha passat, de com es troba i se sent, de què vol fer. Dona-li el suport emocional i físic adient.
 - Intenta conèixer quina és la situació i recollir informació sobre els successos i la persona o persones assenyalades.

▶ Una vegada hagi realitzat aquesta primera atenció, explica-li les opcions de resposta:

- (Si forma part de l'estructura interna de l'entitat) Pregunta-li, en cas que no ho hagi fet, si vol formalitzar la comunicació de manera escrita.
- Digues-li que comunicareu als cossos de seguretat i als equips sanitaris els fets ocorreguts, si està d'acord o dona el seu consentiment, perquè n'estiguin al corrent, i que fer-ho únicament implica una atenció professional que, tant si decideix denunciar com si no, té dret a rebre, per tal de poder enfocar els fets ocorreguts com decideixi.
- Deixa-li clar que té dret a decidir si denunciar o no i que, en qualsevol cas, es respectarà la seva decisió i ningú la

jutjarà. Tot i això, igualment, se li hauria d'informar sobre la denúncia penal [consultar 9.5 Informacions útils per a la persona afectada respecte a la denúncia penal].

- ▶ Si la persona afectada ho demana, cal trucar al 112 per sol·licitar serveis mèdics urgents.
- ▶ Si no vol els serveis mèdics d'urgència, explica-li que té l'opció de rebre suport psicològic i mèdic ordinari a l'hospital de referència del municipi.
- ▶ Informa-la dels serveis i recursos especialitzats en l'abordatge de les violències masclistes (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i **Directori de recursos de la XAVM**), on pot accedir en qualsevol moment si necessita suport emocional i psicològic. Proporciona-li, també, tot el

material informatiu del Protocol-guia.

- ▶ Transmet-li que la prioritat és el respecte als seus temps i les seves necessitats, tant per denunciar per via judicial, si així ho vol, com per fer ús dels serveis i recursos.
- ▶ Assegura't que pot seguir a l'espai on es fa l'activitat, o que pot marxar, en condicions de seguretat.

7.4 Fase 2. Desenvolupament: Acompanyament (i procediment intern si s'escau)

Quan el canal que s'adopti per comunicar la situació de violència masclista sigui l'intern, i

amb independència de si s'ha avisat a cossos de seguretat i/o equips sanitaris, l'Equip de Referència podrà portar a terme un procés d'acompanyament del cas. Per tant, s'ha de diferenciar el procés d'acollida del de l'acompanyament.

Tot i això, aquesta fase variarà en funció de si les persones involucrades en cada cas concret, afectada i assenyalada, formen part de l'entitat o són persones externes a ella, tal com s'ha diferenciat als diagrames de l'inici del mateix capítol [consultar 7.1 Diagrames].

Cas 1:

Afectada: INTERNA - Assenyalada: INTERNA

En primer lloc, quan la persona afectada i assenyalada formen part de l'estructura interna de l'entitat, es podrà realitzar un

acompanyament i també un procediment intern del cas.

L'acompanyament i procediment intern dels casos es farà per conèixer i analitzar què ha passat exactament i com es pot abordar internament a l'entitat. Implica que l'Equip de Referència serà qui analitzi i valori què ha passat, i apliqui les estratègies i mesures corresponents.

Es podrà iniciar aquest procés intern quan es compleixin els següents requisits:

1. L'entitat disposa dels recursos per a poder-ho fer amb garanties.
2. La situació implica a alguna persona que forma part de l'estructura interna de l'entitat (ja que mantenen un vincle directe amb aquesta i són les que poden comunicar internament).

3. La persona afectada ha realitzat una comunicació formal interna i ha donat el consentiment per iniciar el procediment.

Si no es compleixen tots tres, l'actuació de l'Equip de Referència, passarà a la Fase 3, podent aplicar les **estratègies i mesures preventives** que es valorin adequades.

Així doncs, previ a l'inici de l'acompanyament i procediment intern, l'Equip de Referència sol·licitarà a la persona afectada la formalització de la comunicació per escrit. Si la comunicació del cas ha estat realitzada per un altra persona que no és l'afectada, la persona que ha comunicat el cas serà qui haurà de formalitzar la comunicació i, posteriorment la persona afectada haurà de donar el seu consentiment mitjançant el model de consentiment informat [consultar 9.6.4 Model de consentiment informat]. Només es podrà iniciar el procés intern si la

persona afectada formalitza la comunicació per escrit, i/o deixa constància del seu consentiment.

La comunicació es podrà dur a terme seguint el model de formulari facilitat en el present Protocol-guia [consultar 9.6.3 Model de comunicació escrita] o en format lliure, adreçant-se a l'Equip de Referència. En tot cas, l'Equip de Referència lliurarà a la persona afectada una còpia de la comunicació, amb justificant que l'ha rebuda.

COMUNICACIÓ ESCRITA

Adreçada a l'Equip de Referència, que podrà seguir:

- El model de comunicació facilitat en el Protocol-guia.
- Format lliure.

Taula 12. Comunicació escrita. Elaboració pròpia.

Sempre que una persona afectada que forma part de l'estructura interna de l'organització hagi comunicat inicialment la situació de

forma verbal, l'Equip de Referència li demanarà que ho pugui fer, també, per escrit, facilitant-li el suport necessari.

Si la persona afectada que forma part de l'estructura interna de l'organització comunica una situació de violència (verbalment o per escrit), però no vol formalitzar la comunicació, es podran aplicar mesures preventives, però no es podrà realitzar un acompanyament ni activar el procediment intern. L'Equip de Referència haurà de deixar constància del coneixement de la situació, de la negativa de la persona afectada a comunicar-ho de manera formal i de les accions preventives i reparadores que emprendreà. Alhora, no s'insistirà a la persona afectada perquè comuniqui, o perquè doni el seu consentiment si és el cas, és important respectar la seva decisió de no tirar endavant amb l'activació del protocol. Tot i això, se li farà saber que si canvia d'opinió, l'Equip de Referència serà allà sense jutjar-la.

Quan hi hagi la formalització de la comunicació per escrit, l'Equip de Referència acompanyarà a la persona afectada i iniciarà un procediment intern.

Abans d'iniciar l'acompanyament i el procediment intern, es recomana que l'Equip de Referència i la resta de persones involucrades (testimonis, acompanyants, membres de la Junta Directiva que siguin informats/des de les mesures...) omplin i signin el model de confidencialitat facilitat en el present Protocol-guia [consultar 9.6.10 Model de compromís de confidencialitat], amb la finalitat de garantir la privacitat de totes les persones implicades.

En general, acompanyar implicarà prestar atenció a les necessitats de la persona afectada i oferir suport i informació útil per al seu benestar, durant tot el procediment. L'Equip de Referència haurà de

dirigir-se sempre directament a la persona afectada, escoltar el seu relat i conèixer la seva voluntat respecte a les passes a seguir i la forma d'abordar la situació que està vivint. Convé mencionar que l'Equip de Referència no ha de fer un acompanyament especialitzat a nivell jurídic i psicològic, sinó que és recomanable la derivació als serveis especialitzats segons les necessitats de la persona afectada (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)).

Més enllà d'aquesta premissa general, a continuació es concreta el **procediment intern** recomanat a seguir. Cal tenir en compte que, si alguna de les persones involucrades és menor d'edat s'haurà de contactar amb el seu representant legal i en el cas de persones amb mesures de suport per a l'exercici de la capacitat jurídica s'haurà de contactar amb la persona que l'assisteix. Pel que fa l'atenció i l'assistència psicològica, en el

cas d'adolescents de 16 anys o més, el seu consentiment és l'únic requisit exigible, no es requereix consentiment de progenitors.

De manera esquemàtica, per a realitzar el procediment dels casos:

- ▶ **S'entrevistarà a la persona afectada**, per tal de conèixer els fets ocorreguts a partir del seu relat i recollir tota la informació necessària [consultar 9.6.5 Guió entrevista amb persona afectada].
- ▶ **S'entrevistarà a la persona assenyalada**, per tal de conèixer els fets ocorreguts a partir del seu relat i recollir tota la informació necessària [consultar 9.6.6 Guió entrevista amb persona assenyalada].
- ▶ **S'entrevistarà** a persones que tinguin constància de la situació o siguin

testimonis, per acabar de recollir, complementar i contrastar la informació obtinguda inicialment [consultar 9.6.7 Guió entrevista amb testimonis].

- ▶ **S'analitzaran els fets descrits, les proves aportades i les circumstàncies concurrents** (intensitat, reiteració, persistència, etc.), així com es tindrà en compte l'impacte generat a la persona afectada i a l'entorn. D'aquesta manera, al mateix temps que es concreti amb quina de les diferents definicions dels tipus de violències masclistes encaixa la conducta comesa, es podrà valorar la gravetat dels fets (lleus o greus).

Paral·lelament, l'Equip de Referència podrà generar un **Espai de Reflexió** amb la persona assenyalada mostrant el rebuig cap als fets comesos.

Es podrà iniciar un Espai de Reflexió quan es compleixin els següents requisits:

1. L'entitat disposa dels recursos per a poder-ho fer amb garanties.
2. La persona o persones assenyalades formen part de l'estructura interna de l'entitat (ja que mantenen un vincle directe amb aquesta i són sobre les que es poden prendre mesures directament).
3. L'Equip de Referència tingui la comunicació formal interna del cas.

Quan la persona assenyalada no vulgui participar de l'Espai de Reflexió, es valorarà l'aplicació de mesures preventives i responsabilitzadores, ja que tot i que no es puguin valorar amb la persona assenyalada, es poden valorar amb la resta de persones de l'entitat.

Cas 2:

Afectada: INTERNA - Assenyalada: EXTERNA

En segon lloc, quan la persona afectada formi part de l'estructura interna de l'entitat, però la persona assenyalada sigui externa, es podrà realitzar un acompanyament a la persona afectada, però no s'iniciarà el procediment intern per conèixer i analitzar què ha passat exactament.

Es podrà iniciar un acompanyament quan es compleixin els següents requisits:

- 1) L'entitat disposa dels recursos per a poder-ho fer amb garanties.
- 2) La situació afecta a alguna persona que forma part de l'estructura interna de l'organització (ja que mantenen un vincle directe amb l'organització i són les que poden

denunciar internament).

3) La persona afectada ha realitzat una comunicació formal interna i ha donat el consentiment per iniciar el procediment.

Si no es compleixen tots tres, l'actuació de l'Equip de Referència passarà a la Fase 3, podent aplicar les **estratègies i mesures preventives** que es valorin adequades.

Així doncs, previ a l'inici de l'acompanyament, l'Equip de Referència sollicitarà a la persona afectada la formalització de la comunicació per escrit. Només es podrà iniciar l'acompanyament si la persona afectada formalitza la comunicació per escrit, deixant constància del seu consentiment, de la mateixa manera que en el cas anterior [consultar 9.6.4 Model de consentiment informat].

La comunicació es podrà dur a terme seguint el model de formulari facilitat en el present Protocol-guia [consultar 9.6.3 Model de comunicació escrita] o en format lliure, adreçant-se a l'Equip de Referència. En tot cas, l'Equip de Referència lliurarà a la persona afectada una còpia de la comunicació, amb justificant que l'ha rebuda.

COMUNICACIÓ ESCRITA

Adreçada a l'Equip de Referència, que podrà seguir:

- ▶ El model de comunicació facilitat en el Protocol-guia.
- ▶ Format lliure.

Taula 13. Comunicació escrita. Elaboració pròpia.

Sempre que una persona afectada que forma part de l'estructura interna de l'organització hagi comunicat inicialment la situació de forma verbal, l'Equip de Referència li demanarà que ho pugui fer, també, per escrit, facilitant-li el suport necessari.

Si la persona afectada que forma part de l'estructura interna de l'organització comunica una situació de violència (verbalment o per escrit), però no vol formalitzar la comunicació, es podran aplicar mesures preventives, però no es podrà realitzar un acompanyament ni activar el procediment intern. L'Equip de Referència haurà de deixar constància del coneixement de la situació, de la negativa de la persona afectada a comunicar-ho de manera formal i de les accions preventives i reparadores que emprendreà. Alhora, no s'insistirà a la persona afectada perquè comuniqui, és important respectar la seva decisió de no seguir endavant amb l'activació del protocol. Tot i això, se li farà saber que si canvia d'opinió, l'Equip de Referència serà allà sense jutjar-la.

Quan hi hagi la formalització de la comunicació per escrit, acompanyarem a la persona afectada i oferirem els suports

necessaris disponibles a l'entitat.

En general, acompanyar implicarà prestar atenció a les necessitats de la persona afectada i oferir suport i informació útil per al seu benestar, durant tot el procediment. L'Equip de Referència haurà de dirigir-se sempre directament a la persona afectada, escoltar el seu relat i conèixer la seva voluntat respecte a les passes a seguir i la forma d'abordar la situació que està vivint. Convé mencionar que l'Equip de Referència no ha de fer un acompanyament especialitzat a nivell jurídic i psicològic, sinó que és recomanable la derivació als serveis especialitzats segons les necessitats de la persona afectada (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)).

Abans d'iniciar l'acompanyament i el procediment intern, es recomana que l'Equip de Referència i la resta de persones

involucrades (testimonis, acompanyants, membres de la Junta Directiva que siguin informats/des de les mesures...) omplin i signin el model de confidencialitat facilitat en el present Protocol-guia [consultar 9.6.10 Model de compromís de confidencialitat], amb la finalitat de garantir la privacitat de totes les persones implicades.

Cas 3:

Afectada: EXTERNA - Assenyalada: INTERNA

En tercer lloc, quan la persona afectada no formi part de l'estructura interna de l'entitat, però l'assenyalada sí, l'Equip de Referència informará a la persona afectada dels serveis especialitzats disponibles segons les necessitats del cas (vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)).

Paral·lelament l'Equip de Referència podrà generar un **Espai de Reflexió** amb la persona assenyalada mostrant el rebuig cap als fets comesos.

Es podrà iniciar un Espai de Reflexió quan es compleixin els següents requisits:

1. L'entitat disposa dels recursos per a poder-ho fer amb garanties.
2. La persona o persones assenyalades formen part de l'estructura interna de l'entitat (ja que mantenen un vincle directe amb aquesta i són sobre les que es poden prendre mesures directament).
3. L'Equip de Referència tingui constància del cas.

Quan l'Equip de Referència ja tingui constància de la comunicació del cas, podrà

contactar amb la persona assenyalada. En aquest cas no caldrà la formalització d'una comunicació escrita, ja que la persona afectada és externa a l'entitat i només les persones internes poden tenir accés a aquest document.

Quan la persona assenyalada no vulgui participar de l'Espai de Reflexió, es valorarà l'aplicació de mesures preventives i responsabilitzadores, ja que tot i que no es puguin valorar amb la persona assenyalada, es poden valorar amb la resta de persones de l'entitat.

Si no es compleixen tots tres, l'actuació de l'Equip de Referència passarà directament a la Fase 3, podent aplicar les **estratègies i mesures preventives i de sensibilització** que es valorin adequades.

En qualsevol cas, l'Equip de Referència haurà

de deixar constància, per escrit, del coneixement de la situació, de l'espai de reflexió amb la persona assenyalada i de les accions preventives i responsabilitzadores que emprendreà.

Cas 4:

Afectada: EXTERNA - Assenyalada: EXTERNA

Finalment, en el cas que cap de les persones, ni afectada ni assenyalada, formen part de l'estructura interna de l'entitat, és a dir, siguin persones externes a l'entitat, no s'iniciarà el procediment intern per conèixer i analitzar què ha passat exactament però es podrà realitzar un acompanyament a la persona afectada i a les persones que formen part de l'entitat. L'Equip de Referència informará a la persona afectada dels serveis especialitzats disponibles segons les necessitats del cas

(vegeu 9.7 Recull de serveis i recursos i [Directori de recursos de la XAVM](#)).

Si la violència té un gran impacte sobre les persones que conformen l'entitat, és recomanable que l'Equip de Referència ofereixi un espai de diàleg sobre el que ha passat i valori la realització d'estratègies i mesures preventives.

7.5 Fase 3. Fi del procés: Acords interns, seguiment i tancament

Una vegada el procés arribi a l'última fase, és a dir, quan ja hagi finalitzat la Fase 2 d'acompanyament i procediment de resolució intern, l'Equip de Referència es reunirà per **elaborar el document d'Acord Intern**

[consultar 9.6.8 Model d'acord intern]. Cal tenir en compte que arribar a aquesta tercera fase no necessàriament implicarà que s'hagi de finalitzar l'acompanyament de la persona afectada, quelcom dependrà de les necessitats de la dona, infant, adolescent o persona LGBTI.

Aquest document haurà de recollir els **antecedents del cas** (quins han estat els fets ocorreguts), la **descripció del procés** (com han anat actuant l'Equip de Referència i per què), l'**anàlisi i valoració del cas** (a quines conclusions arriba l'Equip de Referència respecte a la gravetat dels fets i les possibles solucions) i la **proposició de les mesures** (l'actuació que es proposarà per resoldre la situació).

Posteriorment, l'Equip de Referència farà arribar el document a la **Junta Directiva**, perquè pugui estar **assabentada** de l'evolució

dels fets, i perquè, si ho considera pertinent, pugui **aprovar i aplicar les mesures** que en aquest document es proposin.

En última instància, l'Equip de Referència emplenarà el document de **Registre dels casos** [consultar 9.6.9 Model de registre dels casos], per deixar constància tant de l'existència del cas com de la finalització del procés. I, en endavant, portarà a terme un **seguiment de la situació**, per poder estar al corrent de quin és l'impacte de les mesures implementades, en l'entitat i en les persones implicades. I, també, per poder mantenir una **actitud de cura** respecte a la persona afectada.

Amb la finalitat de garantir la confidencialitat i protecció de dades, es recomana prendre les següents precaucions en el **registre dels casos**:

- ▶ Disposar d'una carpeta encriptada (amb contrasenya) accessible només per les persones de l'Equip de Referència.
- ▶ Eliminar els correus del cas, quan aquest finalitzi, i guardar-los en una carpeta encriptada.
- ▶ Canviar les contrasenyes del correu i de les carpetes després de la finalització de cada cas.
- ▶ Disposar d'un arxivador guardat en un lloc segur per a tots els documents físics.

Mesures orientades a la reparació integral i a la no repetició de les violències masclistes

Pel que fa a les **mesures orientades a la reparació integral i a la no repetició**, cal

tenir en compte que són aquelles que **s'aplicaran en el moment que es detecti un cas i hi hagi una comunicació escrita.**

Tanmateix, com ja s'ha explicat anteriorment, a l'Apartat 6 d'Estratègies i mesures preventives, les mesures de prevenció podran aplicar-se també en altres moments.

Un altre aspecte important a tenir en compte és que totes les mesures i especialment les responsabilitzadores, s'hauran d'aplicar **d'acord amb el que s'estipuli als estatuts i normativa interna** de cada entitat i associació. Així com hauran de regir-se als principis de proporcionalitat i congruència.

A continuació, es presenten el conjunt de **tipologies de mesures** que existeixen (a excepció de les preventives que ja s'han presentat) i que poden aplicar-se, concretant les seves característiques i exemples per a facilitar-ne el seu ús.

MESURES ORIENTADES A LA REPARACIÓ INTEGRAL

i a la no repetició de les violències masclistes

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

MESURES PROTECTORES:

Es tracta de mesures adreçades a garantir la protecció de la persona que ha patit els fets –i del seu entorn– i a evitar la repetició o l'agreujament de la situació mentre dura el procés d'acompanyament / procediment intern. Per això, l'Equip de Referència ha de tenir capacitat d'aplicar-les des de l'inici dels casos. Són mesures temporals que han de restringir-se a la durada del procés d'acompanyament / procediment intern.

EXEMPLES:

1. **Vigilar** la conducta de la persona que ha comès els fets.
2. Recomanar a la persona assenyalada que **no s'acosti** a la persona afectada **ni s'hi comuniqui**.
3. Aplicar una **reestructuració organitzativa**, per tal de separar a la persona afectada i assenyalada. Es prioritzarà que la dona, infant, adolescent i/o persona LGBTI+ pateixi el mínim d'afectació, és a dir, qui canviï de lloc de treball hauria de ser prioritàriament la persona assenyalada.

MESURES ORIENTADES A LA REPARACIÓ INTEGRAL

i a la no repetició de les violències masclistes

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

MESURES REPARADORES:

El seu objectiu és reparar el dany causat per la situació viscuda, compensant l'impacte negatiu que la conducta o assetjament masclista ha tingut sobre la persona que ha patit els fets, perquè pugui assolir la seva recuperació. D'aquesta manera, sempre hauran d'atendre les necessitats i voluntat de la persona afectada i van dirigides a la millora del seu benestar. Són mesures que s'implementen al final dels processos.

EXEMPLES:

1. Establir una **xarxa de suport** a la persona afectada.
2. Programar accions que potenciïn els **mecanismes de cura** entre les persones que integren el col·lectiu en què s'ha donat la situació de violències masclistes.
3. Donar a conèixer, o oferir, serveis i recursos **d'atenció psicològica, legal, etc.** de la XAVM a la persona afectada, així com l'existència d'ajudes i indemnitzacions per a dones amb la condició de víctima de violències masclistes²⁷.
4. Obtenir un **reconeixement de la violència viscuda** per part de la persona assenyalada i de l'entitat i, alhora, adquirir compromisos individuals i col·lectius en la lluita contra les violències masclistes.

27 Per a més informació sobre les ajudes i indemnitzacions pots consultar: <https://xarxanet.org/projectes/recursos/ajudes-publicues-victimes-de-violencia-masclista> i el web del Departament d'Igualtat i Feminismes: <https://web.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/Indemnitzacions-per-a-victimes-de-violencia-masclista>

MESURES ORIENTADES A LA REPARACIÓ INTEGRAL

i a la no repetició de les violències masclistes

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

MESURES RESPONSABILITZADORES:

Aquestes mesures, a nivell intern de les organitzacions, s'han d'entendre més enllà de les sancions a la persona que ha comès els fets i dissenyar-se amb la finalitat de poder aconseguir que en sigui conscient, se'n faci responsable, i adquireixi el compromís i les eines perquè no es tornin a repetir fets similars, possibilitant-se alhora, si s'escau, que la persona assenyalada pugui tenir un paper actiu en el procés de reparació integral. Són mesures que s'implementen al final dels processos.

EXEMPLES:

1. **Avisar oralment** a la persona assenyalada perquè aturi la seva conducta i no la torni a repetir.
2. **Enviar una carta d'avertència escrita** a la persona assenyalada demanant que no torni a repetir la seva conducta i que en cas contrari, es podran aplicar mesures més estrictes.
3. **Reflexionar** amb la persona assenyalada perquè no torni a repetir la conducta.
4. **Crear un grup d'homes a l'entitat** per a treballar les masculinitats antimasclistes i igualitàries més enllà dels casos puntuals.

8

SEGUIMENT I AVALUACIÓ

de la implementació del protocol-guia

Un procés de seguiment i avaluació ajustat a la realitat, permet conèixer l'impacte, l'eficàcia i l'efectivitat de la implementació del Protocol-guia per les entitats culturals i associacions de cultura popular. Per tant, es tracta de mesurar què s'ha fet i com s'ha fet, examinant tots els processos i resultats de les actuacions dutes a terme per les organitzacions que apliquin el Protocol-guia. Això implica, també, detectar tots aquells aspectes de l'aplicació del Protocol-guia que s'han de corregir o millorar, per així garantir l'adaptació contínua a les necessitats de l'entitat que l'apliqui.

El procediment de seguiment es refereix a l'observació i anàlisi duta a terme des del seu inici i durant tot el desenvolupament del Protocol-guia, mentre que les accions d'avaluació mesuren els resultats de cadascuna de les actuacions derivades del Protocol-guia. En tots aquests processos s'ha de recollir tant la informació quantitativa com

qualitativa, és a dir, no només les dades numèriques i els percentatges, sinó també les opinions, percepcions i valoracions personals, experiències..., procurant incorporar sempre l'enfocament feminista i interseccional.

En conjunt, el sistema de seguiment i avaluació persegueix els següents objectius:

- ▶ Generar informació qualitativa i quantitativa que permeti a l'entitat valorar els resultats i els impactes de les actuacions.
- ▶ Valorar el procés i la gestió de la implementació del Protocol-guia i establir, si s'escau, mesures de millora i/o correcció.
- ▶ Identificar noves necessitats en matèria d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de

gènere o expressió de gènere.

És aconsellable que l'Equip de Referència sigui qui desplegui la tasca exposada.

Com que el procés de seguiment i avaluació ha de ser mesurable, seguidament s'incorporen exemples d'indicadors que permetin identificar el tipus de situacions de violències masclistes que es donen en les entitats per tal de millorar aspectes preventius i de reparació.

Exemples d'indicadors de seguiment i avaluació

- ▶ Grau de coneixement i satisfacció de les persones associades, voluntàries i treballadores amb el Protocol-guia.
- ▶ Tipus i característiques de les actuacions dutes a terme en cadascun dels eixos d'intervenció: la prevenció i la reparació integral.
- ▶ Nombre i gènere de les persones que han participat en accions preventives i grau de satisfacció de les persones respecte a l'acció.
- ▶ Grau de satisfacció de les persones acompanyades durant casos concrets d'activació del Protocol-guia.
- ▶ Nombre i tipologia de situacions de violència en les quals s'ha intervingut directament i amb el consentiment de la persona afectada. Algunes de les variables a tenir en compte són: espai, data i hora en què es produeix la situació; gènere, orientació sexual, edat i municipi de residència de la persona afectada; tipus de violència exercida; si la persona s'adreça a algun servei; si s'ha necessitat la intervenció de cossos de seguretat o sanitaris; o com s'ha resolt la situació.

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

Taula 14. Exemples d'indicadors de seguiment i avaluació. Elaboració pròpia.

ANNEXOS

9.1 Glossari

- ▶ **Discapacitat:** Resultat de la falta d'adequació entre les característiques d'una persona i l'entorn, generador de barreres que dificulten o impedeixen la integració i el rendiment en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania (Moviment pels Drets de les Persones amb Discapacitat, declaració d'octubre de 1994).
- ▶ **Equitat de gènere:** Principi de justícia que busca la igualtat i el reconeixement de les diferències. Suposa, més que una igualtat d'accés al benestar material, canvis en la configuració sociocultural de les relacions de poder entre homes i dones. Es dirigeix a cobrir els dèficits històrics i socials de les desigualtats per raó de gènere.
- ▶ **Estereotips de gènere:** Nocions que es té d'una persona o grup, en aquest cas, relacionades amb el gènere, basades en una simplificació excessiva d'alguns comportaments o trets observats en aquestes persones. Generalment són de caràcter negatiu. Són una eina de la socialització de gènere per condicionar a les persones a encaixar les seves accions amb les pautes de comportament associades al gènere que es percep en nosaltres.
- ▶ **LGBTI+:** Abreviatura de lesbianes (L), gais (G), bisexuals (B), transsexuals (T), intersexuals (I), i altres identitats queer (+).
- ▶ **LGTBIfòbia:** Por, odi, intolerància, prejudici o discriminació contra les persones del col·lectiu LGTBI+.
- ▶ **Mirada androcèntrica:** Visió que situa a l'home al centre de tot, com a mesura de totes les coses i com a representant global de tota la humanitat. Implica que el que és bo per l'home és bo per a tothom, invisibilitzant altres realitats com la de les dones i les persones trans, que en aquesta perspectiva queden relegades a un segon ordre i supeditades a la voluntat dels homes.
- ▶ **Persones menors edat** Són aquelles persones menors de divuit anys que no han assolit la majoria d'edat establerta pel règim legislatiu vigent. La minoria d'edat es basa en la premissa que fins a certa edat les persones no adquireixen maduresa ni experiència suficient per comprendre plenament les implicacions i conseqüències de les seves accions, per això es limita la seva capacitat d'obrar i s'estableixen normatives de protecció dels seus drets i interessos.

► **Persones amb mesures de suport per a l'exercici de la capacitat jurídica:**

Persones que per resolució judicial o acte notarial es determina els actes concrets en els quals l'assistent pot assumir la representació de la persona assistida en els casos de persones amb discapacitat.

► **Perspectiva de gènere:** Perspectiva analítica i metodològica que busca demostrar que les diferències entre homes i dones no són fruit d'una determinació biològica, sinó que també es determinen a partir de nocions culturals. Es tracta d'un enfocament que qüestiona els estereotips i la jerarquització de gènere, així com la socialització de gènere, obrint portes per altres models de socialització i de relacions entre els individus, basades en els principis del respecte, la justícia i l'equitat.

► **Perspectiva interseccional/**

interseccionalitat: Perspectiva analítica i política que busca entendre i respondre a les maneres com els diferents sistemes d'opressió, discriminació i dominació (sexe, ètnia, nacionalitat, edat, sexualitat, classe, etc.) s'entrecreuen i generen experiències úniques d'opressió i privilegi.

► **Revictimització o victimització**

secundària: Maltractament i violència addicional que s'exerceix sobre les dones i individus LGBTI+ que es troben en situacions de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta de la ineficàcia quantitativa o qualitativa de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, així com per les actuacions desencertades per part dels agents implicats.

► **Rol de gènere:** Normes socials establertes i transmeses culturalment que dicten com han de comportar-se les persones segons el seu gènere.

► **Sistema patriarcal/Sistema**

heteropatriarcal: Sistema d'organització social, política i econòmica on les relacions socials s'estructuren segons el domini dels homes i el sotmetiment de les dones, aquestes queden identificades amb l'espai privat i la funció reproductora, mentre que els homes es reserven l'espai públic. En aquest sistema l'heterosexualitat té supremacia sobre altres sexualitats i es manifesta com l'única sexualitat "natural".

► **Sistema sexe-gènere:** Sistema sociocultural a partir del qual s'associa al sexe reproductiu un conjunt de valors, creences i actituds. És determinat per com

les societats perceben culturalment el sexe. Influeix directament en les desigualtats entre homes i dones i pot explicar la situació de subordinació femenina.

► **Socialització de gènere:** Procés mitjançant el qual els infants aprenen les expectatives socials, les actituds i els comportaments tradicionalment associats a cada gènere. Impacta directament les actituds i el comportament dels individus i en el desenvolupament de la seva identitat, ja que és a partir d'aquesta socialització que es naturalitzen els rols i estereotips de gènere.

► **Violències masclistes:** Tota mena de violència que s'exerceix contra les dones de totes les edats, infants i adolescents, i persones del col·lectiu LGBTI+ com a manifestació de la discriminació de gènere i de la situació de desigualtat en el marc d'una estructura de relacions desiguals de poder dels homes sobre les dones i que resulta en un dany o patiment físic, sexual, psicològic o econòmic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

9.2 Marc legal i normatiu de referència

9.2.1 Normativa internacional i europea

Entre les fites més importants en l'àmbit **internacional** destaquen la celebració de la *Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona* (CEDAW), l'any 1979²⁸; la *IV Conferència Mundial de la Dona*, celebrada a Beijing l'any 1995²⁹; i la *Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona*³⁰, aprovada l'any 1993 per Assemblea General de les Nacions Unides, en què es

28 *Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona*

29 *IV Conferència Mundial de la Dona*

30 *Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona*

reconeix la violència contra les dones com un problema universal i una violació dels drets humans i les llibertats fonamentals.

En l'àmbit europeu, destaca el *Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica* (Conveni d'Istanbul), del 2011³¹, que suposa el **primer instrument vinculant** en l'àmbit europeu en aquesta matèria. El Conveni contempla com a delictes totes les formes de violència contra la dona: la violència física, la psicològica i la sexual, incloent-hi la violació, la mutilació genital femenina, el matrimoni forçat, l'assetjament, l'avortament forçat i l'esterilització forçada. De

fet, la ratificació d'aquest instrument per l'Estat espanyol va donar peu a la introducció d'importants reformes legislatives, entre elles la reforma del Codi Penal i l'aprovació de l'Estatut de la víctima del delictes.

En l'àmbit comunitari, tant el *Tractat de la Unió Europea*, el *Tractat de funcionament de la Unió Europea*³² i la *Carta de drets fonamentals de la Unió Europea*³³ recullen el principi d'igualtat entre homes i dones i el principi de no discriminació. No obstant això, actualment no existeix cap instrument legal a la Unió Europea que abordi la violència contra les dones de manera integral, sinó que la legislació ha abordat formes específiques de

violència com ara l'assetjament per raó de sexe al lloc de treball.

Finalment, destaquen els **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)**³⁴, dissenyats per l'ONU i inclosos en l'Agenda 2030 sobre el Desenvolupament Sostenible (2015), un conjunt d'objectius que han de marcar el full de ruta per enfrontar els reptes socials, econòmics i ambientals amb la finalitat última de treballar per una vida digna per totes les persones i preservar el planeta. L'Agenda inclou un total de 17 objectius que han de contribuir a assolir aquest propòsit general, entre els quals es troba en cinquè lloc la Igualtat de gènere:

31 [Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica](#)

32 [Tractat de funcionament de la Unió Europea](#)

33 [Carta de drets fonamentals de la Unió Europea](#)

34 [Objectius de Desenvolupament Sostenible](#)

1) Erradicació de la pobresa; 2) Lluita contra la fam; 3) Bona salut; 4) Educació de qualitat; 5) **Igualtat de gènere**; 6) Aigua potable i sanejament; 7) Energies renovables; 8) Treball digne i creixement econòmic; 9) Innovació i infraestructures; 10) Reducció de la desigualtat; 11) Ciutats i comunitats sostenibles; 12) Consum responsable; 13) Lluita contra el canvi climàtic; 14) Flora i fauna aquàtiques; 15) Flora i fauna terrestres; 16) Pau i justícia; 17) Aliances per als objectius mundials.

9.2.2 Normativa estatal

La *Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de*

*mesures de protecció integral contra la violència de gènere*³⁵ va suposar una **fitxa sense precedents** en l'ordenament jurídic espanyol, atès que va implicar el **reconeixement legal de la violència de gènere** com un problema social, incloent-hi tipus penals dirigits a castigar específicament formes de violència contra les dones. No obstant això, la Llei només entén com a violència de gènere aquella que es dona en la relació de (ex) parella heterosexual, deixant fora totes les formes de violència que no es produeixen en l'àmbit de la parella.

Per la seva banda, la *Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes*³⁶ suposa un **punt d'inflexió en les**

polítiques de gènere, ja que incorpora el principi d'igualtat i la perspectiva de gènere a l'ordenació general de les polítiques públiques, de manera transversal. Aquesta normativa inclou, entre els drets laborals de les persones treballadores, la protecció davant l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe.

Les conductes regulades pel Protocol-guia de violències masclistes són, en molts casos, susceptibles de generar responsabilitat penal d'acord amb la legislació existent. Així, la situació viscuda pot estar tipificada com a delicte i es pot iniciar un procediment penal. El **Codi Penal Espanyol**³⁷ reconeix, defineix i castiga les següents violències masclistes en

35 *Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere*

36 *Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes*

37 *Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal*

l'àmbit social o comunitari i en l'àmbit laboral:

► Com a delictes contra la llibertat sexual:

- **Agressió sexual** (article 178).
- **Violació** (article 179), modalitat agreujada d'agressió sexual.
- **Agressió sexual a menors de 16 anys** (article 181 i ss.).
- **Assetjament sexual en l'àmbit laboral** (article 184).
- **Exhibicionisme i provocació sexual** (article 185 i 186).

► Altres figures penals:

- **Stalking**, previst com una modalitat específica del delicte de coaccions (article 172 ter).
- **Upskirting** (article 197).
- **Assetjament laboral** (article 173.1).

Així mateix, cal tenir en compte que entre les circumstàncies que agreugen la responsabilitat penal s'inclou la comissió del delicte per motius discriminatoris en relació amb el sexe, edat, orientació sexual, identitat sexual o de gènere, ideologia, religió, creences, ètnia, raça, nacionalitat, discapacitat... (article 22.4 del Codi Penal).

La nova i controvertida *Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantia Integral de la Llibertat Sexual*³⁸, ha implicat importants modificacions quant a la conceptualització en el Codi Penal, així com canvis i mesures en l'àmbit empresarial, publicitari, digital, laboral, de la Seguretat Social... En aquest sentit, amb la finalitat d'evitar la comissió de delictes contra la llibertat sexual i la integritat moral, la Llei estableix que **les empreses estaran obligades a adoptar mesures de prevenció i sensibilització internes**.

Per tal de protegir les persones treballadores davant l'assetjament, un ampli ventall de normes estableixen les següents **obligacions i responsabilitats empresarials**³⁹:

38 *Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantia Integral de la Llibertat Sexual*

39 D'acord amb els articles 4.2 c) d) i e) del *Reial decret legislatiu 1/1995, de 24 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors*, l'article 48 de la *Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes* i la disposició final quarta de la *Llei Orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de Garantia*

- ▶ Garantir el dret de les persones treballadores en la relació laboral a no ser discriminades sexualment o per raó de sexe, a la seva integritat física o psíquica i al respecte a la seva intimitat i dignitat, que comprèn la seva protecció davant l'assetjament.
- ▶ Promoure un context i entorn laboral que eviti l'assetjament, garantint els drets laborals i les condicions de treball i de salut.
- ▶ Arbitrar procediments específics per a la prevenció de l'assetjament, i per encausar les comunicacions i denúncies que formulin les persones treballadores.

- ▶ Responsabilitat penal en cas d'assetjament laboral (art. 173), assetjament sexual (art. 184) i descobriment i revelació de secrets (art. 197).
- ▶ Altres responsabilitats administratives i laborals establertes per la legislació aplicable.

En moltes entitats i associacions que treballen amb menors, cal tenir present la *Llei Orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència*. Aquesta llei, que situa l'**interès del menor** com a principi central, remarca la importància dels desitjos, sentiments i

opinions del menor, en funció de la seva edat, la seva maduresa i la necessitat de garantir la igualtat i no discriminació. Així mateix, estableix el dret de la persona menor a ser escoltada i, més important per l'objecte d'aquest protocol, **l'obligació de totes les persones que tinguin coneixement de delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, tràfic d'éssers humans i explotació de menors, de posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal.**

També cal tenir presents, entre d'altres, la *Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes*⁴⁰, que recull un catàleg de drets de la víctima de qualsevol delictes, la *Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de*

Integral de la Llibertat Sexual.

40 *Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes*

protecció integral contra la violència de gènere⁴¹ i el Reial Decret-Llei 6/2019, de l'1 de març, de mesures urgents per a la garantia de la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes en el treball i l'ocupació⁴². A més, entre les recents polítiques públiques destaca l'aprovació del Pla d'Acció Urgent contra el Tràfic i l'Explotació Sexual i per l'Especial Protecció de totes les seves víctimes; l'Estratègia Nacional contra les Violències Masclistes 2021-2025 i l'aprovació de la *Llei 15/2022, de 12 de juliol, Integral per la Igualtat de Tracte i no Discriminació*⁴³; i de la *Llei*

*4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGBTI+*⁴⁴. No obstant això, diverses d'aquestes polítiques han resultat polèmiques i encara són àmpliament discutides, perquè han tret a la llum alguns temes i debats d'actualitat dins del mateix moviment feminista, com és la regulació de la prostitució o el dret d'autodeterminació de les persones trans.

9.2.3 Normativa autonòmica

La *Llei Orgànica 6/2006, del 19 de juliol, de Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*⁴⁵, reconeix la **competència exclusiva en matèria de polítiques de gènere** a la Generalitat de Catalunya. En exercici d'aquesta competència, destaca l'aprovació de la *Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes*⁴⁶, que facilita un **marc normatiu global de les polítiques públiques d'igualtat de gènere a Catalunya**.

41 *Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere*

42 *Reial Decret-Llei 6/2019, de l'1 de març, de mesures urgents per a la garantia de la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes en el treball i l'ocupació*

43 *Llei 15/2022, de 12 de juliol, Integral per la Igualtat de Tracte i no Discriminació*

44 *Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI*

45 *Llei Orgànica 6/2006, del 19 de juliol, de Reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya*

46 *Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes*

També és rellevant la *Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*⁴⁷, i les seves modificacions⁴⁸, que **situen la qüestió de les violències masclistes com a prioritària a l'agenda política** i introdueixen importants novetats conceptuals. Defineix totes les formes i àmbits en què es poden produir les violències masclistes, abordant-les de manera integral, a la vegada que estableix mesures de prevenció, sensibilització, detecció, atenció, assistència, protecció, recuperació i reparació integral de les violències masclistes.

Així, les violències masclistes es poden exercir puntualment o reiteradament en les **formes** següents (article 4):

- ▶ Violència física
- ▶ Violència psicològica
- ▶ Violència sexual
- ▶ Violència obstètrica i vulneració de drets sexuals i reproductius
- ▶ Violència econòmica
- ▶ Violència digital
- ▶ Violència de segon ordre
- ▶ Violència vicària

Alhora, aquesta es pot manifestar en els següents àmbits (article 5):

- ▶ Violència en l'àmbit de la parella
- ▶ Violència en l'àmbit familiar
- ▶ Violència en l'àmbit laboral
 - Assetjament per raó de sexe
 - Assetjament sexual

- Discriminació per embaràs o maternitat
- ▶ Violència en l'àmbit social o comunitari
 - Agressions sexuals
 - Assetjament sexual
 - Tràfic de dones amb finalitat d'explotació sexual i altres finalitats amb dimensió de gènere
 - Mutilació genital femenina o risc de patir-ne
 - Violència derivada de conflictes armats
 - Violència contra els drets sexuals i reproductius de les dones
 - Femicidis
 - Agressions per raó de gènere
 - Vexacions, tractes degradants, amenaces i coaccions en l'espai públic

47 *Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*

48 *Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista i Llei 10/2023, del 7 d'agost, de modificació de la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista*

- Restriccions o privacions de llibertat a les dones o d'accés a l'espai públic o als espais privats, o a activitats laborals, formatives, esportives, religioses o lúdiques, i també restriccions a l'expressió en llibertat de l'orientació sexual o expressió i identitat de gènere, o a l'expressió estètica, política o religiosa.
- Represàlies pels discursos i expressions individuals i col·lectius de les dones que reclamen el respecte dels seus drets, així com expressions i discursos públics que fomentin, promoguin o incitin directament o indirectament l'hostilitat, la discriminació o la violència envers les dones.

- ▶ Violència en l'àmbit digital

- ▶ Violència en l'àmbit institucional
- ▶ Violència en l'àmbit de la vida política i l'esfera pública de les dones
- ▶ Violència en l'àmbit educatiu

En aquest punt, és necessari tenir present que el concepte que proporciona la legislació estatal de violència de gènere no es correspon amb el mateix concepte de violències masclistes de la llei catalana, ja que aquest últim és molt més ampli. Així, el marc jurídic estatal només entén com a violència de gènere aquella violència física o psicològica en l'àmbit de la parella o exparella. Per tant, i tot i que el Codi Penal tipifica altres manifestacions de violències masclistes (com són l'assetjament laboral, *stalking* o les violències sexuals), no les tracta com a tals, sinó que les concep com a delictes aïllats.

Per la seva banda, a l'àmbit català **les polítiques LGBTI+** es regeixen per la *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*⁴⁹, que estableix les condicions per garantir els drets de les persones LGBTI+, facilita la seva representació i participació i adreça, entre altres qüestions, les situacions de discriminació i violència. Concretament, estableix **l'obligació de les empreses de respectar la igualtat de tracte i oportunitats de les persones LGBTI+**, mitjançant mesures dirigides a evitar qualsevol mena de discriminació laboral.

Per la **intervenció i abordatge de les violències masclistes amb menors d'edat**, convé tenir present la *Llei 14/2010, del 27 de*

49 *Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia*

maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència⁵⁰, que constitueix una de les fites més importants en la tasca legislativa catalana en l'àmbit de la protecció i atenció a la persona infant i adolescent. Partint de **l'interès superior de l'infant o adolescent com el principi bàsic**, així com la perspectiva de gènere i la no-discriminació, la Llei adreça els drets dels infants i adolescents i la prevenció general i pública en aquest àmbit, posant especial atenció als maltractaments.

Finalment, tot i que es tracta de normativa de rang inferior, però no per això menys rellevant, disposem del *Protocol de Seguretat Contra les Violències Sexuals en Entorns d'Oci*⁵¹,

del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, que posa de manifest que **l'assetjament sexual no penal pot ser denunciable com a infracció administrativa lleu**. Dota a l'assetjament sexual no previst al Codi Penal de contingut i criteris interpretatius, tot enumerant algunes de les conductes constitutives d'infracció. Així mateix, el *Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violència masclista*⁵², elaborat pel Departament d'Igualtat i Feminismes l'any 2022, fixa els estàndards que recullen els convenis internacionals en l'exercici de la responsabilitat i l'obligació de prevenir i de reparar les violències masclistes, especialment

el Conveni d'Istanbul. El protocol és un **document de bases** que conté un **nou paradigma d'intervenció**, reconfigurant el marc conceptual de les violències masclistes, i que posa els drets i les necessitats de les dones, infants i adolescents al centre.

9.2.4 Normativa interna de les entitats

A l'àmbit català, les entitats es regeixen per la *Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques*⁵³, que regula el funcionament de les associacions i fundacions inscrites al Registre d'Associacions del Departament de Justícia.

50 Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència

51 Protocol de Seguretat Contra les Violències Sexuals en Entorns d'Oci

52 Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violència masclista

53 Llei 4/2008, de 24 d'abril, del llibre tercer del Codi civil de Catalunya, relatiu a les persones jurídiques

D'entre altres, la llei determina la composició i funcionament de l'òrgan de govern i les seves competències, les condicions d'accés i baixa de les persones associades i els procediments a seguir en la vida de l'associació. En cas que l'entitat estigui inscrita al Registre Nacional d'Associacions del Ministeri de l'Interior de l'Estat espanyol, l'associació es considera d'àmbit estatal i està regulada per la *Llei Orgànica 1/2002, del 22 de març, reguladora del Dret d'Associació*⁵⁴.

Els **estatuts**, la norma bàsica reguladora de l'associació, han d'incloure els requisits per adquirir la condició de persona associada, les causes de pèrdua d'aquesta condició i els procediments d'admissió i de baixa, així com els drets i deures de les persones associades i

el règim disciplinari, d'entre altres. Així doncs, és possible que l'entitat disposi d'una normativa interna en relació amb les situacions o conductes masclistes que es produeixin durant l'exercici de les seves activitats.

Per dur a terme les seves activitats, a banda del voluntariat, les entitats poden disposar de personal contractat que forma part de la seva estructura tècnica. Aquestes persones tenen una relació laboral amb l'entitat i, per tant, estan emparades per l'Estatut dels Treballadors i els convenis existents. És per això que les entitats han de complir amb la legislació laboral i complir amb els drets i deures en matèria laboral. Tanmateix, les persones voluntàries estan emparades per la

*Llei 25/2015, del 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme*⁵⁵, que estableix els seus drets i deures, les obligacions de les entitats, etc.

9.3 Metodologia d'elaboració del Protocol-guia

La metodologia emprada per a l'elaboració del Protocol-guia, es dota d'un enfocament feminista i interseccional, contemplant la combinació de diferents fases, estratègies i tècniques de treball, que garanteixen la rigorositat durant el desenvolupament del procés i el seu èxit. Així,

54 *Llei Orgànica 1/2002, del 22 de març, reguladora del Dret d'Associació*

55 *Llei 25/2015, del 30 de juliol, del voluntariat i de foment de l'associacionisme*

s'han prioritzat les tècniques i eines de recollida i anàlisi de dades mixtes –qualitatives/ quantitatives– i participatives –amb formats híbrids que intercalen les accions en modalitat presencial i virtual, per procurar la màxima participació possible–. Possibilitant-se, d'una banda, que tota la intervenció es concebi i s'apliqui amb la participació de la pluralitat de dones, persones i agents a qui interpella el Protocol-guia, alhora que, d'altra banda, es promou una cultura del treball en xarxa, i el foment del compromís i lideratge per a l'assoliment de la igualtat i equitat de gènere.

9.3.1 Fases, tècniques i eines

Per a donar resposta als objectius mencionats, l'elaboració del Protocol-guia s'ha desenvolupat en quatre fases diferenciades:

1. Fase de tast / Recollida de dades: s'ha portat a terme la detecció dels dèficits, necessitats i fortaleces en matèria de violències masclistes, de les activitats de cultura popular de caire festiu, a partir del desplegament d'accions per a la recollida de dades. Concretament, s'ha realitzat:

- ▶ Recopilació d'informació documental, qualitativa i quantitativa, de fonts primàries i secundàries, per part de la Fundació Surt i amb la col·laboració del Departament de Cultura i de les diferents entitats culturals, a partir d'una checklist prèviament dissenyada per Surt.
- ▶ Entrevistes en profunditat, de 2 hores cadascuna, en modalitat virtual. Han estat entrevistes semiestructurades amb un guió de preguntes orientatiu prèviament

dissenyat per Surt i aprovat pel Departament de Cultura.

- ▶ En concret s'han dut a terme un total de 5 entrevistes, tant a referents de federacions catalanes de l'àmbit de la cultura popular de caire festiu com a persones clau del Departament de Cultura. De les federacions de cultura popular, s'han dut a terme 3 entrevistes (amb dues persones cadascuna) a un total de 4 dones i 2 homes, dels següents tipus d'activitat: castells, diables, bestiar, passions i ateneus. D'altra banda, del Departament de Cultura s'han entrevistat a un home i dues dones, de la Secretaria General i de la Direcció i Subdirecció General de Cultura Popular i Associacionisme Cultural.

- ▶ Grups focals, de 2 hores cadascun, en format virtual⁵⁶, en què s'han utilitzat dinàmiques participatives grupals. Per a la convocatòria, tot i que oberta a totes les persones que formen part activament de les entitats de l'àmbit, s'ha tingut en compte que hi hagi representació d'una varietat d'entitats culturals en funció de les seves característiques (tipologia d'activitat, territori, treball previ en polítiques de gènere i LGBTI+, etc.).
 - ▶ Així, de grups focals se n'han portat a terme 4 i han participat un total de 60 persones, 42 dones i 18 homes. Les persones participants formen part de diverses entitats que es localitzen a les diferents províncies de Catalunya:
- Barcelona (25), Girona (15), Lleida (12) i Tarragona (8). Així com formen part dels diferents sectors d'activitat existents: Bestiari, diables i trabucaires (14); Música –bandes, cobles, grallers– (2); Cant coral –corals, orfeons, Cors de Clavé...– (4); Dansa –sardanes, esbarts, bastoners...– (3); Gegants i nans (8); Castells i falcons (21); Activitat teatral –teatre amateur, pessebres vivents, passions, pastorets...– (5); i, Ateneus (3).
- ▶ Qüestionari virtual obert a totes les persones vinculades amb entitats culturals i associacions de caire festiu de Catalunya. Conformat per una bateria de preguntes, tancades i obertes, dissenyades per Surt i aprovades pel Departament de Cultura, les quals s'han difós a través del programari SurveyMonkey, que garanteix l'anonimat de les respostes i facilita treballar amb mostres de major envergadura i representatives.
 - ▶ Específicament, s'ha difós un qüestionari, que han respost un total de 471 persones. Cal destacar que el 93,8% de la mostra està configurada per persones que participen activament, sigui mitjançant una relació laboral o en forma de voluntariat/associat. Concretament, el 58,2% treballa o forma part dels òrgans de govern d'entitats que desenvolupen activitats de cultura popular de caire festiu, un 35,7% no treballa ni forma part

56 En un principi es proposaria realitzar els grups focals en modalitat presencial. Donada la dispersió de les diferents entitats als llarg del territori i dins de cada província, es va decidir que, per facilitar la màxima participació als grups, era més incliusiu fer-ho de forma virtual.

dels òrgans de govern, però fa voluntariat o està associat/da i el restant 6,2% només assisteix i/o participa en activitats de cultura popular de caire festiu. Per gènere, un 55% de les persones enquestades són dones, un 42,5% homes i un 2,5% No binari o altres identitats. En relació amb l'edat, la mitjana és de 43 anys, en concret un 26,1% tenen fins a 30 anys, un 26,8% tenen de 31 a 45 anys, un 28,7% entre 46 i 60 anys i el 18,5% tenen més de 60 anys. I finalment pel que fa a l'àmbit territorial el 74,1% de les persones enquestades són de Barcelona província, un 12,7% de Tarragona, un 6,8% de Girona i un 6,4% de Lleida. Finalment, el qüestionari també compta amb representació de totes les activitats de cultura popular objecte d'estudi. Les més representades són Bestiari, diables i trabucaires que representen el 29,1% de les respostes, Colles geganteres amb el

27,8% de les respostes, Cant coral 19,3%, Activitat teatral 19,3% i Construccions humanes 19,1%.

2. Fase de Diagnosi, en què s'ha realitzat la sistematització i anàlisi de la informació recollida per a conèixer l'estat de la qüestió i situació de les entitats i associacions culturals.

3. Fase de confecció

► Es redacta l'esborrany del Protocol-guia.

4. Fase d'aprovació

► Es contrasta i es valida el Protocol-guia amb el Departament de Cultura.

Es revisa i es valida el Protocol-guia pel Departament d'Igualtat i Feminismes.

5. Fase de presentació

► Es presenta l'informe redaccional final del Protocol-guia al Departament de Cultura.

► Es presenten els materials per facilitar l'aplicació del Protocol-guia.

El procés d'elaboració del Protocol-guia tindria una durada de 5 mesos.

9.4 Diagnòstic de la situació en matèria de violències masclistes de les entitats i associacions culturals amb activitats de caire festiu

La diagnosi té per objectiu conèixer el punt de partida respecte a la incidència de les violències masclistes en les activitats de cultura popular de caire festiu, així com de les polítiques d'abordatge de la problemàtica existents en aquest context. Més concretament, cerca entendre els dèficits, les necessitats i les fortaleses en matèria de violències masclistes pel que fa a la seva prevalença i l'abordatge que se'n fa des de les entitats i associacions culturals amb activitats de caire festiu.

Així, la diagnosi es divideix en dos grans blocs, un centrat a conèixer la situació en relació amb les mesures preventives i un segon que se centra a conèixer la situació de les eines i mecanismes d'actuació per a la reparació integral, i recull l'anàlisi dels resultats obtinguts a les entrevistes, al qüestionari i als grups focals realitzats.

9.4.1 Anàlisi de resultats

PREVENCIÓ

Per erradicar les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, la millor manera és establir polítiques i accions preventives per evitar que aquestes apareguin o s'accentuin. A continuació s'exposen les polítiques i accions preventives a les quals s'ha fet referència durant les entrevistes, el qüestionari i els grups focals.

► Cultura organitzativa

Les entitats i associacions culturals són creadores i difusores de cultura, i per això és important que promoguin una cultura a favor de la igualtat i equitat de gènere, amb la finalitat de treballar cap a la transformació social. Això implica procurar assolir la igualtat real i efectiva dins les entitats i fomentar un teixit associatiu actiu i responsable en la prevenció i erradicació de les violències masclistes i les actituds discriminatòries, creant un context i entorn on s'apliqui l'ètica de les cures, acollidor i lliure de discriminacions i violències.

Per aproximar-se a la realitat de les entitats de cultura popular de caire festiu en relació amb la promoció de la cultura d'igualtat, s'analitza la institucionalització de les polítiques d'igualtat, és a dir, de quina manera específica les entitats procuren combatre la desigualtat i

discriminació de gènere i les violències masclistes. Per això, es tindrà en compte: el grau de compromís amb la igualtat i equitat de gènere, l'ús del llenguatge no sexista i inclusiu, l'existència de mesures i eines d'actuació per a l'abordatge de les violències masclistes, i el seguiment i avaluació d'aquestes.

Les federacions entrevistades i les persones participants en els grups focals posen de manifest **un creixement en la implicació i sensibilització de les entitats de cultura popular amb la igualtat i equitat de gènere i en l'adquisició d'un compromís de tolerància zero amb les violències masclistes**. En els darrers anys ha crescut no només l'interès i la conscienciació, sinó també les accions o mesures que s'han pres per eliminar les desigualtats de gènere a les entitats, sobretot dedicades a promoure la paritat en els càrrecs de responsabilitat.

Encara que hi ha bona voluntat, però, a vegades és difícil emprendre aquestes iniciatives per la manca de recursos, la falta de temps, les altres responsabilitats de les persones implicades a les entitats, el lligam històric i l'antiguitat de determinades activitats i el desconeixement.

Un altre exemple d'aquests **avenços graduals és l'adopció de l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric**. El llenguatge crea realitats, ja que reproduceix i manté les desigualtats existents. El fet que les dones i persones LGBTI+ no tinguin una representació o presència adequada a la comunicació contribueix a ocultar-les i excloure-les. Per això, és important incorporar les dones de manera efectiva i tenir en compte la diferent construcció cultural de les diverses experiències i identitats de gènere. En aquest sentit, algunes de les federacions entrevistades ja procuren utilitzar un

llenguatge inclusiu, encara que depèn de cada entitat en concret. També cal tenir present que a vegades les activitats culturals tenen un vocabulari propi, sovint molt masculinitzat, de manera que el procés de canvi és més lent (per exemple, xic o casteller, tabaler o timbaler, diabló o banderer...).

Les persones participants en els grups focals, posen en relleu que l'ús del llenguatge no sexista i inclusiu acaba depenent en gran part de la voluntat i coneixements de cada persona, ja que manca la sistematització de pautes concretes perquè tothom pugui i hagi d'adaptar el seu llenguatge i comunicació en aquesta direcció.

Pel que fa a l'enquesta, d'entre les persones enquestades, el 69% considera que la comunicació des de les entitats i associacions de caire festiu és inclusiva i no discriminatòria, davant d'un 14,6% que pensa el contrari i un

16,3% que no es posiciona. I concretament, les dones són més crítiques que els homes, un 18,1% considera que el llenguatge utilitzat no és inclusiu davant d'un 9,5% en el cas dels homes.

A partir de les entrevistes i els grups focals es detecta que hi ha una **necessitat a les entitats d'establir mesures i disposar d'eines per a l'abordatge de les violències masclistes. No obstant això, tot i que algunes n'estan elaborant de pròpies, d'altres encara no han arribat a aquest punt**, sobretot per dificultats i entrebancs en l'elaboració i per una manca de detecció de casos de violències masclistes.

En aquesta línia, la gran majoria de les persones enquestades (91,1%) creu que és necessari establir mesures i eines per abordar els casos de violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat i expressió de

gènere a les activitats de cultura popular de caire festiu, un 2,3% pensa el contrari i un 6,6% no es posiciona.

Alhora, de les persones que han contestat l'enquesta, un 27,6% diu conèixer l'existència de mesures i eines d'actuació contra les violències masclistes a les entitats culturals on treballen, s'associen o on fan voluntariat. No s'aprecien diferències per gènere, però sí per edat, entre les persones més joves un 39,8% coneix l'existència, mentre que en franges d'edat superior són un 20,4% qui diu conèixer-los.

D'entre les persones que han respost l'enquesta i coneixen l'existència de mesures i eines d'actuació, els òrgans que tenen desplegats a les seves entitats són principalment un **Protocol contra les violències masclistes** (51,6%) sobretot a les activitats de Construccions Humanes i Ball de

bastons, un **Pla d'Igualtat** (38,7%) destaca entre les Colles geganteres i Activitat teatral, i la **Comissió de Gènere** (37,3%) sobretot hi és present entre les entitats que es dediquen a Construccions humanes. Aquestes últimes són qui més tenen també una **Comissió LGBTI+**.

Per a les persones participants dels grups focals, comptar amb un protocol d'abordatge de les violències masclistes, que sigui conegut i accessible, és una de les eines més eficients per poder visibilitzar i prevenir les violències masclistes.

Quelcom es reafirma a partir de les entrevistes al Departament de Cultura, on s'indica que tenir un protocol és un reconeixement explícit del fet que es donen o es poden donar violències masclistes a les associacions i, a més, deixa clar que a l'organització no es toleren ni permeten aquest tipus de comportaments. Tenint en

compte que a l'àmbit de cultura popular hi ha molta convivència i intercanvi i, en algunes activitats, molt contacte físic, aquest context pot facilitar que es produeixin certes actituds, comportaments o comentaris masclistes i LGBTIfòbics.

La majoria de les federacions entrevistades **no fan un seguiment i avaluació de les mesures i eines d'abordatge de les violències masclistes** (principalment perquè la majoria no en tenen). En el cas de castells, que sí que estableix unes pautes d'actuació, el que es fa és la derivació a professionals i assegurar-se que s'hagi actuat. Les persones participants dels grups focals manifesten tenir un alt grau de desconeixement respecte a com hauria de portar-se a terme el seguiment i l'avaluació de les mesures i eines.

En aquest sentit, quan es pregunta per la satisfacció respecte a com es van gestionar els

casos i a com es van aplicar les mesures i eines disponibles, d'entre les persones enquestades que han viscut en primera persona o detectat alguna situació de violència masclista durant la celebració d'alguna activitat de cultura popular de caire festiu, un 43,3% consideren que des de l'entitat es va gestionar bé el cas, davant d'un 14,4% que opina el contrari. D'altra banda, hi ha un 42,3% que no ha sabut contestar aquesta pregunta. Com a exemples de bona pràctica, es menciona l'ús del protocol en els casos on hi és disponible o l'acompanyament i suport fet per les persones de l'entitat. Per contra, algunes persones consideren que no es va gestionar bé i mencionen principalment el silenci col·lectiu davant situacions de violència, en molts casos per no crear conflicte, la manca de sensibilitat, les dificultats per abordar una situació així, i la falta d'un protocol específic contra les violències masclistes.

► **Punts forts:** Creixement del compromís amb la igualtat i equitat de gènere; Avenços en l'ús del llenguatge no sexista i inclusiu; Reconeixement de la necessitat d'incorporar mesures i eines per l'abordatge de les violències masclistes.

► **Punts de millora:** Manquen pautes concretes per l'ús del llenguatge no sexista i inclusiu; S'han d'elaborar i aplicar mesures i eines concretes per l'abordatge de les violències masclistes, i fer-ne el seu seguiment i avaluació.

► **Formació**

La formació en violències masclistes i igualtat de gènere contribueix a sensibilitzar i dotar de coneixements a les persones associades, voluntàries i treballadores a les associacions culturals amb la finalitat d'aconseguir canvis

en les creences i les conductes per prevenir violències masclistes i per promoure relacions igualitàries.

A partir de les entrevistes, se sap que per la seva banda, el **Departament de Cultura facilita formació a les entitats** per dotar-les d'eines per afavorir la igualtat dins l'estructura organitzativa de les entitats i impulsa campanyes específiques per erradicar les violències masclistes. Per exemple, aquest any 2023 han elaborat, en col·laboració amb el Departament d'Igualtat i Feminismes, la campanya "El masclisme no fa festa" per prevenir les violències masclistes en contextos festius i lúdics, com ara les festes populars.

Ahora, amb les entrevistes, s'observa que **algunes federacions i associacions ofereixen formacions amb perspectiva de gènere i fan actes durant dates**

assenyalades (Dia Internacional de les Dones, Dia Internacional de l'Orgull LGBTI+, Dia Internacional contra la Violència Masclista, etc.), **però poques fan activitats formatives relacionades concretament amb les violències masclistes**. Des de l'àmbit dels castells, per exemple, es promouen campanyes pedagògiques i jornades per prevenir les violències masclistes i assolir la igualtat i equitat de gènere.

En els grups focals es posa de manifest l'existència d'una **base de jovent que entra amb molta consciència i ganes de transformar les entitats per crear espais lliures de violències masclistes**, tanmateix, **la formació s'entén com un aspecte imprescindible a reforçar**, exposant-se que poques persones disposen d'aquesta i que tothom hauria de poder rebre formació adaptada a les seves necessitats i interessos. De manera complementària, destaquen la

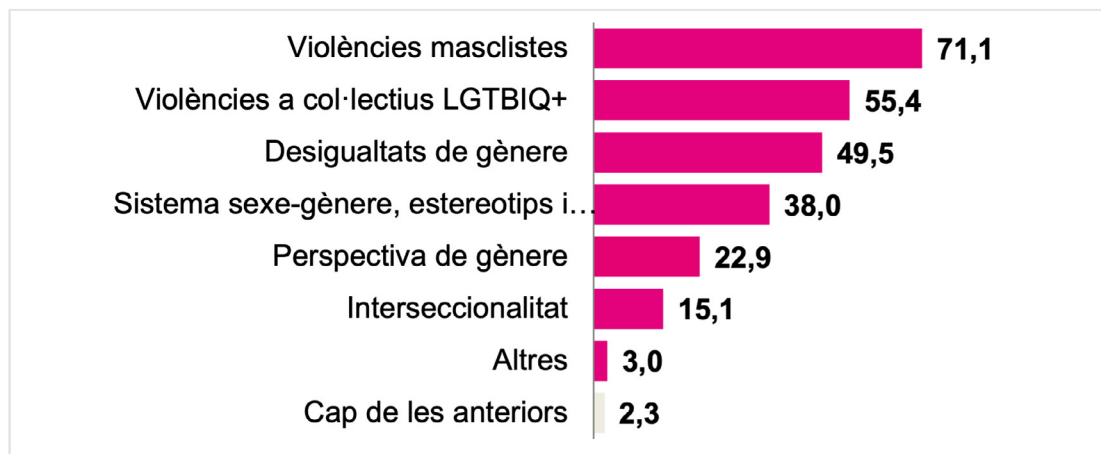
importància de poder informar a totes les persones que formin part de l'entitat o que s'hi relacionin de quins són els valors que defineixen l'organització i de quines conductes no es toleraran.

Quan es pregunta per la formació rebuda a les persones que han respost l'enquesta, **un 21,4% diu haver rebut formació sobre gènere i igualtat en el marc de l'entitat cultural a què pertany o en què participa**. Aquesta formació és lleugerament més alta entre les dones, 23,2% però sobretot entre la població més jove fins a 30 anys 31,7% i de 31 a 45 anys 23,8%. Les diferències s'han d'entendre com una mostra de l'interès o preocupació que generen els temes de gènere i igualtat entre la població, ja que la formació dintre de les entitats s'ofereix independentment del gènere i de l'edat. Entre les persones no binàries el percentatge de formació s'enfila molt més alt.

En aquesta línia, el **21% considera que els seus coneixements sobre gènere i igualtat són avançats**, un 45,4% considera que són intermedis i el 31,8% diu tenir coneixements bàsics o pocs. De nou, les dones i les més joves són les que més formació consideren tenir.

També a través de l'enquesta es va procurar conèixer quina **tipologia de formacions** necessiten i prioritzen les persones enquestades. Tal com s'observa al gràfic, el tema que genera més interès són les violències masclistes, seguit de les violències a col·lectius LGBTIQ+ i les desigualtats de gènere.

Marca les temàtiques que per a tu són prioritàries (resposta múltiple, màxim 3 respostes)

Gràfic 9. Tipologia de formacions prioritzades. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

Resulten molt interessants les diferències observades pels diferents segments, doncs, entre les persones més grans, les desigualtats de gènere es posicionen com la temàtica prioritària per davant de les violències masclistes i LGBTI+, mentre que entre les més joves fins a 45 anys, les desigualtats no són temàtica prioritària sinó que ho és el sistema sexe-gènere, els estereotips i rols de gènere. La interseccionalitat també és un tema molt correlacionat amb l'edat, ja que com més jove, més prioritària esdevé. Aquest rànquing de priorititzacions no és casual, sinó que respon a la formació d'on parteix cadascuna.

- ▶ **Punts forts:** Des del Departament de Cultura es proporciona formació en matèria de gènere i feminismes i es realitzen campanyes contra les violències masclistes; Des de les mateixes entitats s'organitzen accions formatives en matèria de gènere i feminismes; Es detecta un

jovent conscienciat i amb ganes de consolidar canvis a favor de la igualtat i equitat de gènere; Hi ha especial interès a formar-se en violències masclistes.

- ▶ **Punts de millora:** No tothom està format en gènere i feminismes i hi ha molt poca gent formada en violències masclistes; L'oferta específica de formació en violències masclistes es percep insuficient.
- ▶ Programació

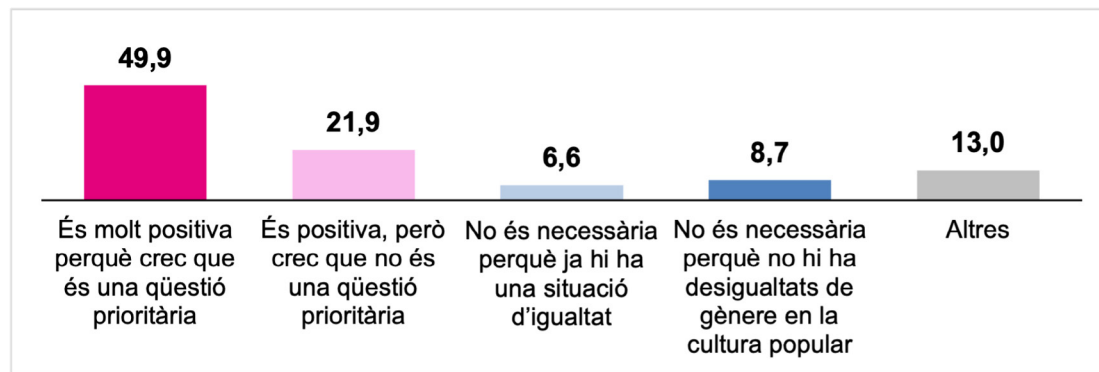
La programació cultural i festiva i el que s'ofereix des d'aquesta poden incidir en la socialització de gènere de les persones i en l'imaginari col·lectiu, de manera que ha de ser un mecanisme per a visibilitzar la diversitat de gènere i sexual, així com els valors igualitaris. Per això, assegurar la presència de les dones i les persones de gèneres i sexualitats no normatives tant pel que fa a la programació

com pel que fa a les persones que assisteixen, o evitar portar a terme activitats que reproduïxin estereotips de gènere i reforçar les que es desenvolupen amb perspectiva de gènere, feminista i interseccional, esdevindrà imprescindible.

No obstant això, **només un 15,1%** de les persones enquestades **considera que sí que s'incorpora la perspectiva de gènere interseccional en el disseny i celebració de les activitats de cultura popular de caire festiu**, i un 21% creu que sí que s'hi incorpora la perspectiva de gènere, però encara manca la perspectiva interseccional, un 30% entre les més joves. Alhora és rellevant assenyalar que el 29,9% no ha contestat aquesta pregunta, el 40% entre les de major edat, fet que podria explicar-se per la manca d'informació sobre què és la perspectiva de gènere interseccional i com incorporar-la. Finalment, un 34% pensa que no s'incorpora aquesta perspectiva.

Quan es demana a les persones enquestades que valorin **la incorporació d'aquesta perspectiva, la majoria consideren que és positiva**, un 49,9% consideren que és positiva i prioritària. Entre les dones aquesta xifra s'enfila fins al 56% i entre les més joves al 73,2%.

Com valoren que a la programació de les activitats de cultura popular de caire festiu s'incorpori la perspectiva de gènere interseccional?

Gràfic 10. Programació de les activitats. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

Pel que fa als resultats de les entrevistes i els grups focals, aquests posen de manifest que hi ha una **correlació entre la tipologia de programació establerta per les entitats i el seu nivell de sensibilització i formació**. És a dir, a menys formació, menys incorporada es troba la perspectiva de gènere i interseccional a la programació i, per tant, hi ha un major risc que es donin biaixos de gènere que puguin propiciar situacions de discriminació o violències masclistes a les activitats que s'ofereixen. Així, es valora que cal assenyalar la importància d'aquesta qüestió, formant i treballant amb exemples pràctics que ajudin a la incorporació de la perspectiva de gènere i interseccional. A més, especialment, s'explicita la dificultat d'introduir canvis en les activitats que s'assenten sobre tradicions històriques basades en valors de gènere estereotipats que perjudiquen les dones i invisibilitzen el col·lectiu LGBTI+, per temor que puguin

implicar un canvi en la idiosincràsia de l'activitat i que la tradició caigui en l'oblit.

► **Punts forts:** Existeix un alt gruix de persones que valora de manera positiva la incorporació de la perspectiva feminista interseccional a la programació i activitats de cultura popular de caire festiu.

► **Punts de millora:** La percepció de la majoria de les persones indica que la perspectiva de gènere i interseccional encara no està prou incorporada a la programació i activitats de cultura popular de caire festiu.

► Participació

Tradicionalment, la cultura oficial s'ha conformat per un conjunt de produccions materials i espirituals humanes elaborades per homes i des d'una mirada androcèntrica,

que deixaven fora la presència i aportacions de les dones i persones LGBTI+. Avui en dia la cultura ja no es pot entendre sense reconèixer i tenir en compte aquestes altres aportacions que sovint s'han generat als marges de la cultura normativa, vinculades amb la recreació, creació i manteniment de la vida des de la diversitat de posicions socials i culturals.

Alhora, cal tenir en compte que la responsabilitat gairebé exclusiva de les dones en l'àmbit domèstic i de cures, sumada a la jornada laboral, ha provocat que disposin de menys temps per a l'oci i la participació comunitària, de manera que tenen menor temps per assistir i desenvolupar activitats culturals i festives en comparació amb els homes. Així com, també, hi ha hagut una invisibilització i estigmatització respecte als col·lectius LGBTI+, o altres col·lectius de dones i persones que no representen la norma

imperant en el sistema sexe-gènere (migrades, racialitzades, amb discapacitat, en situació de vulnerabilitat econòmica, etc.).

Mitjançant les entrevistes realitzades al Departament de Cultura, s'observa que hi ha la **percepció d'un augment continuat de la participació de les dones a les activitats de cultura popular**. Les persones entrevistades referents de les entitats culturals coincideixen amb aquesta sensació i remarquen la participació activa de les dones en les seves activitats.

De la mateixa manera, a partir de les entrevistes, es coneix que **el perfil de la persona que participa en castells, ateneus, passions, diables i bestiar és molt divers**. L'àmbit d'ateneus destaca per una majoria de persones d'edat mitjana i avançada, mentre que diables atrau un col·lectiu més jove, d'una mitjana d'edat d'entre els 25 i 30 anys, i gran

part de les entitats disposen d'una secció infantil. Pel que fa a passions, castells i bestiar, el perfil és molt més divers, de totes les edats i entorns, tot i que es destaca la dificultat d'arribar a determinats col·lectius, com ara persones migrades i racialitzades.

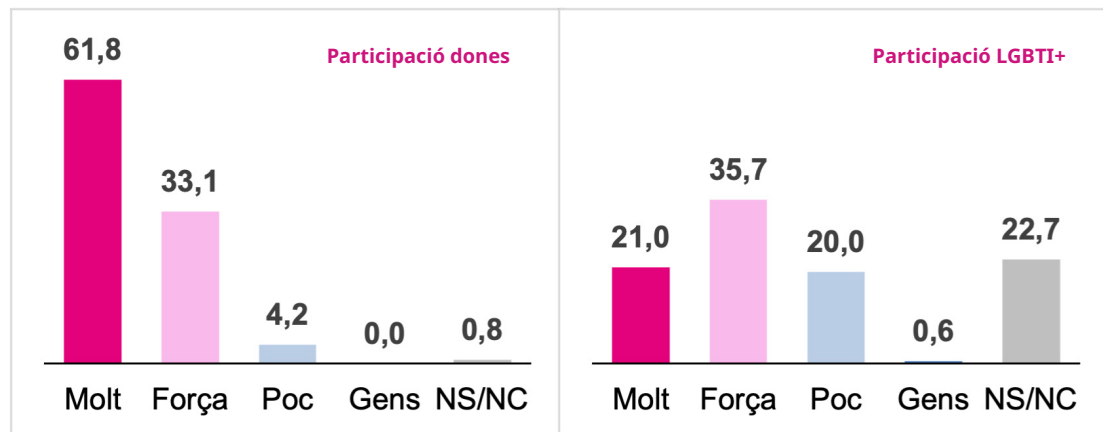
No obstant això, d'acord amb les persones entrevistades **el nombre de dones que integren les juntes i els òrgans de direcció de les entitats continua sent baix**, de manera que la participació és major a la base (com a voluntàries i associades) que als alts càrrecs.

Els resultats dels grups focals reafirmen els de les entrevistes, es percep una participació elevada de les dones. Tot i això, es posa en relleu que hi ha **sectors d'activitat que romanen molt masculinitzats** (p. ex.: gegants i nans) **o feminitzats** (p. ex.: cant coral) i que hi continua havent un desequilibri

pel que fa a la representació en els **càrrecs de poder, estant les dones infrarepresentades**.

Similarment, la majoria de les persones enquestades consideren que **les dones estan molt o força presents en les activitats culturals de caràcter festiu**, el 94,9%, tanmateix, quan es pregunta en relació **amb el col·lectiu LGBTI+ les respostes són diferents, només el 56,7% considera que estan força o bastant presents**. En relació amb la presència del col·lectiu LGBTI+, un 22,7% no ha donat resposta a aquesta pregunta, un 42,5% entre la gent més gran, degut entre altres coses al desconeixement del col·lectiu. Alhora, com es pot observar a la gràfica, es redueixen considerablement les persones que creuen que participen molt 21%, en comparació amb la participació de les dones, i augmenten les persones que consideren que participen poc 20%.

Creus que les dones participen en les activitats de cultura popular de caire festiu? I les persones LGBTI+?

Gràfic 11 i 12. Participació en les activitats de cultura popular. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

Amb l'enquesta també es pregunta pels nivells on estan representades les dones, el **85,8% de les persones participants diuen que estan representades en tots els nivells i càrrecs**. Tanmateix, un 8,9% considera que les dones estan més aviat a la base i no pas en posicions de lideratge, 15,4% entre les persones més joves. Pel que fa a **les persones LGBTI+, només un 44,4% considera que estan representades a tots els nivells i càrrecs**, un 14% creu que estan més aviat en la base i no pas en posicions de lideratge, 22,8% entre les persones més joves, i un 8,9% diu que no participen en cap dels nivells. De nou, un 31,2% no ha sabut contestar aquesta pregunta.

- **Punts forts:** Es detecta una alta participació de les dones a les entitats i activitats de cultura popular de caire festiu; A la majoria de les entitats i activitats de cultura popular de caire festiu

hi participen perfils de persones força diversos.

- **Punts de millora:** Es detecta que les persones LGBTI+ i les persones migrades i racialitzades estan menys representades a les entitats i activitats de cultura popular de caire festiu; Cal fomentar que les dones i persones LGBTI+ estiguin presents a tots els sectors d'activitat i nivells de participació.

REPARACIÓ INTEGRAL

La reparació integral integra les estratègies i mesures per a la detecció, atenció, recuperació i resolució dels casos, adoptades pel conjunt d'agents responsables de la intervenció en violències masclistes, sempre respectant els principis i garanties, per

restablir tots els àmbits danyats amb la situació de violència masclista. A continuació es recull quin és el punt de partida actual respecte a aquestes estratègies i mesures.

- Detecció

La detecció és un punt clau a l'hora d'abordar les violències masclistes, ja que si no es detecta, difícilment s'activaran la resta d'elements per tal d'assolir una reparació integral en casos de violència.

La majoria de les persones entrevistades no tenen constància que s'hagin produït casos de violències masclistes a les seves federacions (ni a les entitats federades). Alhora, però, algunes entrevistades perceben que **es produeixen determinades actituds masclistes que tendeixen a ser més invisibilitzades**, com ara bromes, acudits, interrompre a una dona quan està parlant o

no deixar-la intervenir, etc. A l'àmbit concret dels castells, on sí que s'han detectat i atès casos de violències masclistes, la percepció és que se solen produir més violències en entorns d'oci festiu i nocturn, envoltats amb el consum d'alcohol, que no pas en la mateixa pràctica castellera.

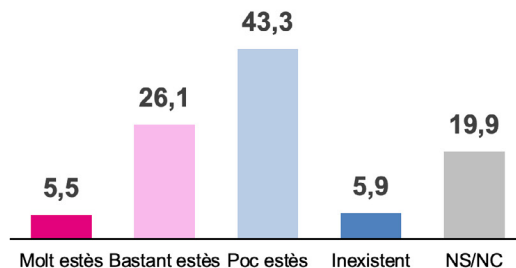
En la mateixa línia, mitjançant els grups focals, s'identifica **una dificultat per detectar situacions de violències masclistes** així com, també, que **la majoria de les situacions no s'arriben a denunciar a l'entitat**, sobretot quan aquestes no es perceben com a greus. Els factors que s'exposen per explicar la causa d'aquesta realitat és que hi ha una manca de coneixements per poder identificar i abordar les situacions. També es posa de manifest que sovint hi ha certa desconfiança amb les persones que suposadament han de gestionar les situacions, ja que no sempre han acabat abordant o resolent els casos de forma

satisfactòria. Les persones participants, a més, tenen constància que el fet que no s'hagin detectat situacions de violències masclistes o no hi hagi comunicacions o denúncies, no vol dir necessàriament que les situacions d'aquest tipus no es donin.

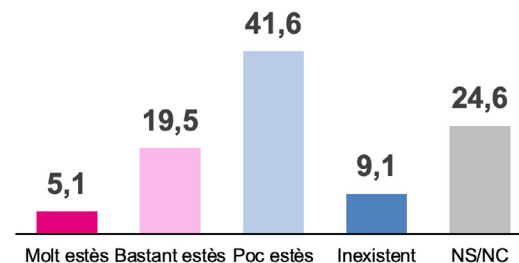
Quan es pregunta per la presència d'aquestes violències a través de l'enquesta, gairebé 1 de cada 3 persones que han respost consideren que les violències masclistes en les activitats de cultura popular de caire festiu són un fenomen molt o bastant estès, i 1 de cada 4 ho consideren vers les violències cap al col·lectiu LGBTI+.

Les violències masclistes/ cap a les persones LGBTI+ en les activitats de cultura popular de caire festiu són un fenomen...

Violències masclistes

Violències cap a LGBTI+

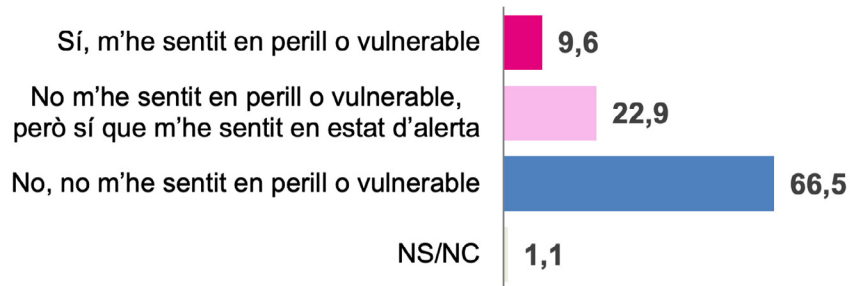
Gràfic 13 i 14. Percepció de la prevalença de les violències masclistes i LGBTIfòbiques a les activitats de cultura popular. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

En general, com es pot observar a les gràfiques anteriors, en tots dos casos, **són més les persones que creuen que és un fenomen poc estès o inexistent que les que creuen que està molt o bastant estès**, excepte entre les persones més joves, que són les que més formació tenen i les que més detecten les diferents situacions de violències, com es posa de manifest durant l'exposició de la diagnosi.

Ahora, un **9,6% de les persones enquestades afirma haver-se sentit en perill o vulnerable durant la celebració d'alguna activitat de cultura popular de caire festiu**, 22,8% entre les persones més joves, i un 22,9% diu que no s'ha sentit en perill o vulnerable, però sí que s'ha sentit en estat d'alerta, 30,5% entre les dones, 11,5% entre els homes. Finalment, el 66,5% diu que no s'ha sentit en perill ni vulnerable, 83% en el cas dels homes. S'observa doncs que la

percepció de risc és força diferent entre homes i dones, fet que condiciona a aquestes últimes els seus moviments i accions.

T'has sentit en perill o vulnerable durant la celebració d'alguna activitat de cultura popular de caire festiu?

Gràfic 15. Percepció de perill o vulnerabilitat en activitats de cultura popular. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

D'entre les persones que s'han sentit en perill o en estat d'alerta, **els principals motius són pel fet de ser dona** (64,3%), per l'orientació sexual, identitat o expressió de gènere (12,3%) i per l'edat (17,5%). Quan parlem d'edat, són les persones més joves les que han mencionat sentir-se en perill per aquest motiu, i no pas les més grans.

Quan es demana a les persones enquestades que s'identifiquin amb diferents situacions, tot i que el 83,2% diu sentir-se segur/a participant en les activitats culturals, un **21,2% comparteix que en alguns espais de festa s'ha sentit insegur/a**, 29,7% en el cas de les dones i un 40,7% entre les persones més joves. Un **8,1% comparteix que de nit li fa por participar en espais culturals**, 13% entre les més joves, i un **4,7% indica que no**

acostuma a mostrar la seva afectivitat en públic per por al rebuig, dada que s'enfila fins al 18,3% entre les persones del col·lectiu LGBTI+.

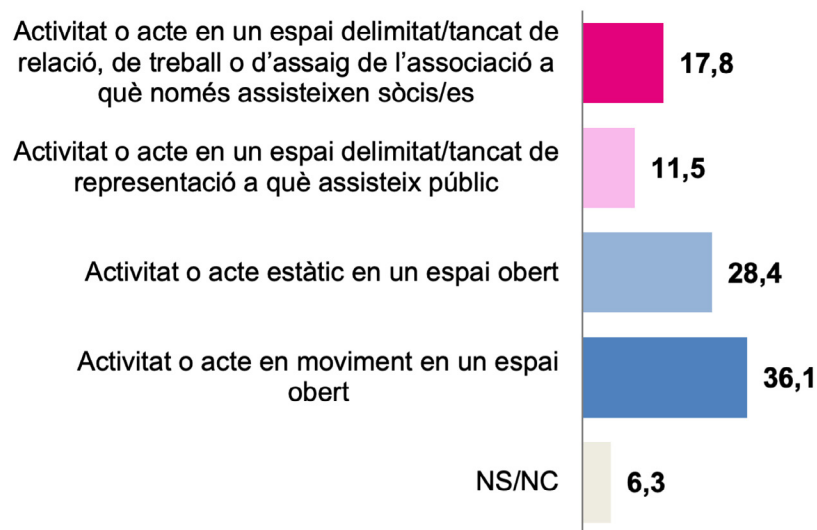
De les persones enquestades, les que han indicat que **van viure o presenciar alguna situació durant alguna activitat de cultura popular, representen el 44% del total de les persones que han contestat l'enquesta**, 48,6% en el cas de les dones, 69,9% entre les persones més joves i 78,9% entre el col·lectiu LGBTI+.

Els motius pels quals es va produir aquesta situació⁵⁷ de violència són en **el 69,2% dels casos pel fet de ser dona**, 17,8% per l'orientació sexual, identitat o expressió de gènere, 14,9% per l'edat, un 8,2% per la raça,

l'ètnia, origen o religió i en un 1,4% dels casos es menciona que aquesta violència va ser deguda a la discapacitat. Motius que concorden amb les raons per les quals les persones se senten en perill als espais d'oci.

57 A l'hora de contestar les preguntes sobre les situacions de violència viscudes s'ha demanat que contestin pensant en la situació més recent que hagin viscut.

En quin espai es va produir?

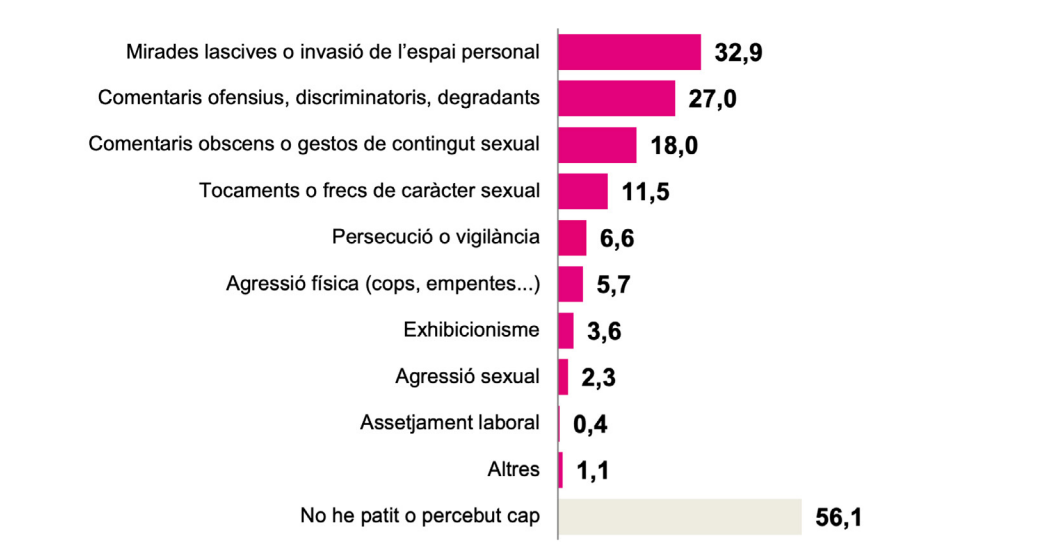

Gràfic 16. Espai on es van produir les violències masclistes patides. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

En relació amb els espais on es produeixen aquestes situacions de violència, s'observa que aquestes **no només tenen lloc als espais oberts quan se celebren actes i assisteix públic, sinó que també un 17,8% de les situacions s'han donat en un espai delimitat/tancat de relació**, de treball o d'assaig de l'associació a què només assisteixen les persones associades. És a dir, es plasma la necessitat de tenir un protocol tant intern, pels actes on només assisteixen persones associades, com extern, pels actes on assisteix públic, i tant en espais tancats com oberts.

En concret, pel que fa a les diferents situacions patides o percebudes per part de les persones enquestades, **les situacions que més han dit percebre o patir són mirades lascives o invasió de l'espai (32,9%), comentaris ofensius, discriminatoris o degradants (27%) i comentaris obscens o gestos de contingut sexual (18%).**

Durant la celebració d'alguna activitat de cultura popular de caire festiu has patit (sobre la teva persona) o has percebut (sobre terceres persones) alguna de les següents situacions? (resposta múltiple)

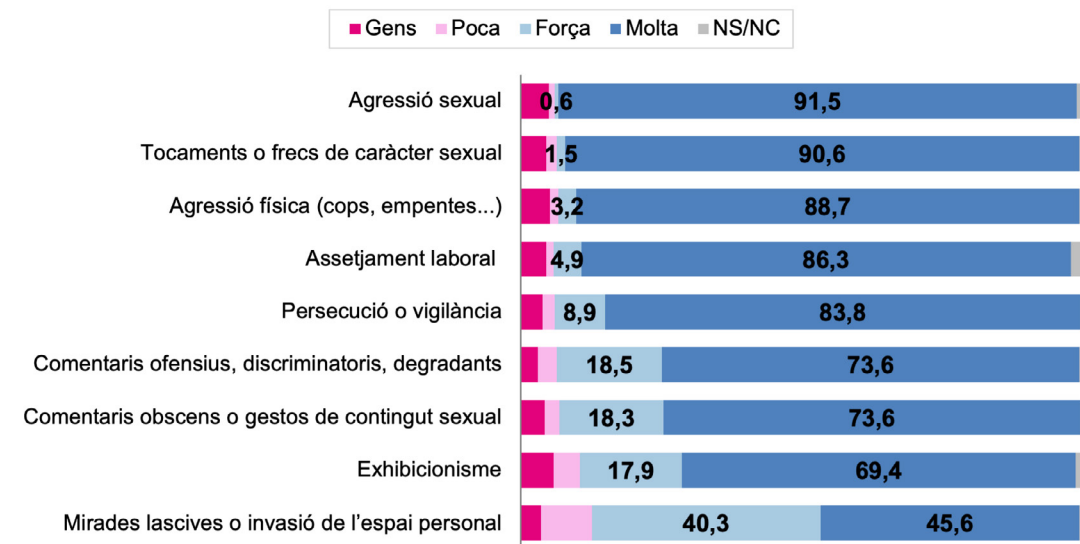

Gràfic 17. Tipologia de violències masclistes patides en les activitats de cultura popular. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

En general, la **detecció** per part de les persones enquestades de les diferents conductes és **superior entre les dones, les persones més joves fins als 45 anys i les persones del col·lectiu LGBTI+**.

Finalment, quan les persones enquestades valoren la gravetat de les diferents conductes, **les conductes valorades més greus són l'agressió sexual i tocaments o frecs de caràcter sexual**. Per contra, les valorades menys greus són mirades lascives o invasió de l'espai personal i, en segon lloc, l'exhibicionisme, els comentaris obscens o gestos de contingut sexual i els comentaris ofensius, discriminatoris i degradants.

Quina gravetat atribueixes a les següents conductes? Valora-les de menys a més gravetat

Gràfic 18. Gravatge percebuda de determinades conductes masclistes. Elaboració pròpia a partir de les dades del qüestionari.

- **Punts forts:** No hi ha la percepció que les violències masclistes greus es donin sovint; Les dones, el col·lectiu LGBTI+ i les persones més joves són els perfils de participants que més detecten.
- **Punts de millora:** La detecció precoç dels casos de violències masclistes no sempre és possible per manca de coneixements i eines; Les conductes masclistes que poden no ser constitutives de delictes s'invisibilitzen en grau més alt, però són alhora les que més es produeixen; Les violències masclistes es donen en espais oberts i tancats, amb assistència de públic i sense; Principalment són les dones pel fet de ser dones les qui se senten més en perill a les activitats de cultura popular de caire festiu o que han patit situacions de violències masclistes.

► Atenció i recuperació.

Els mecanismes que s'activen una vegada es produeix i es detecta una situació de violència masclista defineixen com s'atén el cas i s'acompanya a la persona afectada perquè pugui portar a terme la seva recuperació.

Les reaccions per part de les persones enquestades davant la situació de violència viscuda són diverses i varien en funció de la gravetat dels fets i dels òrgans d'acció de què disposi l'entitat on doni el cas. **Un 39,9% de les persones indiquen que van ignorar la persona o la situació**, i un 26,5% afirmen que es van enfrontar a la persona agressora. D'altra banda, un 19,2% va demanar ajuda a amigats o familiars, un 17,3% va marxar de l'espai, un 15,4% va anar a un Punt Lila i un 11,1% va avisar agents de referència (cossos de seguretat, sanitaris, persones organitzadores, etc.). Les reaccions van molt relacionades amb l'edat, ja que contra més joves major ús fan del Punt Lila, mentre que a

mesura que augmenta l'edat, es redueix l'ús dels Punts Lila i augmenta l'ús dels agents de referència (cossos de seguretat, sanitaris, persones organitzadores, etc.).

Malgrat que les federacions entrevistades no disposen de protocols d'abordatge de les violències masclistes, algunes remarquen **la importància de protegir i acompanyar a la persona en situació de víctima**, escoltant-la, donant-li totes les opcions possibles i respectant la seva decisió. A l'àmbit dels castells, on sí que s'han gestionat casos de violències masclistes, es realitza un acompanyament i primera escolta i, segons la gravetat de la situació, es deriva a professionals (de la psicologia i advocacia).

Pel que fa a **la coordinació amb el conjunt d'agents que poden intervenir** (forces de seguretat, sanitat, entitats, serveis – bars, restaurants, barres, etc.-), algunes federacions

entrevistades comenten que existeix i és bona, especialment amb l'administració local. Altres desconeixen quin tipus de coordinació existeix, però consideren que és bàsica per assegurar una correcta atenció i recuperació de la persona afectada.

Quant a les persones participants dels grups focals s'exposa que en general, **no estan clares les pautes d'actuació a seguir una vegada has patit o detectes una situació de violència masclista**, tot i això, s'explica que **en casos lleus s'opta per la via del diàleg amb la persona que ha comès els fets**, avisant-la que si repeteix la conducta, hi podrà haver restriccions en la seva participació. Tanmateix, també s'exposen exemples de situacions en què es va actuar de manera agressiva contra la persona que ha comès els fets, per impotència de no saber què fer i per por que es pugui repetir. **En relació amb la persona afectada, s'exposa la importància**

de no deixar-la sola en el moment que s'hagin produït els fets, de creure's el seu relat i d'intentar recolzar-la amb el que necessiti, sempre tenint presents els serveis i recursos d'actuació especialitzats dels diferents municipis.

- ▶ **Punts forts:** Les entitats que han gestionat situacions de violències masclistes han procurat acompanyar a la persona afectada; Es considera que generalment hi ha una bona coordinació entre entitats i associacions i els Ajuntaments.
- ▶ **Punts de millora:** Una alta proporció de persones opten per ignorar les situacions de violències masclistes que detecten; En la majoria dels contextos d'activitats de cultura popular de caire festiu no existeix un circuit d'actuació clar per a la reparació integral.

▶ Resolució

De nou, com que gairebé cap de les federacions entrevistades ha gestionat casos de violències masclistes, no poden aportar informació respecte a la resolució d'aquest. L'única excepció és castells, on **s'ha convidat a marxar a la persona agressora o bé se l'ha apartat del seu càrrec**. Així mateix, en casos en què és l'entitat la que ha gestionat internament el procés d'investigació, **s'exposa com a bona pràctica explicar com es porten a terme aquests procediments**, amb la finalitat de promoure la transparència del procés i normalitzar que no s'accepten conductes masclistes i discriminatòries.

Pel que fa a les persones participants dels grups focals, es manifesta un **desconeixement entorn com s'han de resoldre les situacions quan es tracta de casos interns a l'entitat i quines poden ser**

les mesures que s'apliquin a la persona assenyalada. Alhora que emfatitzen la **importància d'insistir en l'aplicació de mesures preventives** perquè aquestes situacions no es repeteixin.

- ▶ **Punts forts:** S'han portat a terme processos d'acompanyament / investigació per resoldre els casos i s'han aplicat mesures; Es dona importància a la prevenció per evitar la repetició de les situacions de violències.
- ▶ **Punts de millora:** Desconeixement respecte a com es resolen els casos a nivell intern de l'organització.

9.5 Informacions útils per a la persona afectada respecte a la denúncia penal

PROTOCOL-GUIA

d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu

1. Tens dret a decidir si denúncies o no.
2. Et recomanem que acudeixis a un centre mèdic com més aviat millor, a fi de reparar el dany causat per l'agressió i poder assegurar les proves d'aquesta. □ Les primeres hores després de l'agressió sexual són crucials per obtenir indicis que garanteixin el resultat òptim de la investigació. (En els casos de violació, per exemple, les úniques proves objectives vàlides són les mostres d'ADN). Per això és preferible que no et rentis, et dutxis ni et canviïs de roba, i que en cas de violació per via bucal, no ingereixis aliments ni begudes abans d'acudir a un centre mèdic.
3. Si quan estiguis a l'hospital decideixes denunciar-ho, el mateix hospital es responsabilitzarà d'enviar el comunicat de lesions al jutjat de guàrdia corresponent i s'encarregarà d'avisar la policia i al metge o la metgessa forense. També pots presentar la denúncia directament a la comissaria de la policia més pròxima o al jutjat de guàrdia. En aquest últim cas, hauràs de dur-hi l'informe mèdic. Et recomanem que no hi vagis sol/a.
4. Si quan estiguis a l'hospital no vols denunciar-ho, l'hospital està obligat a informar les autoritats judicials de qualsevol agressió sexual (amb el teu consentiment o sense), però això no implica l'inici d'un procediment judicial.
5. Només la denúncia implicarà l'inici d'un procediment penal contra la persona agressora.
6. A l'hora d'interposar la denúncia, recorda que tens dret a rebre assistència lletrada a les dependències policials i judicials. Et recomanem que la sol·licitis perquè un advocat o una advocada vetlli pel bon funcionament del procés.
7. Si et trobes en situació administrativa irregular també tens dret a accedir de manera gratuïta als serveis d'urgència, a denunciar, i a disposar d'una o d'un intèrpret.

Taula 15. Informacions útils per a la persona afectada respecte a la denúncia penal. Elaboració pròpia.

9.6
Models de documentació

Models de documentació

9.6.1 Model d'adhesió voluntària

Carta d'adhesió voluntària al Protocol-guia d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

_____ amb DNI _____ com a representant de l'entitat _____ en qualitat de _____

Manifesta que l'entitat s'adhereix al *Protocol-guia d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en les activitats de cultura popular de caire festiu del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya*.

El protocol té l'objectiu d'acordar, ordenar i descriure la resposta que es dona davant de situacions identificades com a violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que succeeixen en espais d'oci i festius, per així poder-les abordar de forma immediata i efectiva. Aquest protocol incorpora un procediment estandarditzat d'intervenció i acompanyament per garantir un procés que situï en el centre la reparació de la persona afectada i la responsabilitat col·lectiva en l'erradicació d'aquestes conductes.

Signatura

_____, a ____ de _____ de 20__

Models de documentació

9.6.2 Model de designació de l'Equip de Referència

Carta de designació de l'Equip de Referència del Protocol de l'entitat

L'entitat _____ designa l'Equip de Referència del Protocol de l'entitat, que assumeix l'activació, acompanyament i tancament dels casos de violències masclistes, format per persones que es considera que tenen les aptituds necessàries per donar suport en aquest procés.

Membre de l'Equip de Referència (Nom i dades de contacte): _____

Membre de l'Equip de Referència (Nom i dades de contacte): _____

Membre de l'Equip de Referència (Nom i dades de contacte): _____

Membre de l'Equip de Referència (Nom i dades de contacte): _____

Membre de l'Equip de Referència (Nom i dades de contacte): _____

Aquestes accepten el nomenament, manifesten que no incorren en cap incompatibilitat i es comprometen a garantir la confidencialitat i a desenvolupar les següents funcions:

- ▶ Acollir i valorar els casos quan hi hagi una comunicació interna.
- ▶ Acompanyar a les persones afectades i assenyalades.
- ▶ Dur a terme el procediment intern de resolució dels casos.
- ▶ Elaborar l'acord intern i proposar mesures de resolució dels casos.
- ▶ Dur a terme el seguiment i l'avaluació dels casos i del Protocol de l'entitat.
- ▶ Informar i resoldre dubtes en relació amb el Protocol de l'entitat i els seus continguts, sempre que sigui possible.
- ▶ Totes aquelles anàlogues que es derivin del compliment de les seves tasques.

Signat,

Nom i signatura:

Nom i signatura:

Nom i signatura:

Nom i signatura:

Data:

Data:

Data:

Data:

Models de documentació

9.6.3 Model de comunicació escrita

Carta – sol·licitud de comunicació per violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere

Sol·licitant:

Persona afectada Persona coneixedora Equip de Referència Altre/a

Forma de violència masclista:

Física Sexual Psicològica Econòmica De segon ordre
 Vicària Digital

Dades personals de la persona afectada:

Nom i cognoms:

Gènere: Dona Home Persona no binària No contesta

Telèfon/s de contacte:

Persona associada / Persona voluntària / Membre de la Junta Directiva / Altres

Descripció dels fets:

Documentació annexa:

Sí. (Especifiqueu-la) No

Models de documentació

Sol·licitud d'activació del protocol

Per activar el protocol, cal signar el consentiment. Altrament, l'Equip de Referència durà a terme les mesures que consideri oportunes.

Sol·licito l'activació del *Protocol d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere de l'entitat*.

Les dades personals aportades en aquesta sol·licitud, així com les contingudes en la documentació que l'acompanyi, si escau, seran tractades per l'entitat _____, d'acord amb l'establert a la *Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals*. Les dades recollides seran utilitzades exclusivament per abordar potencials comportaments compatibles amb violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i seran conegudes exclusivament per l'Equip de Referència. Aquestes dades seran digitalitzades i emmagatzemades degudament i amb la seguretat necessària, en cas que siguin reclamades per la jurisdicció penal o altres organismes públics.

Signatura

_____, a ___ de _____ de 20__

Models de documentació

9.6.4 Model de consentiment informat

Consentiment informat de la persona afectada per a iniciar l'acompanyament del cas de violència masclista en aplicació del Protocol d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere de l'entitat

_____, membre de l'entitat _____ com a

Associada / Voluntària / Membre de la Junta Directiva / Treballadora / Altres

Autoritzo a l'Equip de Referència a estudiar i analitzar el meu cas, així com a elaborar les mesures i estratègies que es puguin derivar d'aquest estudi, en aplicació del Protocol-guia.

Així mateix, manifesto que:

- a) He estat informat/da, que a l'acord intern que resulti de l'estudi i anàlisi del cas que autoritzo, hi constarà que totes les persones signants d'aquest actuaran amb l'obligació de sigil i reserva en defensa de la confidencialitat que les empara, tal com preveu la Llei 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.
- b) Conec el contingut del Protocol d'abordatge de les violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere de l'entitat, en relació amb els drets i deures que se'n deriven i els efectes que la seva aplicació pugui ocasionar.
- c) He estat informada/informat de qui conforma l'Equip de Referència.

També autoritzo a l'Equip de Referència per iniciar l'acompanyament i, si escau, el procediment intern per a la situació de violència masclista i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que he exposat.

Signat

_____, a ___ de _____ de 20__

Models de documentació

9.6.5 Guió entrevista amb persona afectada

A continuació es proposa un guió orientatiu per portar a terme l'entrevista a la persona afectada:

*Es citarà a la persona afectada per fer l'entrevista. L'entrevista es portarà a terme en un espai segur i tranquil, i es farà sentir còmode a la persona afectada perquè no estigui nerviosa i pugui confiar en l'Equip de Referència. Es tracta que la persona afectada amplii la informació que ja ha introduït a la comunicació. La podrem ajudar a ordenar la informació, però mai incidirem en el seu relat ni la pressionarem.

Moment inicial

- ▶ Presentació de les persones integrants de l'Equip de Referència.
- ▶ Dir-li que hem rebut la seva comunicació i ens agradaria poder ampliar i polir la informació una vegada identificats els fets rellevants. I que per això es porta a terme l'entrevista.
- ▶ Manifestar el posicionament de compromís explícit de l'organització en contra de les violències masclistes.
- ▶ Explicar en quina fase es troba l'entrevista (Fase 2) i els passos que se seguiran (Entrevistes a persona assenyalada i a testimonis + Fase 3).
- ▶ Informar a la persona afectada sobre la confidencialitat del procediment, així com de la necessitat de registrar el contingut de l'entrevista en una acta, per poder-lo analitzar posteriorment. Dir-li que necessitem que signi l'acta de l'entrevista en cas que hi estigui d'acord.

Cos entrevista

- ▶ Li plantegem les següents qüestions:
 - Si vol afegir o matissar alguna cosa a la seva comunicació.
 - Com ha estat durant aquest temps (recollir i validar el seu malestar).
 - Si creu que necessita alguna cosa (tenir en compte les seves necessitats i fer-li saber que pot comptar amb nosaltres).
 - Si té dubtes (donar respostes al que es pugui i calgui).

Moment final

- ▶ Agraïm la confiança a la persona afectada i li comuniquem que la mantindrem informada dels avenços del procés i els acords que es prenguin.
- ▶ Li donarem a llegir l'acta perquè la pugui signar.
- ▶ Li donarem apuntat el nom i telèfon d'una persona de l'Equip de Referència per si necessita qualsevol cosa. També portarem imprès el telèfon i adreces dels serveis de la XAVM i oferirem suport per fer les trucades, en cas que la persona afectada així ho vulgui.

Models de documentació

9.6.6 Guió entrevista amb persona assenyalada

A continuació es proposa un guió orientatiu per portar a terme l'entrevista a la persona assenyalada:

*Es citarà a la persona assenyalada per fer l'entrevista. L'entrevista es portarà a terme en un espai segur i tranquil, i es farà sentir còmode a la persona assenyalada. Hem de possibilitar que pugui explicar la seva versió dels fets per poder contrastar tota la informació, el deixarem parlar, però li podrem fer preguntes sobre les qüestions en què ens interessi indagar. Mantindrem una actitud i comunicació assertiva, sense mostrar complicitat amb cap tipus de violències masclistes.

Cal distingir, per una part, les conductes constitutives de delictes tipificades al Codi Penal (violació, agressió, assetjament) que es regeixen pel principi de presumpció d'innocència, i, per altra part, les conductes que impliquin una discriminació per raó d'orientació i identitat sexual, expressió de gènere o caràcter sexuals on s'aplicarà la regla de la inversió de la càrrega de la prova si la persona afectada aporta indicis fonamentats dels fets ocorreguts. És a dir, en aquest cas correspon a la persona assenyalada l'aportació de proves objectives i raonables dels fets ocorreguts que demostrin la seva innocència.

Moment inicial

- ▶ Presentació de les persones integrants de l'Equip de Referència.
- ▶ Dir-li que hem rebut una comunicació que ha activat el Circuit del Protocol-guia i el procés d'acompanyament / procediment intern i que hi està implicada com a persona assenyalada. I que per això es porta a terme l'entrevista.
- ▶ Explicar en quina fase es troba l'entrevista (Fase 2) i els passos que se seguiran (Entrevistes a testimonis + Fase 3).
- ▶ Informar a la persona assenyalada sobre la confidencialitat del procediment, així com de la necessitat de registrar el contingut de l'entrevista en una acta, per poder-lo analitzar posteriorment. Dir-li que necessitem que signi l'acta de l'entrevista en cas que hi estigui d'acord.

Cos entrevista

- ▶ Li donem a conèixer la declaració de la persona afectada (únicament ressaltant els fets principals i sense revelar la seva identitat).
- ▶ Escoltem la persona assenyalada, possibilitant que pugui comentar cadascun dels fets manifestats per la persona afectada.
- ▶ Si la persona admet les acusacions: Informar que l'organització no tolera aquest tipus de conductes i que han de cessar immediatament. També informar sobre possibles mesures i sancions que puguin prendre's.
- ▶ Si nega les acusacions: Haurà d'esclarir què admet i què nega exactament i, en relació amb el que nega.
- ▶ Li fem saber que mentre duri el procés no és convenient que vegi ni es comuniqui amb la persona afectada i que qualsevol acció d'amenaça o represàlia podria considerar-se violència en si mateixa.

Models de documentació

Moment final

- ▶ Agraïm la col·laboració a la persona assenyalada i li comuniquem que la mantindrem informada dels avenços del procés i els acords que es prenguin.
- ▶ Li donarem a llegir l'acta perquè la pugui signar.

Models de documentació

9.6.7 Guió entrevista amb testimonis

A continuació es proposa un guió orientatiu per portar a terme les entrevistes a testimonis:

*Es citarà a la persona testimoni per fer l'entrevista. L'entrevista es portarà a terme en un espai segur i tranquil, i es farà sentir còmode a la persona testimoni. Es tracta que pugui aportar la seva versió dels fets, per poder-la contrastar amb les altres dues versions i recollir més informació. Caldrà centrar-se únicament en els fets que ha presenciats o coneix i no en percepcions o suposicions.

Moment inicial

- ▶ Presentació de les persones integrants de l'Equip de Referència.
- ▶ Dir-li que hem rebut una comunicació que ens agradaria poder contrastar i ampliar amb la informació de la que, com a testimoni, disposa.
- ▶ Manifestar el posicionament de compromís explícit de l'organització en contra de les violències masclistes.
- ▶ Explicar en quina fase es troba l'entrevista (Fase 2) i els passos que se seguiran (Fase 3).
- ▶ Informar a la persona testimoni sobre la confidencialitat del procediment, així com de la necessitat de registrar el contingut de l'entrevista en una acta, per poder-lo analitzar posteriorment. Dir-li que necessitem que signi l'acta de l'entrevista en cas que hi estigui d'acord.

Cos entrevista

- ▶ Li expliquem quins són els fets presumptament ocorreguts que ha comunicat la persona afectada i li demanem que ens expliqui la seva versió dels fets.

Moment final

- ▶ Agraïm la confiança a la persona afectada i li comuniquem que la mantindrem informada dels avenços del procés i els acords que es prenguin.
- ▶ Li donarem a llegir l'acta perquè la pugui signar.

Models de documentació

9.6.8 Model d'acord intern

Acord intern de l'Equip de Referència per motiu de violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere

_____ com a membre de l'Equip de Referència

_____ com a membre de l'Equip de Referència

_____ com a membre de l'Equip de Referència

_____ com a membre de l'Equip de Referència

_____ com a membre de l'Equip de Referència

Com a membres de l'Equip de Referència del Protocol de l'entitat _____, informen:

Antecedents del cas:

Descripció del procés (comunicació, acompanyament, procediment intern - si escau -, mesures cautelars, etc.):

Models de documentació

Valoració i anàlisi del cas (tenint en compte la gravetat, els agreujants i les circumstàncies):

Proposició de mesures:

Totes les persones signants d'aquest acord amb l'obligació de sigil i reserva en defensa de la confidencialitat que les empara, tal com preveu la Llei 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.

Signatures

_____, a ___ de _____ de 20__

Models de documentació

9.6.10 Model de compromís de confidencialitat

Compromís de confidencialitat de totes aquelles persones que intervenen en el circuit d'abordatge de les violències masclistes (membres de l'Equip de Referència, testimonis, acompanyants, etc.)

_____, com a persona designada per l'entitat _____ per intervenir en l'acompanyament i/o procediment intern d'abordatge de violències masclistes i per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, em comprometo a respectar la confidencialitat, privacitat, intimitat i imparcialitat al llarg de tot el procés.

De manera més concreta, manifesto el meu compromís a complir amb les següents obligacions:

- ▶ Garantir la dignitat de les persones i el seu dret a la intimitat al llarg de tot el procés, així com la igualtat de tracte i no discriminació.
- ▶ Garantir el tractament reservat i la més absoluta discreció en relació amb la informació sobre les situacions que poguessin ser constitutives de violències masclistes.
- ▶ Garantir la més estricta confidencialitat i reserva sobre el contingut de les comunicacions presentades, resoltes o en procés de les quals tingui coneixement, així com vetllar pel compliment de la prohibició de divulgar o transmetre qualsevol tipus d'informació per part de la resta de les persones que intervinguin en el procés.

Signat

_____, a ___ de _____ de 20__

9.7 Recull de serveis i recursos⁵⁸

- ▶ **Telèfon 900 900 120**, servei d'atenció permanent contra les violències masclistes. Gratuït i confidencial. 24h.
- ▶ **Telèfon 112**, servei públic d'accés universal i gratuït. 24h.
- ▶ **Servei d'Informació i Atenció a les Dones (SIAD)**, servei de referència principal d'assessorament i atenció a les dones, en què s'informa de manera personalitzada sobre qualsevol matèria.
- ▶ **Servei d'Intervenció Especialitzada en violències masclistes (SIE)**, servei gratuït que ofereix atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que es troben en situacions de violències masclistes i a llurs filles i fills.
- ▶ **Servei d'Atenció Integral LGBTI+ (SAI)**, espai d'atenció i acompanyament a persones LGBTI+ i al seu entorn proper per situacions derivades de la seva orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere.
- ▶ **Servei d'Intervenció en crisi**, servei que ofereix atenció psicològica immediata a dones i adolescents víctimes i a persones de l'entorn immediat per a casos de femicidi i d'agressions sexuals greus.
- ▶ **Punt #ICDObert**, oficines d'informació de l'Institut Català de les Dones (es troben a Barcelona, Girona, Lleida, Tarragona i Terres de l'Ebre) que ofereixen informació i orientació sobre serveis i recursos per a les dones de qualsevol matèria. Ofereixen serveis gratuïts d'atenció psicològica i assessorament jurídic.
- ▶ **Centres sanitaris**, en cas de requerir assistència sanitària.
- ▶ **Serveis socials** bàsics, amb l'objectiu d'atendre les necessitats socials més immediates, generals i bàsiques.

58 Per a més informació dels recursos per a l'abordatge de les violències masclistes, així com les adreces de contacte, telèfons i direccions de cada territori, podeu consultar el [Directori de recursos de la XAVM](#).

► **Servei d'Atenció Policial, Grups d'Atenció a la Víctima (GAV)**, recursos especialitzats dels Mossos d'Esquadra que tenen com a finalitat garantir el dret de les dones que es trobin en situacions de violències masclistes, i també el dels seus fills i filles dependents.

► **Oficines d'atenció a la víctima del delicte**, ofereixen atenció, suport i orientació a les víctimes i persones perjudicades per un delicte.

► **Oficina per la no discriminació**, servei dirigit a atendre les vulneracions de drets humans relacionades amb l'àmbit de la discriminació. El servei s'adreça a tota la ciutadania, amb atenció especial a les discriminacions patides per origen, pertinença cultural o religiosa, orientació sexual i identitat de gènere. Tel. **93 413 20 00**.

Es recomana que el Directori de serveis i recursos estigui a l'inici del Protocol de l'entitat i sigui territorialitzat, en cas que aquesta en tingui un de propi.

9.8 Índex de figures, gràfics i taules

Figura 1. Victimització global de les violències masclistes al llarg de la vida a Catalunya l'any 2021	9
Figura 2. Característiques i funcions de l'Equip de Referència.....	44
Figura 3. Esquema finalitats de les intervencions	46
Gràfic 1. Prevalença de la les violències masclistes i sexuals a l'Estat Espanyol l'any 2019	7
Gràfic 2. Lloc de comissió de les violències sexuals a Catalunya l'any 2019.....	8
Gràfic 3. Delictes contra la llibertat i la indemnitat sexual a Catalunya, per grups d'edat de les víctimes, l'any 2022	10
Gràfic 4. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per col·lectiu a Catalunya, l'any 2022.....	11
Gràfic 5. Distribució d'incidències per tipus de LGBTIfòbia a Catalunya, l'any 2022.....	12
Gràfic 6. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per edat a Catalunya, l'any 2022. Elaboració pròpia a partir de l'informe L'estat de l'LGTTBI-fòbia a Catalunya 2022 de l'Observatori contra l'LGTTBI-fòbia.....	13
Gràfic 7. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per context a Catalunya, l'any 2022	14
Gràfic 8. Distribució d'incidències per LGBTIfòbia per tipus de discriminació a Catalunya, l'any 2022	15
Gràfic 9. Tipologia de formacions prioritzades	135
Gràfic 10. Programació de les activitats.....	137
Gràfic 11 i 12. Participació en les activitats de cultura popular	140
Gràfic 13 i 14. Percepció de la prevalença de les violències masclistes i LGBTIfòbiques a les activitats de cultura popular	142
Gràfic 15. Percepció de perill o vulnerabilitat en activitats de cultura popular	143

Gràfic 16. Espai on es van produir les violències masclistes patides.....	145
Gràfic 17. Tipologia de violències masclistes patides en les activitats de cultura popular	146
Gràfic 18. Gravetat percebuda de determinades conductes masclistes	147
Taula 1. Formes de violències masclistes	26
Taula 2. Àmbits de violències masclistes.	28
Taula 3. Recomanacions per la prevenció des de la cultura organitzativa i l'acció comunitària	51
Taula 4. Recomanacions per a la prevenció des de la comunicació, la difusió i la promoció.....	54
Taula 5. Recomanacions per a la prevenció des de la formació especialitzada, la coeducació i la sensibilització.....	57
Taula 6. Recomanacions per a la prevenció des del registre, l'anàlisi i la recerca.	59
Taula 7. Recomanacions per a la prevenció des de l'adequació d'espais d'oci i festa.....	60

Taula 7. Recomanacions per a la prevenció des del registre, l'anàlisi i la recerca	61
Taula 8. Comunicació a l'Equip de Referència	89
Taula 9. Indicacions per intentar aturar a la persona assenyalada.....	91
Taula 10. Interposició de la denúncia penal	92
Taula 11. Gravetat de les formes de violències masclistes	94
Taula 12. Comunicació escrita	100
Taula 13. Comunicació escrita	103
Taula 14. Exemples d'indicadors de seguiment i avaluació.....	113
Taula 15. Informacions útils per a la persona afectada respecte a la denúncia penal	150

**Generalitat
de Catalunya**

Pacto de Estado
contra la violencia de género